

КЫРГЫЗ БАНКЫ

ЖЫЛДЫК ОТЧЕТ

2022

ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ

Бишкек-2023

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2022-жыл үчүн жылдык отчету.
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2022-жыл үчүн финансылык отчету

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2022-жыл үчүн отчету Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 11-августундагы №92 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 50 жана 64-беренелерине ылайык даярдалган.

Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-апрелиндеги №2023-П-15/24-3-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-апрелиндеги №2023-П-15/24-4-(ВД) токтому менен бекитилген.

Редакциялык кеңеш:

Төрага	Чокоев З.Л.
Кеңештин мүчөлөрү:	Сейткасымова Р.Р. Абдырахманов М.И. Абылгазиева А.Б. Акулуева М.Ш. Карабаева А.М. Мамбеткул кызы А. Сарыажиев Э.А.

Жооптуу катчы Сырдыбаева Н.М.

Сандарды тегеректөөдөн улам, акыркы катардагы суммалар дал келбей калышы мүмкүн.

Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен гана кайра басууга уруксат берилет, ал эми цитата келтирүүдө булагын милдеттүү түрдө көрсөтүү талап кылынат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2023-жыл.

Басылманын мазмунуна жана аны таркатууга байланыштуу суроолор менен 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын басылмалар бөлүмүнө кайрылуу зарыл.

Телефон: (+996 312) 61 08 59
электрондук дарек: nsyrdybaeva@nbkr.kg
 www.nbkr.kg

«М-МАХИМА» ЖЧК тарабынан калыпка салынган жана басылып чыгарылган.
Бишкек шаары, К.Тыныстанов атындагы көчө, 197/1.
200 нуска.

МАЗМУНУ

2-китеп

IV. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2022-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7-ГЛАВА. 2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

7.1. Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу	8
7.2. Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет	11
7.3. Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет	12
7.4. Жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
7.5. Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
7.6. Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
7.7. Консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр	18

8-ГЛАВА. 2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

8.1. Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу	128
8.2. Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	131
8.3. Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет	132
8.4. Жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет	133
8.5. Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	134
8.6. Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	136
8.7. Өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр	138

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН
2022-ЖЫЛ ҮЧҮН
ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

IV

7-ГЛАВА. 2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ	8
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет	11
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет	12
Жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
Консолидацияланган финансылык отчетко карата эскертүүлөр	18

«Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧК
ул. Токтогула, 125/1
Бишкек ш. 720001
Кыргыз Республикасы

ООО «Эрнст энд Янг Аудит»
ул. Токтогула, 125/1
г. Бишкек, 720001
Кыргызская Республика

Ernst & Young Audit LLC
Toktogul Str., 125/1
Bishkek, 720001
Kyrgyz Republic

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына жана Аудит боюнча комитетине

Ой-пикир

Биз, 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон, көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчеттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчеттон жана акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача маалыматты кошо алганда, консолидацияланган финансылык абалга карата эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – “Улуттук банк”) жана анын туунду уюмдарынын (мындан ары – “Топ”) консолидацияланган финансылык отчетуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген консолидацияланган финансылык отчетто Топтун 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын консолидацияланган финансылык натыйжалары менен консолидацияланган акча каражаттарынын жылышы, консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө көрсөтүлгөн консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун “Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги” бөлүгүндө чагылдырылган. Биз, Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңеш тарабынан кабыл алынган Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (Кодекс) (эл аралык көз карандысыздык стандарттарды кошо алганда) ылайык, Топко көз каранды эмеспиз жана биз Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттерди аткардык.

Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирди билдирүүгө негиз болуу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Улуттук банктын 2022-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган башка маалыматтар

Башка маалыматтарга Улуттук банктын 2022-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтар кирет, бирок ага консолидацияланган финансылык отчет жана ал боюнча биздин аудитордук корутунду кирбейт. Башка маалыматтар үчүн жоопкерчилик жетекчиликке жүктөлөт. Консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө биздин пикир башка маалыматтарга таркатылбайт жана биз бул маалымат боюнча кандай болбосун формада ишенимдүүлүктү билдирген корутунду бербейбиз.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз жана кароого алууда башка маалымат менен консолидацияланган финансылык отчет ортосунда же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда олуттуу дал келбестиктер жок экендигин, ошондой эле башка маалыматтарда башкача олуттуу бурмалоолор камтылбай тургандыгын кароого милдеттүүбүз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалыматтар кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Бизде мындай фактылар тууралуу маалымат жок.

Маанилүү жагдай – эсепке алуу принциптери

Биз көңүлүңүздөрдү консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүгө бурабыз, анда эсепке алуу принциптери чагылдырылган. Консолидацияланган финансылык отчет Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын талаптарын сактоодо Улуттук банкка көмөк көрсөтүү максатында даярдалган. Демек, бул консолидацияланган финансылык отчет башка максаттар үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин пикир бул жагдай боюнча модификацияланган эмес.

Башка маалыматтар

Улуттук банктын 2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетуна аудит 2022-жылдын 18-апрелинде модификацияланбаган пикирин билдирген башка аудитор тарабынан жүргүзүлгөн.

Жетекчиликтин жана Аудит боюнча комитеттин консолидацияланган финансылык отчетунун түзүлүшү үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык консолидацияланган финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик, Топту жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурлардан же жетекчиликтин мындан башка альтернативасы жок болсо, Топ өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүү, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүү жана иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүлөрдүн негизинде отчет түзүү иши үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Аудит боюнча комитет Топтун консолидацияланган финансылык отчетун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, консолидацияланган финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду (бар болсо) аныктай тургандыгын гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын ушул консолидацияланган финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен консолидацияланган финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Жогоруда белгиленген алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;

- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Топтун ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга ылайык келген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан эсептелген баалоо маанилеринин жана тиешелүү маалыматтардын чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгү боюнча тыянак чыгарып, алынган аудитордук далилдердин негизинде Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам, жаралган жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдай орун алышы же анын жоктугу жөнүндө тыянак чыгарабыз. Эгерде олуттуу белгисиздик жагдайы орун алгандыгы жөнүндө тыянакка келсек, биз аудитордук корутундуда консолидацияланган финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүлүңөрдү бурууга же маалыматты чечмелөө талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;
- бүтүндөй консолидацияланган финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле консолидацияланган финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө ой-пикирибизди билдирүү үчүн уюмдардын финансылык маалыматына же Топтун ички чарба ишине тиешелүү жетиштүү талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Биз Топко аудит жүргүзүү, контролдоо жана аудитти жетектөө үчүн жоопкерчиликтүү болобуз. Биз өзүбүздүн аудитордук ой-пикирибиз үчүн толук жоопкерчиликтүүбүз.

Биз, Аудит боюнча комитетке башка маалыматтардан тышкары, пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген олуттуу эскертүүлөр, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз аныктаган ички контролдоо системасындагы олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат берүү менен өз ара маалымат алмашуу ишин жүргүзөбүз.

<p>Ольга Хегай Аудитор</p> <p>Аудитордун квалификациялык сертификаты: сериясы АД № 0017, каттоо номери № 0466, 2019-жылдын 7-августу</p>	<p>Пол Кон «Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧКнын башкы директору</p> <p>Аудитордун квалификациялык сертификаты: сериясы А № 0366, каттоо номери № 0446, 2018-жылдын 22-октябры</p> <p>Аудитордук ишти жүзөгө ашырууга лицензия: сериясы А № 0036, каттоо номери № 0065, 2010-жылдын 20-февралында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматы тарабынан берилген</p>
--	--

720001, Кыргыз Республикасы,
Бишкек ш., Токтогул көчөсү, 125/1

2023-жылдын 14-апрели

2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	81 833 825	50 159 119
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	7	123 004 432	134 282 112
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	2 526 768	6 248 840
Кардарларга берилген кредиттер	9	6 493 771	6 339 365
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10	39 059 344	72 482 525
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11	11 348 563	9 099 364
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	12	458 266	344 582
Негизги каражаттар	13	2 398 136	2 328 640
Пайдалануу укугу формасындагы активдер	14	125 903	106 626
Материалдык эмес активдер		169 111	209 281
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	15	532 567	687 416
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	16	133 964 725	35 413 597
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган активдер	32	2 889	5 380
Пайда салыгы боюнча учурдагы активдер		93	93
Башка активдер	17	1 630 777	4 480 843
Жыйынтыгында, активдер		403 549 170	322 187 783
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	18	197 935 938	139 554 512
Туунду финансылык милдеттенмелер		18 667	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	19	56 848 605	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	20	31 808 702	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	21	5 268 235	4 402 860
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	22	34 159 748	18 400 171
Башка карыздык каражаттар		181 371	-
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	23	16 171 080	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	14	127 827	128 557
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган милдеттенмелер	32	13 483	2 551
Башка милдеттенмелер	24	641 752	442 962
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		343 175 408	255 047 003
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	25	4 000 000	2 000 000
Милдеттүү резерв		7 244 293	8 325 042
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв		35 858 965	44 149 006
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв		(279 165)	(102 317)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		12 757 103	11 998 053
Жыйынтыгында, Улуттук банктын менчик ээлерине тиешелүү капитал		59 581 196	66 369 784
Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү		792 566	770 996
Жыйынтыгында, капитал		60 373 762	67 140 780
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		403 549 170	322 187 783

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Эскертүү- лөр	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	26	4 198 834	2 396 348
Пайыздык чыгашалар	26	(4 318 650)	(1 420 448)
Таза комиссиялык (чыгаша)/киреше	26	(119 816)	975 900
Комиссиялык кирешелер		288 690	213 342
Комиссиялык чыгашалар		(155 942)	(79 967)
Таза комиссиялык киреше		132 748	133 375
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды калыбына келтирүү / (күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв түзүү)	27	119 085	(349 695)
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	28	12 633 527	15 053 973
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялардан таза (чыгым)/пайда		(23 910)	28 607
Башка активдер жана кредиттик мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв түзүү	27	(47 777)	(88 053)
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		130 972	73 081
Башка кирешелер	29	1 045 721	600 271
Таза пайыздык эмес киреше		13 857 618	15 318 184
Операциялык кирешелер		13 870 550	16 427 459
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар		(609 319)	(434 774)
Административдик чыгашалар	30	(2 527 933)	(2 127 732)
Башка чыгашалар	29	(675 047)	(259 595)
Операциялык чыгашалар		(3 812 299)	(2 822 101)
Пайда салыгын кармап калганга чейинки түшкөн пайда		10 058 251	13 605 358
Пайда салыгы боюнча чыгашалар	32	(63 951)	(9 920)
Жыл ичиндеги пайда		9 994 300	13 595 438
Көзөмөлдөбөгөн акционерлердин үлүшүнө тиешелүү пайда		45 179	17 663
Улуттук банктын менчик ээлерине тиешелүү пайда		9 949 121	13 577 775

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	9 994 300	13 595 438
Белгилүү шарттарды аткарууда кийинки мезгилдердеги пайданын же чыгымдын курамына кайра классификацияланууга тийиш болгон башка жыйынды киреше /(чыгым)		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	3 608 173	5 122 030
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан таза пайда	(11 898 214)	(14 545 597)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза чыгым	(177 689)	(119 178)
Пайда салыгын алып салуу менен жыл ичиндеги башка жыйынды чыгым	(8 467 730)	(9 542 745)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	1 526 570	4 052 693
Төмөнкүлөргө тиешелүү:		
- Улуттук банктын менчик ээлерине	1 482 232	4 035 225
- Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүнө	44 338	17 468
	1 526 570	4 052 693

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	2022-жылдын Эскер- 31-декабрында түүлөр бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Алынган пайыздар	2 877 733	1 884 738
Төлөнгөн пайыздар	(4 020 138)	(1 382 146)
Алынган комиссиялык төлөмдөр	308 677	202 694
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр	(151 629)	(79 925)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	703 721	505 786
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялар боюнча таза реализацияланган пайда	12 448	28 607
Башка кирешелер	847 752	333 207
Эмгек акы боюнча чыгашалар	(1 566 903)	(1 123 346)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар	(142 152)	(902 986)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик жана башка чыгашалар	(1 243 988)	(708 169)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып чыгышы	(2 374 479)	(1 241 540)
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/азаяусу		
Алтын	-	35 156 809
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	21 141 184	(21 962 511)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	35 692 150	2 782 077
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	4 113 775	2 185 211
Кардарларга берилген кредиттер	(130 029)	(757 482)
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	174 363	6 148
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	(128 781 523)	(24 327 409)
Башка активдер	6 033	1 685 358
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаяусу)		
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	58 381 427	5 237 824
Туунду финансылык милдеттенмелер	(40 650)	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	17 703 094	14 866 769
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	(10 253 070)	(1 818 849)
Кардарлардын каражаттары	825 949	24 050
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	15 876 062	5 393 968
Башка милдеттенмелер	49 064	(11 791)
Операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кирүүсү	12 383 350	17 234 171
Төлөнгөн пайда салыгы	(46 428)	(19 184)
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү	12 336 922	17 214 987

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмду консолидациялоонун натыйжасында түшкөн акча каражаттары		-	9 433
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(274 086)	(303 627)
Негизги каражаттардын колдонуудан калышынан түшүүлөр		64	3 653
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестицияларды сатып алуу		(5 696 301)	(6 685 050)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		3 130 764	802 960
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан алынган пайыздар		999 690	280 868
Алынган дивиденддер		22 176	10 358
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(1 817 693)	(5 881 405)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча түшүүлөр	23	-	20 424 704
Башка карыздык каражаттар боюнча түшүүлөр		181 371	-
Башка карыздык каражаттарды төлөө		-	(321 667)
Ижара боюнча төлөмдөр	14	(87 249)	(74 726)
Төлөнгөн дивиденддер		(22 822)	(3 484)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып кириши/(чыгышы)		71 300	20 024 827
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү		10 590 529	31 358 409
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(203 408)	(6 128)
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(3 297 167)	1 738 880
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		86 542 410	53 451 249
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	7	93 632 364	86 542 410
Акчалай эмес операциялар			
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин пайдасына ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган, АКУ боюнча милдеттенмелерди өткөрүп берүү	23	(12 219 462)	-

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Көзөмөлдөбөгөн кагышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2022-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	8 325 042	44 149 006	(102 317)	11 998 053	66 369 784	770 996	67 140 780
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	9 949 121	9 949 121	45 179	9 994 300
Башка жыйынды финансылык натыйжа								
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(176 848)	-	(176 848)	(841)	(177 689)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	3 608 173	-	-	3 608 173	-	3 608 173
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(11 898 214)	-	-	(11 898 214)	-	(11 898 214)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	(8 290 041)	(176 848)	9 949 121	1 482 232	44 338	1 526 570
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (25-эскертүү)	-	-	-	-	(8 273 258)	(8 273 258)	-	(8 273 258)
Уставдык капиталды толуктоо	2 000 000	(2 000 000)	-	-	-	-	-	-
Милдеттүү резервге которуу (25-эскертүү)	-	919 251	-	-	(919 251)	-	-	-
Көзөмөлдөбөгөн кагышуу үлүшүнө төлөнгөн дивиденддер	-	-	-	-	-	-	(22 822)	(22 822)
Башка	-	-	-	-	2 438	2 438	54	2 492
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	2 000 000	(1 080 749)	-	-	(9 190 071)	(8 270 820)	(22 768)	(8 293 588)
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	7 244 293	35 858 965	(279 165)	12 757 103	59 581 196	792 566	60 373 762

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)
(миң сом)

	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Болушту- рүлбөгөн пайда	Жыйынты- гында, банк акционерле- рине тиешелүү капитал	Жыйынты- гында				
Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	2 000 000	7 476 561	53 572 573	16 666	6 909 129	69 974 929	751 983	70 726 912
2021-жылдын 1-январына карата калдык	Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	13 577 775	13 577 775	13 577 775	17 663	13 595 438
Башка жыйында финансылык натыйжа	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым	-	-	(118 983)	-	-	(118 983)	(195)	(119 178)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттемелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	5 122 030	-	-	5 122 030	-	5 122 030
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар	-	-	(9 423 567)	(118 983)	13 577 775	4 035 225	17 468	4 052 693
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (25-эскертүү)	Милдеттүү резервге которуу (25-эскертүү)	-	848 481	-	-	(7 636 330)	(7 636 330)	-	(7 636 330)
Төлөнгөн дивиденддер	Негизги каражаттарды амортизациялоо боюнча резервди которуу	-	-	-	-	(848 481)	-	-	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	Туунду уюмдар “Керемет Банк” ААКтагы жана “Кепилдик фонд” ААКтагы көзөмөлдөбөгөн үлүштүн өзгөрүшүнүн жыйынтыгында келип чыгуучу корректировкалоолор	-	-	-	-	(3 484)	(3 484)	-	(3 484)
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	848 481	-	-	(2 101)	(2 101)	-	(2 101)
		-	848 481	-	(8 490 396)	(7 641 915)	(7 641 915)	-	(7 641 915)
		-	-	-	-	1 545	1 545	1 545	3 090
2 000 000	8 325 042	44 149 006	(102 317)	11 998 053	66 369 784	770 996	67 140 780		

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

18-126-беттердеги эскертүүлөр ушул консолидацияланган финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

(миң сом)

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Улуттук банк 2022-жылы Улуттук банктын ишин жөнгө салган мыйзам актыларын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келтирүү боюнча иштерди жүргүзгөн. 2022-жылдын 30-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамын кабыл алган, бул Мыйзам 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген жана учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзамга ылайык жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасынын натыйжалуу, ишенимдүү жана коопсуз иштешине өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта резервдерин тескөө; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 702 жана 753 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун (мындан ары – Топ) башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры	
“Керемет Банк” ачык акционердик коому	97,45	97,45	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
“Кепилдик фонд” ачык акционердик коому	91,22	91,22	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
“Кыргыз инкассациясы” жабык акционердик коому	100,00	100,00	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (акциялардын 49,42 пайызы).

2022-жылдын 30-апрелинде “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндө мурдагы жылдардын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы уставдык капиталдагы акционерлеринин үлүшүнө пропорционалдуу жөнөкөй жеке таандык акцияларды кошумча чыгаруу жолу менен “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүүдөгү акциялардын санынын көбөйүшүнүн жыйынтыгы боюнча “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын уставдык капиталындагы Топтун үлүшү өзгөргөн эмес.

Ушул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-апрелиндеги токтому менен бекитилген.

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкө болуу менен Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, Кыргыз Республикасында финансылык-чарба иштерин жүргүзүү экономикасы өнүгүп жаткан өлкөлөргө мүнөздүү тобокелдиктер менен байланыштуу. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасын эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын таасирине дуушар болушун шарттайт.

2022-жылы Кыргыз Республикасынын экономикасы дүйнөдө болуп жаткан геосаясий жагдайдын чыңалуусуна, глобалдуу инфляциянын тездешине, дүйнөлүк товардык-чийки зат рынокторундагы баалардын өзгөрүлмөлүү болушуна, тышкы соода жүргүзүү операцияларынын мүнөзүнүн өзгөрүшүнө байланышуу тышкы экономикалык шарттардын таасири астында болгон.

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети менен бирге баа жана макроэкономикалык туруктуулукту камсыз кылуу үчүн чараларды кабыл алган. Улуттук банк өлкөнүн банк жана финансы системасындагы туруктуулукту сактоого багытталган иш-чараларды активдүү ишке ашырган.

Улуттук банк ашыкча өзгөрүлмөлүүлүк болгон шартта финансы системасынын туруктуулугун камсыз кылуу үчүн валюталык интервенцияларды жүргүзүү укугун өзүнө калтыруу менен улуттук валютанын алмашуу курсунун эркин өзгөрүлмөлүү режимин кармаган.

Топ орун алышы мүмкүн болгон жагдайдын алгылыксыз сценарийлерин талдап-иликтейт, өзүнүн операциялык пландарын аларга жараша ыңгайлаштырууга даяр. Учурда Топ жагдайдын өнүгүшүнө кылдаттык менен көз салууда жана болушу мүмкүн болгон алгылыксыз жагдайлар менен кырдаалдардын орун алышына жараша алардын терс таасирлерин жеңилдетүү үчүн тиешелүү чараларды көрөт.

Сунушталган консолидацияланган финансылык отчетто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттарынын Улуттук банктын ишине жана финансылык абалына кандай таасир тийгизип жатканына жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(а) Жалпы бөлүк

Бул консолидацияланган финансылык отчет Топтун консолидацияланган финансылык абалын жана ишинин натыйжалуулугун Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык ишенимдүү берүү максатында жана Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын жоболорун эске алуу менен даярдалды.

“Ишенимдүү берүү” концепциясы тандалган концепциянын талаптарына ылайык келүүнү билдирет, ошондой эле:

- финансылык отчетту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу жетекчиден маалыматты ушул концепцияда каралган көлөмгө караганда көбүрөөк көлөмдө ачып берүүнү талап кылышы мүмкүндүгүн түшүндүрөт, же;
- финансылык отчетту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу үчүн концепциянын талаптарынан жетекчинин четтөөсү талап кылынышы мүмкүндүгүн айкын формада тааныйт. Мындай четтөөлөр өзгөчө сейрек жагдайларда гана талап кылынышы мүмкүн деп болжолдонот.

Улуттук банктын эсепке алуу саясаты Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары (мындан ары - ФОЭС) боюнча кеңеш тарабынан чыгарылган жана Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген, төмөнкүлөрдү эске албаганда:

- алтын рыноктук нарк боюнча кайра бааланат, ал эми эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары пайда саналса, анда ал башка жыйынды киреше аркылуу таанылат. Эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары чыгым саналса, анда ал пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат, буга мурда таанылган таза реализацияланбаган пайда эсептен чыгарылган учурлар кирбейт, мындай болбосо ал башка жыйынды киреше катары таанылат. Алтындын жана чет өлкө валютасындагы активдердин, милдеттенмелердин жыйынды позициясынын бөлүгүн таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат;
- бөлүштүрүү тартибинде Эл аралык валюта фонду (мындан ары – ЭВФ) тарабынан алынган атайын карыз алышуу укугу (мындан ары – АКУ) боюнча финансылык милдеттенмелерди таануу Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин чечими боюнча башка мамлекеттик органдын пайдасына АКУ боюнча активдерди өткөрүп берген учурда токтотулат.
- Улуттук банк башкы жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан түшкөн акча агымдарын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто операциялык иштен акча каражаттарынын агымдары катары классификациялайт.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Топ жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

2 КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул консолидацияланган финансылык отчет 3-эскертүүдө (а) көрсөтүлгөндөй, адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Консолидацияланган финансылык отчетко камтылган статьялар Топ анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөнүн валютасында өлчөнөт (“функционалдык валюта”). Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Топ жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана алардын ишине байланыштуу башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Консолидацияланган финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

(а) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын консолидацияланган финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто эске алынат.

(ii) Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын жана башка жалпы таанылган эл аралык стандарттардын талаптарына ылайык келген куйма түрүндөгү алтын, good delivery эл аралык сапат стандарттарынын сапаттык өзгөчөлүктөрүнө ээ, бирок Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын сертификаты менен тастыкталбаган куйма түрүндөгү алтын, ошондой эле алтын түрүндө запас түптөө максатында, өндүрүштүк жана башка максаттарда, ошондой эле баалуу металлдар менен операцияларды арттыруу жана баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү үчүн сатылып алынган, стандартка туура келбеген куйма, пластина, гранул жана башка түрдөгү алтын саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(a) Алтынды эсепке алуу, уландысы

(ii) *Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас, уландысы*

Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын талаптарына жооп берген, алтын куйма түрүндөгү алтындын запасы алтындын курамына кайра классификацияланышы мүмкүн. Алтын түрүндөгү запас кайра классификацияланган учурда, кайра баалоонун жыйынтыктарын башка жыйынды кирешенин курамында чагылдыруу менен рыноктук наркы боюнча кайра бааланат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Топтун запастарын түзүү үчүн дайындалган.

Алар Топтун активдүү инвестициялык операцияларында колдонулбайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча бааланат.

(b) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын функционалдык валютасына операциялар жүргүзүлгөн күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнгө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт.

Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым отчетунда капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Алмашуу курстары

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо Топ тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
АКШ доллары/сом	85,6800	84,7586
Евро/сом	91,4377	95,7857
Атайын карыз алышуу укугу/сом	114,0271	118,6705
Канада доллары/сом	63,3025	66,0967
Австралия доллары/сом	58,2453	61,3829
Англия фунт стерлинги/сом	103,2958	113,6214
Кытай юаны/сом	12,3147	13,3134
Орус рубли/сом	1,1763	1,1409
Алтындын трой унциясы/сом	155 282,1480	153 061,3178

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттун максаттары үчүн акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын жана адилет наркынын олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушар болбогон “ностро” түрүндөгү эсептерди камтыйт жана ал Топ тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Консолидациялоо принциптери

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Улуттук банктын, ошондой эле Улуттук банк жана анын туунду уюмдары тарабынан контролдоого алынган уюмдардын отчету камтылган. Төмөнкү учурларда уюм контролдоого алынган катары саналат, эгерде Улуттук банк:

- инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарына ээ болсо;
- инвестиция объекти – уюмдун иш жыйынтыгынын өзгөрүүсү боюнча укуктарга ээ болсо / тобокелдиктерди тартса; жана
- өзгөрүлмө жыйынтык өлчөмүнө таасир этүү максатында инвестиция объекти – уюмга карата башкаруу ыйгарым укуктарынан пайдалана алса.

Эгерде фактылар жана жагдайлар жогоруда келтирилген үч контролдоо элементтеринин биринде же бир нечесинде өзгөрүү жүргөндүгүн көрсөтсө, Топ инвестиция объекти контролго алынгандыгына баа берет.

Туунду уюмду консолидациялоо Топ аны контролдоого алган учурдан тартып башталат жана аны контролдоону жоготкон учурдан тартып токтотулат. Атап айтканда, жыл ичинде ээ болгон же сатылган туунду уюмдун кирешелери жана чыгашалары, пайда же чыгым жана жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто, Топ туунду уюмду контролдоого алган учурдан тартып Топ ошол уюмду контролдой калган күнгө чейин камтылат.

Пайда же чыгым жана башка жыйынды кирешенин ар бир компоненти Топ менен көзөмөлдөбөгөн үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт. Туунду уюмдардын жалпы жыйынды кирешеси, бул көзөмөлдөбөгөн үлүштөр боюнча терс калдыктын келип чыгышына алып келсе дагы, Топ менен көзөмөлдөбөгөн үлүштөр ортосунда бөлүштүрүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Консолидациялоо принциптери, уландысы

Көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшү

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайданын же чыгымдын, ошондой эле түздөн-түз же кыйыр түрдө Топко таандык болбогон туунду уюмдардын таза активдеринин үлүшүн түшүндүрөт.

Көзөмөлдөбөгөн үлүштөр пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто – өзүнчө, ал эми финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто – өздүк капиталдын курамында, башкы уюмдун акционердик капиталынан өзүнчө сунушталат.

(д) Финансылык активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер, Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструменттер боюнча тарап катары иш алып барган шартта, Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылат. Топ, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүм келишилген күн боюнча чагылдырат.

(и) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепке алууда таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Топтун бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер жана “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга резервди эсептөө жөнүндө” жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Топ ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, мындай инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Топ башка жыйынды кирешенин курамында үлүштүк инструменттерге инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Топ мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептери (7-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү).

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептерден төлөмдөр Топ өз функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банктын функцияларын аткаруу максатында финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статьялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып турат, демек, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат деп аныктаган.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулуп, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (17-эскертүү).

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча нарксыздануудан чыгымды алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен методу аркылуу бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы же амортизацияланган наркы боюнча классификацияланбаган бардык башка финансылык активдер пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(i) *Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы*

Кайра классификациялоо. Топ ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Топтун финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген “Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу” бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) *Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтарым сатуу келишими боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтарым сатып алуу келишими боюнча төлөөгө каралган эсептер*

Топ өз иш процессинде финансылык активдерди сатуу жана кайтарым сатып алуу жөнүндө макулдашууларды (мындан ары – “Репо келишимдери”), ошондой эле сатып алуу жана кайтарым сатуу жөнүндө макулдашууларды (мындан ары – “Кайтарым сатып алуу репо келишимдери”) түзөт. Репо жана кайтарым репо операциялары Топ тарабынан ликвиддүүлүктү тескөө каражаттарынын бири катары колдонулат.

Репо бүтүмдөрү – бул финансылык активдерди башка тарапка алынган акча же башка сый акыга эквиваленттүү суммада, плюс топтолгон пайыз түрүндө келечекте финансылык активдерди кайтарым сатып алуу боюнча милдеттенме менен бирге акчалай же башка сый акынын ордуна өткөрүп берүү тууралуу макулдашуу. Репо келишимдери боюнча операциялар эсепте каржылоо операциялары катары чагылдырылат.

Репо келишимдери боюнча сатылган финансылык активдер мындан ары да консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат, ал эми мындай келишимдер боюнча алынган каражаттар банктардагы депозитардык инструменттердин курамында активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, алынган депозит катары чагылдырылат.

Кайтарым сатып алуу репо келишимдери боюнча сатылып алынган активдер консолидацияланган финансылык отчетто баалуу кагаздарды же башка активдерди күрөөгө коюу менен камсыздалган, депозитте жайгаштырылган каражаттар катары чагылдырылат жана банктардагы каражаттар жана/же берилген кредиттер катары классификацияланат.

Топ баалуу кагаздар боюнча репо келишимдерин жана кадимки рынок тажрыйбасына ылайык ал камсыздоого алган же берген баалуу кагаздар менен насыя бүтүмдөрүн түзөт. Кайтарым сатып алуу операцияларынын стандарттуу шарттарына ылайык, Кыргыз Республикасында камсыздоону алуучу бүтүм боюнча эсептешүүдө эквиваленттүү баалуу кагаздарды кайтарып берген шартта, камсыздоону сатууга же кайра күрөөгө коюуга укуктуу.

Баалуу кагаздардын контрагенттерге берилиши менчик укугуна байланыштуу тобокелдиктер жана пайдалар да берилген учурда гана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iii) *Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер*

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер туунду финансылык инструменттерди түшүндүрөт жана өзүнө валюталык-пайыздык свопторду камтыйт. Туунду финансылык инструменттер алгач инструмент түзүлгөн күнгө карата адилет наркы боюнча таанылат, андан соң ар бир отчеттук күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат. Натыйжада келип чыккан пайда/чыгым дароо пайдага же чыгымга кошулат.

Алгылыктуу адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык актив катары, ошол эле учурда терс адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык милдеттенме катары таанылат.

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Топ пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдерди тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (11-эскертүү);
- башка финансылык активдер (17-эскертүү); жана
- берилген финансылык гарантиялар (31-эскертүү).

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (төмөндө өзүнчө каралган түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо) баалануучу резерв аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийинки (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Финансылык инструментти бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмү көлөмүндө баалануучу резервди түзүү аны баштапкы таануу учурунан тартып инструмент боюнча кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда же болбосо финансылык инструмент дефолтко учураган шартта түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча резервдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөм көлөмүндө түзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча, Топ баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо резерви катары тааныйт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$ECL = EAD * LGD * PD, \text{ мында}$$

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган шартта, Топ нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Топ кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтүндө күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу резервдин өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Топ отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Топ өткөн мезгилдер үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Топтун болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кеңири маалымат төмөндө келтирилген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Нарксыздануу белгилери Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) эл аралык рейтингдик агенттиктердин, Топтун контрагенттеринин финансылык отчетторун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлин аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- баштапкы таануудагы рейтингге салыштырганда жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Ваа2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Топтун контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагент катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болсо;
- Топтун төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айып пулдар, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча орточо жылдык калдыкка барабар (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген), ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Топко келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Топ контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик чыгымдардын кыйла жогорулашынын белгилеринен болуп бул өлкөлөрдүн суверендүү рейтингин баштапкы таануудагы рейтингте салыштырмалуу эл аралык рейтингдик агенттиктин шкаласы боюнча 2 (эки) же андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөтүү саналат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинг берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилүүчү наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн дисконттоо коэффициенти финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен болуп саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар келишимге ылайык Топко таандык боло турган акча агымдары менен Топ контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү болуп саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$LGD = 100\% - RR$, мында

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу начарлашынын белгиси болуп саналат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн дефолт учурунда жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык уюмдун отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк системасында дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун 40 же 10 пайызына кирсе, анда бул факт банктын жана эл аралык уюмдун кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксыздануу белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча - төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык уюмдардын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кардарларга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кардарларга берилген кредиттер белгиленген же аныкталган төлөмдөрү менен активдерди түшүндүрөт, алар Топ акча каражаттарын түздөн-түз карыз алуучуларга жана алына турган каражаттарды сатуу ниетин көздөөсүз берген учурда келип чыгат.

Белгиленген төлөө мөөнөтү менен Топ тарабынан берилген кредиттер алгач адилет наркы боюнча, ага кошумча бүтүмдөр боюнча сарптоолор менен таанылат. Сунушталган каражаттардын адилет наркы кредиттин адилет наркынан айырмаланган шартта, мисалы, кредит рыноктогудан төмөн чен боюнча берилсе, сунушталган каражаттардын адилет наркы менен кредиттин адилет наркынын ортосундагы айырма кредитти баштапкы таануу учурунда чыгым катары таанылат жана пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто, ошондой эле жыйынды киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто рыноктогудан төмөн чен боюнча жайгаштырылган активдерден чыгым катары камтылат. Кредиттердин баланстык наркына кийин баа берүү натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен жүргүзүлөт. Төлөө мөөнөтү белгиленбеген кредиттер, болжолдонуп жаткан төлөө мөөнөтүнө таянуу аркылуу, натыйжалуу пайыздык чен методун пайдалануу менен эсепке алынат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кардарларга берилген, кредиттик тобокелдиктин олуттуу жогорулоосун аныктоодо бирдей салмакка ээ болгон кредиттер үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла начарлашынын белгилери болуп төмөнкүлөр саналат:

- алар боюнча төлөө мөөнөтү 31 күндөн 90 күндү кошо алгандагы мөөнөткө кечиктирилген активдер;
- реструктуризацияланган кредиттер, реструктуризациялоо учурунда абалын чыңдоо мезгили аяктаганга чейин;
- карыз алуучу тарабынан жол берилген алдамчылык аныкталса;
- карыз алуучу соттук териштирүүлөргө катыштыгы бар болсо;
- ишинен ажыраса (карыз алуучу карызын иш жүзүндө төлөй албаса же төлөө мүмкүнчүлүгү болбосо).

Мында абалды чыңдоо мезгил аралыгы – кредитти реструктуризациялоодон кийин 2 баскычтан турган мезгил аралыгы:

- 1-баскыч. Графикке ылайык кредитти төлөө боюнча жеңилдик берилген мезгил аралыгын эске албаганда, реструктуризациялоо учурунан тартып 12 ай ичиндеги мезгил; мында кредитти төлөө 1 күндөн жогору кечиктирилсе, биринчи баскыч кайрадан эсептелине баштайт.
- 2-баскыч. 1-баскыч аяктагандан кийин 24 айды камтыган мезгил аралыгы.

2-баскыч акырына чыккандан кийин кредит “чыңдалган” катары эсептелинет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Кардарларга берилген кредиттердин нарксыздануу белгилери. Топ кредитти дефолт катары кароого алат, демек, төмөнкү белгилерге ээ болгон учурда күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн аны 3-баскычка киргизет (кредиттик нарксызданган кредиттер):

- карыз алуучу Топ алдында төлөө мөөнөтү 90 күндөн жогору кечиктирилген олуттуу кредиттик милдеттенмеге ээ болсо;
- Топ кандайдыр бир мөөнөтү өткөрүлгөн суммалар же мөөнөтү өткөн күндөрдүн санына карабастан, карыз алуучу күрөөнү сатуусуз толук көлөмдө өз кредиттик милдеттенмелерин төлөй тургандыгы күмөн экендигин болжолдосо;
- төлөө мөөнөтү 31 же андан ашык күнгө кечиктирилген, төлөө мөөнөтү бүткөнгө чейин реструктуризацияланган кредиттер;
- банкроттук статусу;
- карыз алуучу каза болсо.

Дефолтту аныктоо активдердин ар кандай түрүнүн ар башка өзгөчөлүктөрүн чагылдыруу үчүн талапка ылайык ыңгайлаштырылган. Кардар белгиленген кредиттик лимитти бузса же чоңдугу анын карызынын учурдагы суммасынан төмөн лимит белгиленгендиги жөнүндө ага маалымдалган учурда овердрафт мөөнөтү өткөрүлгөн катары саналат.

Кардарларга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө. Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу карыз алуучу финансылык милдеттенмелерин кийинки 12 ай ичинде же калган мөөнөт ичинде аткарбай калышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт.

Бүтүндөй мөөнөткө дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу өтүп жаткан 12 ай ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугуна карата төлөө мөөнөтүн колдонуу аркылуу эсептелген. Төлөө таржымалы кредиттерди колдонуу мөөнөтү ичинде портфелдердин көлөмү баштапкы таануу учурунан тартып өз нугунда көбөйүп жаткандыгын көрсөтөт. Төлөө таржымалы өткөн мезгилдердеги байкоолорго негизделген жана ал портфелдин жана кредиттик рейтингдин диапазонунун чегиндеги бардык активдер үчүн бирдей болуп санала тургандыгын болжолдойт. Бул мурдагы талдап-иликтөө менен тастыкталат.

Дефолт учурундагы (LGD) жоготуулар дефолттон кийин калыбына келтирүүгө таасирин тийгизген факторлордун негизинде аныкталат. Алар кредиттин түрүнө жараша болот:

- камсыздалган кредиттер үчүн, алар биринчи кезекте, камсыздоонун түрүнө жана анын учурдагы наркына, мажбурлап сатуудан улам рыноктук/баланстык наркына карата мурдагы дисконтторуна, алып салууга чейинки убакытка жана калыбына келтирүү боюнча байкалган сарптоолорго негизделген;
- камсыздалбаган кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар адатта 100 пайыз деңгээлинде белгиленет.

Тобокелдик алдындагы сумма (EAD) карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөөнү кошо алганда, тобокелдик деңгээлинин отчеттук күндөн кийин күтүлүп жаткан өзгөрүүлөрүн эске алуу менен келечектеги дефолтко учуроо күнүнө карата тобокелдикке баа берүүнү түшүндүрөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Финансылык гарантия боюнча келишимдер

Финансылык гарантия боюнча келишим – бул, карыз алуучу карыздык инструменттин шарттарына ылайык төлөмдөрдү өз учурунда жүргүзбөгөндүгүнө байланыштуу гарантия ээси тарткан чыгымдардын ордун жабуу үчүн эмитентти белгилүү бир төлөмдөрдү жүргүзүүгө милдеттендирүүчү келишим.

Топ тарабынан түзүлгөн финансылык гарантия келишимдери боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, жетекчилик аларды пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категорияга киргизбесе) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган күтүлүүчү кредиттик чыгымдар алдында баалануучу резервдин суммасы; жана
- пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылган, топтолгон амортизацияны эсептен чыгаруу менен (зарылчылыгына жараша) баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган катары классификацияланбаган финансылык гарантия боюнча келишимдер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган карыздык инструменттер үчүн: күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв инвестицияларды кайра баалоо боюнча резервдин курамында кайра баалоо суммасын таануу менен активдердин баланстык наркына киргизилет;
- Кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмелер жана финансылык гарантия боюнча келишимдер үчүн: баалануучу милдеттенме катары; ошондой эле
- Эгерде, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенме пайдаланылган компонент сыяктуу эле, пайдаланылбаган компонент да камтылса жана Топ пайдаланылбаган компонент үчүн күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды пайдаланылган компонент үчүн чыгымдардан өзүнчө бөлүп аныктай албаса, анда Топ отчетто эки компонент үчүн чогуу алынган баалануучу резервди көрсөтөт. Чогуу алгандагы сумма пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан алып салуу катары берилет. Баалануучу резервдин өлчөмүнүн пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан кандай болбосун артышы баалануучу милдеттенме катары көрсөтүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Финансылык активдер, уландысы

(v) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу*

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнү ортосунда финансылык актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле убакыт ичинде, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

Финансылык активдерди модификациялоодо Топ бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Топ сапаттык жана сандык факторлорду иликтеп чыгат.

Топ модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттык жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Топ баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

Топ тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта гана (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык актив жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот.

Эгерде Топ активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Топ өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми акча каражаттарын берүүдө алынгандарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Топ өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруу ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайда же чыгым курамына кошулат.

Топ карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Ижара

Топ ижарачы катары

Топ, кыска мөөнөттүү ижарадан жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуудан тышкары бардык ижара келишимдерин таанууда жана баалоодо бирдей ыкманы колдонот. Топ ижара төлөмдөрүн жүргүзүүгө карата ижара боюнча милдеттенмелерди жана базалык активдерди пайдалануу укугун билдирген пайдалануу укугу формасындагы активдерди тааныйт.

Пайдалануу укугу формасындагы активдер

Топ пайдалануу укугу формасындагы активдерди ижара башталган күнгө карата тааныйт (б.а. базалык актив пайдалануу үчүн жеткиликтүү болгон күн). Пайдалануу укугу формасындагы активдер баштапкы нарк боюнча, топтолгон амортизацияны жана нарксыздоодон кийин топтолгон чыгымдарды алып салуу менен ижара боюнча милдеттенмелерди кайра баалоого корректироваларды киргизүү менен бааланат. Пайдалануу укугу формасындагы активдердин баштапкы наркында ижара боюнча таанылган милдеттенмелердин өлчөмү, ижара боюнча алынган демилгелөөчү төлөмдөрдү эсептен чыгаруу менен ижара башталган күнгө карата же мындай күнгө чейин ишке ашырылган баштапкы түз сарптоолор жана ижара төлөмдөрү камтылат. Эгерде Топ ижара мөөнөтүнүн акырында ижарага алынган активге карата менчик укугуна ээ боло тургандыгына анчалык ишенбесе, пайдалануу укугу формасында таанылган актив төмөнкү мезгилдерге караганда кыйла кыска мезгил ичинде линиялык метод түрүндө амортизацияланат: болжолдуу активди пайда алуу менен колдонуу мөөнөтү же ижара мөөнөтү. Пайдалануу укугу формасындагы активдердин нарксыздануусу текшерилет.

Ижара боюнча милдеттенмелер

Ижара башталган күнгө карата Топ ижара мөөнөтү ичинде ишке ашырыла турган ижара төлөмдөрүнүн келтирилген наркы боюнча бааланган ижара боюнча милдеттенмелерди тааныйт. Ижара төлөмдөрүндө алууга карата ижара боюнча кандай болбосун демилгелөөчү төлөмдөрдү эсептен чыгаруу менен белгиленген төлөмдөр (анын ичинде айкын белгиленген төлөмдөр), индекске же ченге жараша белгиленүүчү өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү жана жоюу наркында гарантиялар боюнча төлөнө турган суммалар камтылат. Ижара төлөмдөрүндө ошондой эле, эгерде Топ ушул опционду аткара тургандыгына толугу менен ишенсе сатып алууга опционду аткаруу баасы жана эгерде ижара мөөнөтү Топ ижараны токтотууга опционду потенциалдуу аткара тургандыгын чагылдырса, ижараны токтотуу үчүн айып пул төлөөлөрү камтылат. Индекстен же ченден көз каранды болбогон өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү, мындай төлөмдөрдү жүргүзүүгө алып келген жагдай же шарт келип чыккан мезгил ичиндеги чыгаша катары таанылат.

Ижара төлөмдөрүнүн келтирилген наркын эсептөө үчүн Топ, эгерде ижара келишиминде каралган пайыздык ченди жеңил аныктоо мүмкүн эмес болсо, ижара башталган күнгө карата кошумча карыздык каражаттарды тартуу ченин колдонот. Ижара башталган күндөн кийин ижара боюнча милдеттенмелер өлчөмү пайыздардын чегерилишин чагылдыруу үчүн жогорулайт жана ишке ашырылган ижара төлөмдөрүнүн жүргүзүлүшүн чагылдыруу үчүн азаят. Мындан тышкары, модификация учурунда, ижара мөөнөтү өзгөртүлгөндө, белгиленген ижара төлөмдөрү иш жүзүндө өзгөргөндө же базалык активди сатып алууга опционду баалоо өзгөрсө, ижара боюнча милдеттенмелердин баланстык наркы кайра бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Ижара, уландысы

Кыска мөөнөттүү ижара жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуу

Топ кыска мөөнөттүү ижара келишимдерине карата кыска мөөнөттүү ижараны таануудан бошотууну колдонот (б.а. аларда ижара башталган күнгө карата алдын ала каралган ижара мөөнөтү 12 айдан ашпаган мөөнөттү түзгөн жана сатып алууга опцион каралбаган келишимдерге карата). Топ ошондой эле, анын наркы төмөн деп эсептеген (б.а. 5000 АКШ долларынан аз) кеңсе жабдуусу боюнча ижара келишимине карата төмөн нарктагы активдер боюнча ижараны таануудан бошотууну колдонот. Кыска мөөнөттүү ижара жана төмөн нарктагы активдерди ижарага алуу боюнча ижара төлөмдөрү ижара мөөнөтү ичинде линиялык методдо ижара боюнча чыгаша катары таанылат.

Операциялык ижара – Топ ижарага берүүчү катары

Топ алар боюнча активге ээ болууга байланыштуу дээрлик бардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербеген ижара операциялык ижара катары классификацияланат. Ижарадан келип чыккан киреше бүтүндөй ижара мөөнөтү ичинде линиялык методго ылайык эсепке алынат жана операциялык мүнөзгө ээ болгондуктан пайда же чыгым жөнүндө отчеттогу пайда курамына камтылат. Операциялык ижара келишимдерин макулдашуу жана түзүү процессинде келип чыккан баштапкы түз сарптоолор ижарага берилген активдин баланстык наркына кошулат жана бүтүндөй ижара мөөнөтү ичинде ижарадан киреше сыяктуу эле негизде таанылат. Шарттуу ижара төлөмдөрү алар алынган мезгил ичинде пайда катары таанылат.

(ж) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Калтырылган салыктардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча нарксыздануу белгилеринин болушу боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин ордун толтуруу наркы катары сатуу боюнча чыгашалар жана пайдалануудан алынган баалуулуктар эсептен алынгандан кийинки адилет нарктын эң эле жогору өлчөмү саналат. Пайдалануудан баалуулукту аныктоодо келечекте алуу болжолдонгон акча каражаттарынын агымы салык салууга чейинки дисконттоо ченин пайдалануу менен ошол учурга карата келтирилген алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Акча каражаттарынын агылып киришин шарттабаган, башка активдер менен шартталган акча каражаттардын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон активдердин орду толтурулуучу наркы, актив аларга таандык болгон, акча каражаттарын топтогон активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын топтогон активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуучу наркынан ашса, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксызданышынан келип чыккан бардык чыгымдар пайда же чыгым курамында чагылдырылат жана орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр болгондо гана калыбына келтирилет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(з) Ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Топтун ассоциацияланган уюмдарга инвестициялары үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектиси боюнча пайдасында же чыгымында камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестиция объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестиция объектисинен алынган дивиденддер инвестициянын баланстык наркын азайтат.

Топ инвестициялар объектисинин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

(и) Негизги каражаттар

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөт ичинде эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилет жана пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объект сатылып алынган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн аны куруу иштери аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт.

Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалуу колдонуу мөөнөтүн төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

Имараттар	50-75 жыл
Курулмалар	20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	7 жыл
Компьютердик жабдуулар	7 жыл
Транспорт каражаттары	7 жыл
Аймакты ыңгайлаштыруу	10 жыл

(к) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер консолидацияланган финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдерди пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5 жылга чейинкини түзөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(л) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүштүк иште пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калган топ) мындай активдерди (же колдонуудан калган топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда аны сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга тийиш. Жетекчилик активди сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып бир жыл ичинде аны сатып өткөрүүгө тийиш.

Эгерде Топ туунду уюмдун контролдук топтомун сатуу планын кабыл алса, мындай туунду уюмдун бардык активдери жана милдеттенмелери жогоруда аталган критерийлерди аткарууда Топ мурдагы туунду уюм сатылгандан кийин андагы көзөмөлдөбөгөн катышуу үлүшүн сактап калгандыгына карабастан, сатуу үчүн каралган катары кайра классификацияланат.

Эгерде Топ көз каранды же биргелешкен ишканага финансылык салымдын же анын бир бөлүгүнүн колдонуудан калышы боюнча сатуу планын кабыл алса, жогоруда айтылган шарттар аткарылган шартта, мындай финансылык салым же анын бир бөлүгү сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Мында Топ сатуу үчүн каралган катары классификацияланган бөлүгүнө карата үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланбаган көз каранды же биргелешкен ишканага салымдардын калган бөлүгү үлүштүк катышуу ыкмасын колдонуу менен эсепке алынышы улантылат. Эгерде, салымдардын колдонуудан калышы Топтун көз каранды же биргелешкен ишканага олуттуу таасирин жоготуусуна алып келсе, анда Топ алар колдонуудан калган учурда үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот. Сатуу үчүн каралган катары классификацияланган узак мөөнөттүү активдер (жана колдонуудан калуучу активдер тобу) эки өлчөмдүн азыраагы боюнча бааланат: мындай классификациялоо учурундагы калдык нарк боюнча жана сатууга жумшалган сарптоолорду эсептен алып салуу менен адилет наркы боюнча.

(м) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Топ келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат. Топ бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Топтун туунду финансылык милдеттенмелеринен тышкары бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Топ финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(м) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Топ менен кредитор ортосунда карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Топ учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Топ, эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

(н) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Жүгүртүүгө чыгарылбаган банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен сарптоолор, алар жүгүртүүгө чыгарылганга чейин башка активдер курамында эсепке алынат.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өзүнчө статья катары чагылдырылат.

(о) Уставдык капитал жана резерв

Топ уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Топтун уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү резерв пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгү республикалык бюджетке чегерилгенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү резерв баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(п) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилүүчү бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(п) Салык салуу, уландысы

Пайда салыгынын суммасында күндөлүк салыктын суммасы жана калтырылган салыктын суммасы камтылат. Пайда салыгы башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша башка жыйынды кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайда же чыгым курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жылдар ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери консолидацияланган финансылык отчетто чагылдыруу үчүн аныкталган, активдер менен милдеттенмелердин баланстык наркы менен алардын салык базасынын ортосунда келип чыгуучу убактылуу айырмага карата чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдери жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери төмөнкү убактылуу айырмаларга карата таанылбайт: консолидацияланган финансылык отчетто гудвилди чагылдырууга байланышкан жана салык салынуучу базаны азайтпаган айырмалар, аларды баштапкы чагылдыруу фактысы бухгалтердик да, салык салынуучу да пайдага таасирин тийгизбеген активдерге жана милдеттенмелерге кирүүчү айырмалар; ошондой эле башкы компания аталган айырмалардын ишке ашырылган убактысын контролдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон жана бул убактылуу айырмалар жакынкы аралыкта ишке ашырылбай тургандыгына ишенген учурда, туунду уюмдарга салынган инвестицияларга байланыштуу убактылуу айырмалар.

Кийинкиге калтырылган салык активдерин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелерин эсептөө салык боюнча натыйжаларды чагылдырат, алар Топ ал боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркынын ордун жабууну же калыбына келтирүүнү пландаштырып жаткан ыкмага жараша болот.

Кийинкиге калтырылган салык активдеринин жана кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелеринин өлчөмү салык чендерине жараша аныкталат, алар келечекте, убактылуу айырманы калыбына келтирүү учурунда, отчеттук күнгө карата колдонуудагы же күчүнө кирген мыйзамдарга таянуу менен колдонулат.

Кийинкиге калтырылган салык активдери келечекте убактылуу айырманын, салыктар жана пайдаланылбаган салык жеңилдиктери боюнча кабыл алынбаган чыгашалардын ордун жабууга жетиштүү өлчөмдө салык салынуучу пайда алуу ыктымалдыгына жараша чагылдырылат. Кийинкиге калтырылган салык активдеринин өлчөмү тиешелүү салык пайдасын ишке ашыруу ыктымалдыгы жок болгон даражада азайтылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Топ кардарларга сунуштаган ар кандай кызмат көрсөтүү түрлөрүнөн комиссиялык киреше алат. Комиссиялык кирешелер төмөнкү эки категорияга бөлүнүшү мүмкүн:

Белгилүү бир мезгил аралыгында кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо үчүн алынган комиссиялык кирешелер

Белгилүү бир мезгил аралыгында кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо үчүн алынган комиссиялык кирешелер тиешелүү милдеттер аткарылгандыгына жараша ошол мезгил ичинде чегерилет. Мындай статьяларда комиссиялык кирешелер жана активдерди тескөө үчүн сый акы, жооптуу сактоо жана башка башкаруучулук жана консультациялык кызмат көрсөтүүлөр камтылат. Эгерде кредитти колдонуу мүмкүндүгү жогору болсо, кредитти берүү үчүн милдеттенмелер үчүн комиссиялык төлөм жана кредит берүүгө байланыштуу башка комиссиялык төлөм келерки мезгилдерге кирет (кредиттерди берүүгө түздөн-түз байланыштуу сарптоолор менен катар эле) жана насыя боюнча натыйжалуу пайыздык ченди корректировкалоо катары таанылат.

Операцияларды жүзөгө ашыруу боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодон түшкөн комиссиялык кирешелер

Үчүнчү жактын атынан операцияларды жүзөгө ашыруу боюнча сүйлөшүүлөрдү өткөрүү же анда катышуу үчүн алынган комиссиялык төлөм, мисалы, Банктын аткаруу милдети катары акцияларды же башка баалуу кагаздарды сатып алууда макулдашуу түзүү же болбосо бизнестерди сатып алуу же сатуу, мындай операция аяктагандан кийин таанылат. Аткарууга карата белгилүү бир милдеттерге байланыштуу комиссиялык төлөмдөр (же комиссиялык төлөмдөрдүн бөлүгү) тиешелүү критерийлер аткарылгандан кийин таанылат. Эгерде келишимде өзгөрүлмө ордун толтуруу каралса, комиссиялык кирешелер өзгөрүлмө ордун толтурууга мүнөздүү белгисиздикти андан ары жоюуда пайданын таанылган топтолмо жыйынтыгынын суммасы олуттуу азайтылбай тургандыгынын жогору деңгээлде мүмкүн боло турган деңгээлде гана таанылат.

Башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялангандарды эске албаганда, бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайдалар же чыгымдар эсептеринде “Таза пайыздык киреше” курамында “Пайыздык кирешелер” жана “Пайыздык чыгашалар” катары чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптар төлөгөн жана алган суммалар, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(р) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдин өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСИ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

(с) Фидуциардык активдер

Топ үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди консолидацияланган финансылык отчеттон алып салат, себеби бул активдер Топтун активдери болуп саналбайт.

(т) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет жана финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто, чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укук, ошондой эле же өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат. Чегерүүнү ишке ашыруу укугу келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайдан көз каранды болбоого жана юридикалык жактан бардык төмөндө келтирилген жагдайлардан корголууга тийиш:

- адаттагы иштин жүрүшүндө;
- дефолт учурунда; жана
- уюмдун, же контрагенттердин биринин кудуретсиздиги же банкроттугу учурунда.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Жаңы стандарттар, колдонуудагы стандарттарга жана түшүндүрмөлөргө карата оңдоолор жана түшүндүрмөлөр

Топ айрым стандарттарды жана түзөтүүлөрдү биринчи жолу колдонду, алар 2022-жылдын 1-январында же ушул күндөн кийин (башкасы көрсөтүлбөсө) башталган жылдык отчеттук мезгилге карата күчүнө кирет. Топ чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттарды, түшүндүрмөлөрдү же түзөтүүлөрдү мөөнөтүнөн мурда колдонгон эмес.

- ФОЭСтин (IAS) 37-стандартына түзөтүүлөр – “Милдеттендирүүчү келишимдер: келишимди аткарууга сарптоолор”;
- ФОЭСтин (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр – Концептуалдык негиздерге шилтемелер;
- ФОЭСтин (IAS) 16-стандартына түзөтүүлөр “Ижара” – “Негизги каражаттар: багыты боюнча пайдаланууга чейин түшүүлөр”;
- ФОЭСтин (IFRS) 1-стандарты “Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарын биринчи колдонуу” – “Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарын биринчи жолу колдонгон туунду уюм”;
- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты “Финансылык инструменттер” – “Финансылык милдеттенмелерди таануу токтотулган учурда “10% тестти” өткөрүүдө комиссиялык сый акы”.

Бул стандарттар, түшүндүрмөлөр жана түзөтүүлөр Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна таасирин тийгизген эмес.

Чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр

Төмөндө чыгарылган, бирок Топтун консолидацияланган финансылык отчету жарыяланган күнгө карата күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр келтирилет. Стандарттар күчүнө кирген күндөн тартып колдонула турган болсо, Топ бул стандарттарды, түзөтүүлөрдү жана түшүндүрмөлөрдү колдонууну көздөйт.

ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты “Камсыздандыруу келишимдери”

2017-жылдын май айында ФОЭС боюнча кеңеш камсыздандыруу келишимдери үчүн финансылык отчеттордун жаңы, баарын камтыган стандартын, ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты “Камсыздандыруу келишимдерин” жарыялаган, анда маалыматты таануу жана баа берүү, сунуштоо жана ачып көрсөтүү маселелери камтылган. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты күчүнө киргенден кийин ал 2005-жылы чыккан ФОЭСтин (IFRS) 4-стандарты “Камсыздандыруу келишимдерин” алмаштырат. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты аларды чыгарган уюмдун түрүнө карабастан, камсыздандыруу келишимдеринин бардык түрлөрүнө (б.а., өмүрдү камсыздандыруу жана өмүрдү камсыздандыруудан айырмаланган камсыздандыруу, түздөн-түз камсыздандыруу жана кайра камсыздандыруу), ошондой эле дискрециялык катышуу шарттары менен белгилүү бир гарантияларга жана финансы инструменттерине карата колдонулат.

Стандартты колдонуу чөйрөсүндө бир нече артыкчылыктар кездешет. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты аркылуу камсыздандыруу келишимдеринин мүнөздөмөлөрү менен банктык продукттар үчүн жаңы эсепке алуу талаптары кирет, бул кайсы инструменттер же алардын компоненттери ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын же ФОЭСтин (IFRS) 17-стандартын колдонуу чөйрөсүнө кире тургандыгына таасирин тийгизет.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

Кредиттик карталар жана камсыздандыруунун ордун жабууну билдирген ушул сыяктуу продукттар: мындай продукттардын эмитенттеринин көбү эсепке алуунун учурдагы тартибин колдоно алышат жана ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансы инструменттери катары аларды эсепке ала алышат. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты камсыздандыруу келишиминин аныктамасына жооп берген, ошол жана эгерде уюм кардар менен түзүлгөн келишимдин баасын аныктоодо, өзүнчө кардар менен байланыштуу камсыздандыруу тобокелдигин баалоону чагылдырбаган учурда гана жооп берген кредиттик карталардын келишимдерин (же кредиттик макулдашууларды же төлөмдөрдү тейлөө жөнүндө макулдашууларды бекиткен ушул сыяктуу келишимдерди) өзүнүн колдонуу чөйрөсүндө камтыбайт.

Камсыздандыруунун ордун жабуу кредиттик картанын келишим шарттарынын алкагында берилсе, эмитент төмөнкүлөргө милдеттүү:

- камсыздандыруунун ордун жабуу компонентин бөлүп алып, ага ФОЭСтин (IFRS) 17-стандартын колдонуу;
- башка компоненттерге карата башка стандарттарды (мисалы, ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты, ФОЭСтин (IFRS) 15-стандарты “Сатып алуучулар менен келишимдер боюнча түшкөн акча” же ФОЭСтин (IAS) 37-стандарты “Баа берүү милдеттенмелери, шарттуу милдеттенмелер жана шарттуу активдер”) колдонуу.

Камсыздандыруу келишимдерин аныктоого жооп берген, бирок бул келишим менен түзүлгөн полис ээсинин милдеттерин жөнгө салуу үчүн, же болбосо керектеле турган сумма менен камсыздандыруу учурларында компенсациялоо суммасын чектеген насыя келишимдери: мындай насыялардын эмитенттери (мисалы, карыз алуучу каза болгон учурда аларды төлөөдөн бошотууну караштырган насыялар) ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты же ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты колдонууну тандоо укугуна ээ. Мындай чечим портфелдин деңгээлинде кабыл алынат жана кайрадан каралбайт.

ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты 2023-жылдын 1-январынан тарта же ушул күндөн кийин башталуучу отчеттук мезгилдерге карата күчүнө кирет, ошол эле учурда салыштырма маалымат берүү талап кылынат. Уюм биринчи колдонуу күнү ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын жана ФОЭСтин (IFRS) 15-стандартын колдонгон шартта мөөнөтүнөн эрте колдонууга жол берилет.

Бул түзөтүүлөр Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

ФОЭСтин (IAS) 1-стандарты – “Милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоого” карата түзөтүүлөр

2020-жылдын январь айында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин (IAS) 1-стандартынын 69-76-пунктарына карата түзөтүүлөрдү жарыялаган, анда милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоо боюнча талаптар чечмеленет:

- милдеттенмелерди жөнгө салуу мөөнөтүн кийинкиге жылдыруу укугу боюнча түшүнүк;
- милдеттенмелерди жөнгө салууну кийинкиге жылдыруу укугу отчеттук мезгилдин акырына карата колдонуу зарылдыгы;
- милдеттенмелердин классификациясына уюм өзүнүн милдеттенмелерди жөнгө салууну кийинкиге жылдыруу укугун аткаруу ыктымалдыгына таасирин тийгизбегендиги;
- эгерде конвертациялануучу милдеттенмеде каралган туунду инструмент негизинен үлүштүк инструмент болуп саналса гана, милдеттенмелердин шарттары анын классификациясына таасирин тийгизбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

Бул түзөтүүлөр 2024-жылдын 1-январынан же бул күндөн кийин баштала турган жылдык отчеттук мезгилде күчүнө кирет жана ретроспективдүү колдонулат. Азыркы тапта Топ милдеттенмелердин учурдагы классификациясына бул түзөтүүлөрдүн ыктымалдуу таасирин жана учурдагы насыя келишимдери боюнча шарттарды кайра караштыруу зарылчылыгын талдап-иликтейт.

ФОЭСтин (IAS) 8-стандарты “Бухгалтердик баа берүүлөрдү аныктоого” карата түзөтүүлөр

2021-жылдын февраль айында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына карата түзөтүүлөрдү жарыялаган, анда “бухгалтердик баа берүүлөр” аныктамасы келтирилген. Түзөтүүлөрдө бухгалтердик баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр жана эсепке алуу саясатындагы жана каталарды оңдоолордогу өзгөрүүлөр ортосундагы айырмачылык чечмеленет. Мындан тышкары, документте уюмдар бухгалтердик баа берүүлөрдү иштеп чыгуу үчүн баштапкы маалыматтарды жана өлчөө методдорун кантип колдоно тургандыгы түшүндүрүлөт.

Түзөтүүлөр 2023-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык отчеттук мезгилде күчүнө кирет жана көрсөтүлгөн мезгилдин же андан кийин башталган күнү киргизилген эсепке алуу саясатындагы өзгөрүүлөргө жана бухгалтердик баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөргө карата колдонулат. Бул фактыны ачып көрсөтүүдө мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет.

Бул түзөтүүлөр Топтун консолидацияланган финансылык отчетторуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына жана ФОЭС “Эсепке алуу саясаты жөнүндө маалыматты ачып көрсөтүү” стандартын колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөлөрүнө карата түзөтүүлөр

2021-жылдын февралында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин 1-стандартына жана эсепке алуу саясаты жөнүндө маалыматты ачып көрсөтүү учурунда олуттуулугу жөнүндө пикирди колдонууну уюштурууга көмөк көрсөтүүчү колдонмону жана мисалдарды камтыган ФОЭС “Олуттуулугу тууралуу пикирди калыптандыруу” колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөгө карата түзөтүүлөрүн жарыялаган. Түзөтүүлөр уюмдарга эсепке алуу саясаты жөнүндө “олуттуу маалыматты” ачып көрсөтүү талабына эсепке алуу саясатынын “маанилүү жоболору” уюмдар тарабынан ачып көрсөтүлүшү жөнүндө талабына алмаштыруунун эсебинен, ошондой эле эсепке алуу саясаты тууралуу маалыматты ачып көрсөтүү жөнүндө чечимдерди кабыл алуу учурунда олуттуулук түшүнүгүн кантип колдонуу зарыл экендиги тууралуу колдонмону кошуунун эсебинен эсепке алуу саясаты тууралуу кыйла пайдалуу маалыматты ачып көрсөтүүгө көмөк көрсөтүүгө тийиш.

ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына карата түзөтүүлөр 2023-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык мезгилдерге карата, мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен колдонулат. ФОЭСТИ колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөлөргө карата түзөтүүлөр эсепке алуу саясаты тууралуу маалыматка карата олуттуулугун аныктоону колдонуу боюнча милдеттүү болбогон колдонмону камтыгандыктан, бул түзөтүүлөрдүн күчүнө кирүүсүнүн милдеттүү датасы жок.

Учурда Топ келечекте өзгөрө турган талаптарга ылайык келишин камсыз кылуу үчүн өзүнүн эсепке алуу саясатында маалыматты ачып көрсөтүүнү кайра караштырууда.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты – Кайра ижарага алуу менен сатуу учурунда ижара боюнча милдеттенмелерге карата түзөтүүлөр

2022-жылдын сентябрь айында ФОЭС боюнча комитет ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты “Кайра ижарага алуу менен сатуу учурунда ижара боюнча милдеттенмелерине” карата түзөтүүлөрдү жарыялаган. ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата түзөтүүлөр кайра ижарага алуу менен сатуу операциялары боюнча активдерди жана милдеттенмелерди андан ары баалоо талаптарын аныктайт, аларга ылайык сатуучу-ижарага алуучу тарабынан сактала турган колдонуу укугуна тиешелүү пайданын же чыгымдын кайсы бир суммасын таанууга алып келбей тургандай кайра ижарага алуудан улам келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмени сатуучу-ижарага алуучу баалайт.

Кайра ижарага алуу менен сатуу бүтүмүн түзгөн күндөн кийин сатуучу-ижарага алуучу колдонуу укугу формасында активге карата ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 29-35-пункттарын жана кайра ижарага алуунун жыйынтыгында келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмеге карата ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 36-46-пункттарын колдонот. Сатуучу 36-46-пункттарды колдонуу учурунда: ижарага алуучу “ижара төлөмдөрүн” же “кайра каралган ижара төлөмдөрүн” сатуучу-ижарага алуучунун колдонуу укугуна тиешелүү пайда же чыгымды сатуучу-ижарага алуучу тааныбай тургандай, “кайра каралган ижара төлөмдөрүн” аныктайт. Бул талаптарды колдонуу сатуучу-ижарага алуучуга ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 46(а)-пунктунун талабында көрсөтүлгөндөй ижаранын колдонуу мөөнөтү жарым-жартылай же толук аяктагандыгына байланыштуу пайда же чыгымдын курамында кайсы болбосун пайда же чыгымды тааный тургандыгына тоскоолдук кылбайт. Түзөтүүлөр кайра ижарага алуудан улам келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмелерге баа берүүгө карата так көрсөтүлгөн талаптарды камтыбайт.

Кайра ижарага алуудан келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмелерди баштапкы баалоо сатуучу-ижарага алуучу ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата А тиркемесинде ижара төлөмдөрүн жалпы аныктоодон айырмалана турган “ижара төлөмдөрүн” аныктоосуна алып келиши мүмкүн. Сатуучу-ижарага алуучу ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына ылайык, актуалдуу жана анык болуп саналган маалыматка алып келген эсепке алуу саясатын иштеп чыгуусу жана колдонуусу зарыл.

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата түзөтүүлөр 2024-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык мезгилдерге карата мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен колдонулат. Сатуучу-ижарага алуучу стандартты баштапкы колдонуу күнүнөн кийин түзүлгөн кайра ижарага алуу менен сагып алуу-сатуу бүтүмдөрү үчүн ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына ылайык ретроспективдүү түзөтүүлөрдү колдонот (б.а. түзөтүү стандартты колдонуу күнүнө чейин түзүлгөн сатуу жана кайра ижарага алуу бүтүмдөрүнө жайылтылбайт). Түзөтүүлөрдү баштапкы колдонуу күнү болуп, уюм биринчи жолу ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартын колдонгон жылдык отчеттук мезгилдин башталышы саналат.

Бул түзөтүүлөр Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Топтун эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик башка булактардан алуу мүмкүн болбогон активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин бардык категориялары боюнча чыгымдарды баалоо пикирди колдонууну талап кылат, атап айтканда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды аныктоо учурунда жана кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшүн баалоо учурунда келечектеги акча агымдарынын келип чыгуу көлөмүн жана мөөнөтүн жана камсыз кылуу наркын баалоо зарыл. Мындай эсептөө баалары бир катар факторлордон көз каранды болот, аларды өзгөртүү күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын баа берүү резервдеринин ар кандай суммаларына алып келиши мүмкүн. Улуттук банктын күтүлүүчү кредиттик чыгымдарын эсептөөлөр өзгөрүлмө баштапкы маалыматтарды жана алардын өз ара көз карандыларды тандоо боюнча бир катар жол берүүлөрдү камтыган татаал моделдердин жыйынтыгы болуп саналат. Пикирлер жана эсептөө баа берүүлөрү деп эсептелген күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдеринин элементтерине төмөнкүлөр кирет:

- Дефолт ыктымалдыгын аныктоо үчүн (PD) Улуттук банк тарабынан колдонулуучу ички кредиттик рейтингди ыйгаруу системасы;
- Улуттук банк тарабынан кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйгөндүгүн баалоо үчүн колдонулуучу критерийлер, анын натыйжасында финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар менен бирдей суммада бааланууга жана сапаттуу баа берилиши зарыл;
- Ар кандай формулаларды жана баштапкы маалыматтарды тандоону кошо алганда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдерин иштеп чыгуу;
- Макроэкономикалык сценарийлер жана экономикалык маалыматтар ортосундагы өз ара байланыштарды, ошондой эле дефолтко учуроо ыктымалдыгынын көрсөткүчтөрүнө (PD), дефолттун тобокелдикке дуушарлануу көлөмүнө (EAD) жана дефолтко учуроодо жоготууларга (LGD) таасирин аныктоо; жана
- Болжолдуу макроэкономикалык сценарийлерди тандоо жана күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баа берүү моделдери үчүн экономикалык баштапкы маалыматтарды алуу үчүн ыктымалдуулукту эске алуу менен аларга баа берүү.

Толук маалымат 27-эскертүүдө берилген.

“Социалдык ипотека” продуктуунун алкагында берилген насыялардын адилет наркы

Топтун жетекчилиги “Керемет Банк” ААКтын “Социалдык ипотека” деп аталган кредиттик продукту өзгөчө мүнөзгө ээ жана ипотекалык кредиттөө рыногунун өзүнчө сегментин түшүндүрөт деп эсептейт. “Социалдык ипотека” кредиттик продуктуунун шарттарына ылайык берилген насыялардын адилет наркы болуп бүтүмдүн баасы саналат.

6 АЛТЫН

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	81 833 825	50 159 119
	<u>81 833 825</u>	<u>50 159 119</u>

Алтын Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген чет өлкө банктарындагы депозиттерде жана алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы депозиттерде концентрацияланышы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Top Fitch Ratings Inc. (мындан ары – Fitch) эл аралык агенттиги тарабынан ыйгарылган AA- деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы депозиттерге алтын жайгаштырган.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топтун өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан чет өлкө банктарындагы депозиттеринде алтын калдыгы болгон эмес.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери		
- AAA кредиттик рейтинг менен	32 271 115	23 063 873
- A- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинг менен	7 756 526	8 516 959
- B- дан BVB+ чейинки кредиттик рейтинг менен	1 125 612	1 649 988
- C дан CCC чейинки кредиттик рейтинг менен	24 335	-
- B- дан BVB+ чейинки кредиттик рейтинг менен	6 852	-
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	1 378 234	22 622
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган “ностро” эсептери	42 562 674	33 253 442
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(209 600)	(6 192)
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	42 353 074	33 247 250
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- AA- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинг менен	10 258 510	15 940 100
- A- дан A+ чейинки кредиттик рейтинг менен	12 593 166	11 072 756
- B- дан BVB+ чейинки кредиттик рейтинг менен	110 931	3 137
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 085 107	2 367 627
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	25 047 714	29 383 620
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(12 009)	(8 853)
	25 035 705	29 374 767
Эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер		
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	19 682 157	31 796 843
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	4 336 363	18 364 935
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	11 318 843	16 530 835
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер	35 337 363	66 692 613
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(5)	(5)
	35 337 358	66 692 608
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 278 295	4 967 487
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	123 004 432	134 282 112

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык уюмдарда концентрацияланышы

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Top, A дан AAA чейинки кредиттик рейтингге ээ беш банкта жана башка финансылык уюмдарда (2021-жылдын 31-декабрына карата: AA-дан AAA чейинки кредиттик рейтинг менен беш банкта жана башка финансылык уюмдарда) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 83 908 266 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 106 401 908 миң сом) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттун максаттары үчүн төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган “ностро” эсептери	42 353 074	33 247 250
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	19 682 154	31 796 841
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	11 318 841	16 530 832
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 278 295	4 967 487
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	93 632 364	86 542 410

Акча каражаттарынын эквиваленттери мөөнөтү өткөн катары саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 526 768	2 750 682
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер		
- В кредиттик рейтинги менен	-	441 565
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	153 244	1 938 796
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	-	1 676 727
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен алып салганга чейинки кредиттер	2 680 012	6 807 770
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(153 244)	(558 930)
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	6 248 840

Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер боюнча алынган пайыздар 34 648 миң сомду (2021-жылы: 99 196 миң сом) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин күрөөлүк камсыздоосу жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2022-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2021-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	2 526 768	100	3 543 478	57
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	1 665 520	27
Мамлекеттик баалуу кагаздар	-	-	895 297	14
Камсыздалбагандар	-	-	144 545	2
	2 526 768	100	6 248 840	100

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркы менен чектелген жана милдеттүү түрдө камсыздоонун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоонун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ачык акционердик коому тарабынан кардарларга берилген кредиттер төмөнкүдөй көрсөтүлгөн:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Юридикалык жактарга берилген кредиттер		
Корпоративдик кредиттер	2 354 265	2 806 778
Чакан жана орто бизнес	2 266 436	1 798 024
Жыйынтыгында, юридикалык жактарга берилген кредиттер	4 620 701	4 604 802
Жеке адамдарга берилген кредиттер		
Ипотекалык кредиттер	2 398 752	2 423 941
Керектөө кредиттери	470 394	293 840
Жыйынтыгында, жеке адамдарга берилген кредиттер	2 869 146	2 717 781
Финансылык ижарага таза инвестициялар	253 193	379 370
Нарксызданууга резервди алып салганга чейинки кардарларга берилген кредиттер	7 743 040	7 701 953
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(1 249 269)	(1 362 588)
	6 493 771	6 339 365

Кардарларга берилген кредиттер Улуттук банктын туунду уюму “Керемет Банк” ачык акционердик коомун контролдоого ээ болуу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

2019-жылы “Керемет Банк” ачык акционердик коому жеткиликтүү пайыздык чендери менен жеке турак жай алууга бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди колдоо максатына багытталган жаңы “Социалдык ипотека” кредиттик продуктун киргизген. Бул продукт менен “Керемет Банк” ачык акционердик коомунун белгиленген критерийлерине жооп берген бюджет чөйрөсүндө эмгектенген кызматкерлерди каржылоо каралган. Каржылоодо артыкчылык социалдык чөйрөнүн кызматкерлерине: билим берүү, илим, саламаттыкты сактоо, социалдык коргоо, маданият, искусство, маалымат жана байланыш, дене тарбия жана спорт, бюджеттик мекемелердин кызматкерлерине (республикалык же жергиликтүү бюджеттин эсебинен каржылануучу мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана мекемелер) берилген. 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча көрсөтүлгөн кредиттердин дүң баланстык наркы 1 882 324 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 2 030 695 миң сом) түзгөн.

Социалдык ипотека жеке адамдарга-бюджет чөйрөсүндө эмгектенген 21 жаштан 65 жашка чейинки (кредитти толук төлөгөн учурга) кызматкерлерге турак жай кыймылсыз мүлкүн сатып алууга 15 жылга чейинки мөөнөткө, жылдык 6,0-11,0 пайыз чени менен 350 миң сомдон 3 000 миң сомго чейинки суммада берилет. Жетекчилик бул кредиттик продукт өзгөчө мүнөзгө ээ жана ипотекалык кредиттөө рыногунда өзүнчө сегментти түшүндүрөт деп эсептейт. Жыйынтыгында, “Социалдык ипотека” кредиттик продуктунун шарттарында берилген кредиттер кадимки бүтүмдүн алкагында берилген жана алар таануу күнүнө карата адилет наркы боюнча чагылдырылган.

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

2022 жана 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык ижарага таза инвестициялардын компоненттери төмөнкүдөй берилген:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Финансылык ижаранын келишимдери боюнча дебитордук карыз:		
1 жылдан аз	144 843	232 534
1 жылдан 2 жылга чейин	96 609	123 871
2 жылдан 3 жылга чейин	30 397	85 309
2 жылдан 4 жылга чейин	11 407	5 597
4 жылдан 5 жылга чейин	5 060	2 704
5 жылдан ашык	1 882	2 543
Минималдуу ижара төлөмдөрү	290 198	452 558
Алынбаган финансылык кирешени алып салганда	(37 005)	(73 188)
	253 193	379 370
Ижарага таза инвестициялар төмөнкүдөй талдап-иликтенет:		
Кыска мөөнөттүү	130 678	179 977
Узак мөөнөттүү	122 515	199 393

Төмөнкү таблицادا кардарларга берилген кредиттердин баланстык наркына талдап-иликтөө алынган камсыздоо боюнча берилген:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Кыймылсыз мүлк жана чектеш укуктар менен камсыздалган кредиттер	5 890 250	6 118 899
Башка мүлк менен камсыздалган кредиттер	79 981	62 692
Транспорт каражаттары менен камсыздалган кредиттер	4 506	4 382
Депозиттер жана аманаттар менен камсыздалган кредиттер	57 625	1 087
Камсыздалбаган кредиттер	461 409	152 305
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	6 493 771	6 339 365

3-этаптын кардарларынын кредиттери боюнча күтүлүүчү кредиттерге резервди эсептөөдө колдонулуучу камсыздоо наркы, 2022 жана 2021-жылдын 31-декабрына карата төмөнкүдөй берилген:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Чакан жана орто бизнес	3 140 060	1 961 932
Корпоративдик насыялар	471 582	425 342
Ипотекалык кредиттер	23 576	19 651
Керектөө кредиттери	6 027	11 484
	3 641 245	2 418 409

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркы менен чектелген жана милдеттүү түрдө күрөөлөрдүн адилет наркын чагылдырбайт. Күрөөлөрдүн рыноктук наркын баалоо кредит берилген күнгө карата күрөөнү баалоого негизделген. Эреже катары, эгерде кредиттер өзүнчө нарксызданган катары бааланбаса, алар жаңырылбайт.

Төмөнкү таблицада кардарларга берилген кредиттердин учурдагы наркына жүргүзүлгөн талдап-иликтөө экономиканын сектору боюнча берилген:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору боюнча талдап-иликтөө:		
Соода	3 218 538	2 769 569
Ипотека	2 290 354	2 803 311
Өнөр жай жана өндүрүш	473 076	523 922
Керектөө муктаждыктары	445 368	250 451
Айыл чарбасы	158 228	162 666
Транспорт	120 452	127 726
Курулуш	110 361	250 536
Байланыш	14 392	2 721
Социалдык кызмат көрсөтүүлөр	14 352	24 463
Башкалар	897 919	786 588
	7 743 040	7 701 953
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(1 249 269)	(1 362 588)
	6 493 771	6 339 365

2022-жылдын 31-декабры		
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди алып салганга чейинки кредиттер	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди алып салгандан кийинки кредиттер
6 257 769	(96 803)	6 160 966
Мөөнөтүндө төлөнгөн		
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:		
-30 күнгө чейин	265 230	(88 727)
-31 күндөн 60 күнгө чейин	19 383	(10 908)
-61 күндөн 90 күнгө чейин	16 191	(5 296)
-91 күндөн 180 күнгө чейин	19 712	(5 708)
-181 күндөн 360 күнгө чейин	1 164 755	(1 041 827)
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	1 485 271	(1 152 466)
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	7 743 040	(1 249 269)
	6 493 771	6 493 771

9 КАРДАРЛАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2021-жылдын 31-декабры		
	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди алып салганга чейинки кредиттер	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди алып салгандан кийинки кредиттер
Мөөнөтүндө төлөнгөн	6 604 218	(670 113)	5 934 105
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
-30 күнгө чейин	152 471	(20 025)	132 446
-31 күндөн 60 күнгө чейин	35 965	(3 758)	32 207
-61 күндөн 90 күнгө чейин	7 663	(2 934)	4 729
-91 күндөн 180 күнгө чейин	29 451	(8 852)	20 599
-181 күндөн 360 күнгө чейин	872 185	(656 906)	215 279
Жыйынтыгында, мөөнөтүндө төлөнбөгөн	1 097 735	(692 475)	405 260
Жыйынтыгында, кардарларга берилген кредиттер	7 701 953	(1 362 588)	6 339 365

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

10 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
АА+ кредиттик рейтингиндеги Канада Өкмөтүнүн казына облигациялары	5 053 240	1 390 414
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	691 406	880 336
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	5 744 646	2 270 750
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздары	31 628 731	35 973 583
ААА кредиттик рейтингдеги агенттик баалуу кагаздар	1 685 967	34 238 192
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	39 059 344	72 482 525

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топ үлүшү өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан бир контрагентке ээ (2021-жылдын 31-декабрына карата: төрт контрагент). 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аталган контрагентке карата кредиттик тобокелдикке дуушарлануусу 27 209 612 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 66 619 321 миң сом) түзөт.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

11 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
В-кредиттик рейтингиндеги Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	11 494 467	9 167 177
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	<u>(145 904)</u>	<u>(67 813)</u>
	<u>11 348 563</u>	<u>9 099 364</u>

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

12 АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Ассоциацияланган уюмга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	<u>Баланстык нарк</u>
2020-жылдын 31-декабры	501 860
Инвестициялардын колдонуудан калышы	(220 000)
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	62 722
2021-жылдын 31-декабры	344 582
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	113 684
2022-жылдын 31-декабры	458 266

Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик кылуу үлүшү, %	Ээлик	
			2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
“Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК	Процессинг кызмат көрсөтүүлөрү	49,42	458 266	344 582
			<u>458 266</u>	<u>344 582</u>

Топтун ассоциацияланган уюму катталган жана өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзөт.

2022-жылдын 30-апрелинде “БПБ” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндөгү өткөн жылдын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы уставдык капиталда акционерлердин үлүштөрүнө пропорционалдуу жөнөкөй ээси көрсөтүлгөн акцияларды чыгаруу аркылуу “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүлүүчү акциялардын санын көбөйтүүнүн жыйынтыгы боюнча “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталында Топтун үлүшү өзгөргөн жок.

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

Жер	Имараг жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	
					Жыйынтыгында	
206 132	1 120 278	559 204	741 379	135 450	393 398	3 155 841
2 904	13 749	66 122	44 951	35 108	226 300	389 134
-	(2 412)	(52 746)	(140 686)	-	(47 735)	(243 579)
-	26 787	17 350	-	-	(44 137)	-
209 036	1 158 402	589 930	645 644	170 558	527 826	3 301 396
Амортизация						
-	(174 780)	(147 653)	(439 987)	(64 781)	-	(827 201)
-	(33 857)	(105 912)	(109 300)	(22 705)	-	(271 774)
-	2 412	52 624	140 679	-	-	195 715
-	(206 225)	(200 941)	(408 608)	(87 486)	-	(903 260)
Баланстык нарк						
209 036	952 177	388 989	237 036	83 072	527 826	2 398 136

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАГТАР (УЛАНДЫСЫ)

Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар		Жыйынтыгында
					Жыйынтыгында	Жыйынтыгында	
196 280	881 257	502 696	793 585	81 187	450 528	2 905 533	
9 852	24 129	100 991	25 633	71 926	217 714	450 245	
-	(219)	(50 072)	(80 117)	(17 663)	(42 472)	(190 543)	
-	223 984	5 589	2 278	-	(232 372)	(521)	
-	(8 873)	-	-	-	-	(8 873)	
206 132	1 120 278	559 204	741 379	135 450	393 398	3 155 841	
-	-	-	-	-	-	-	
2021-жылдын 1-январына карата калдык	(126 900)	(100 285)	(396 074)	(38 724)	-	(661 983)	
-	(48 099)	(97 098)	(124 024)	(41 902)	-	(311 123)	
-	219	49 730	80 111	15 845	-	145 905	
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	(174 780)	(147 653)	(439 987)	(64 781)	-	(827 201)	
Баланстык нарк							
2021-жылдын 31-декабрына карата	945 498	411 551	301 392	70 669	393 398	2 328 640	

14 ПАЙДАЛАНУУ УКУГУ ФОРМАСЫНДАГЫ АКТИВДЕР

	Имараттар жана башка кыймылсыз		Жыйынты- гында
	мүлк	Жабдуу	
Баитапкы нарк			
2022-жылдын 1-январына карата калдык	214 349	69 850	284 199
Түшүүлөр	80 845	-	80 845
Колдонуудан калгандар	(195 562)	(1 394)	(196 956)
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	99 632	68 456	168 088
Амортизация			
2022-жылдын 1-январына карата калдык	(158 880)	(18 693)	(177 573)
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	(51 971)	(8 687)	(60 658)
Колдонуудан калгандар	195 440	606	196 046
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	(15 411)	(26 774)	(42 185)
Таза баланстык нарк			
2022-жылдын 1-январына карата	55 469	51 157	106 626
2022-жылдын 31-декабрына карата	84 221	41 682	125 903

2022-жылы “Керемет Банк” ААКтын башкы кеңсеси боюнча ижара келишимине өзгөртүүлөр киргизилген, атап айтканда, келишимдин шарттарынан келишимди мөөнөтүнөн мурда токтотуу үчүн 1 000 миң АКШ доллары өлчөмүндөгү айыптык төлөм алынып салынган, ал эми ай сайын ижара төлөмдөрү 60,5 миң АКШ долларынан 54,45 миң АКШ долларына чейин кыскартылган.

Ижара боюнча милдеттенмелер:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Ордун жабуу мөөнөттөрүнө талдап-иликтөө:		
1 жыл	66 490	89 790
2 жыл	62 409	26 249
3 жыл	2 275	19 690
4 жыл	-	522
Жыйынтыгында, ижара боюнча минималдуу төлөмдөр	131 174	136 251
Пайыздык чыгашаларды алып салганда	(3 353)	(7 694)
Жыйынтыгында	127 821	128 557
Түрлөрү боюнча:		
Кыска мөөнөттүү	64 127	84 502
Узак мөөнөттүү	63 694	44 055

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылган 2022-жыл үчүн ижара боюнча акча каражаттарынын жалпы агылып чыгышы 105 310 миң сомду (2021-жылы: 91 252 миң сом), анын ичинде операциялык иш боюнча – 18 061 миң сомду (2021-жылы: 16 526 миң сом) жана финансылык иш боюнча – 87 249 миң сомду (2021-жылы: 74 726 миң сом) түзгөн.

15 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Турак эмес жайлар	234 726	348 498
Үйлөр	188 592	203 563
Квартиралар	89 686	115 793
Жер тилкелери	14 136	14 136
Башкалар	5 427	5 426
	<u>532 567</u>	<u>687 416</u>

Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер кардарларга берилген кредиттердин ордун жабуу эсебине Топ тарабынан кабыл алынган күрөөлөрдөн жана “Керемет Банк” ААКтын өз ишин токтоткон филиалдарынын колдонулбаган жана аларды сатуу жөнүндө чечим кабыл алынган имараттарынан турат.

Топ сүйлөшүүлөрдү жүргүзүү боюнча арзандатууларды, жайгашкан жерин жана абалын эске алуу менен, рыноктогу ушул сыяктуу активдерге баанын негизинде сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдерди сатууда кеткен чыгымдарды эсептен чыгаруу менен адилет наркын баалайт.

16 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Алтын түрүндөгү запастар	129 853 589	33 341 168
Монетардык эмес алтын	4 111 136	2 072 429
	<u>133 964 725</u>	<u>35 413 597</u>

Топ тарабынан 2022-жыл ичинде ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түзүү максатында, эл аралык резервдердин курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Топтун активдүү инвестициялык операцияларында катышпайт жана Топтун алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

17 БАШКА АКТИВДЕР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Дебитордук карыз	846 601	758 270
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(200 882)	(176 217)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	<u>645 719</u>	<u>582 053</u>
Запастар	746 770	1 211 031
Берилген аванстар	144 249	2 578 093
Нумизматикалык баалуулуктар	80 738	82 630
Башкалар	13 301	27 036
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	<u>985 058</u>	<u>3 898 790</u>
	<u>1 630 777</u>	<u>4 480 843</u>

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 27-эскертүүдө чечмеленген.

2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча берилген аванстарда 2 500 000 миң сом суммасында учурдагы жыл үчүн пайданын бөлүгүн Кыргыз Республикасынын бюджетине алдын ала төлөө камтылат

18 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	202 397 440	143 416 858
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(4 461 502)	(3 862 346)
	<u>197 935 938</u>	<u>139 554 512</u>

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар калкта жана уюмдарда болгон жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын билдирет.

19 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Коммерциялык банктардын эсептери	33 357 408	27 689 700
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын жана финансы уюмдарынын эсептери	17 773 593	5 597 729
Башка финансы уюмдарынын эсептери	5 717 604	5 822 863
	<u>56 848 605</u>	<u>39 110 292</u>

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топто төрт коммерциялык банктын эсептери боюнча өз-өзүнчө өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдыгы болгон (2021-жылдын 31-декабрына карата: коммерциялык банктардын эсептери боюнча өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдыктар болгон эмес). 2022-жылдын 31-декабрына карата аталган банктардын эсептериндеги калдыктын жыйынды көлөмү 32 342 616 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 13 265 015 миң сом) түзөт.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын эсептери боюнча жыл ичинде төлөнгөн пайыздар 620 581 миң сомду түзгөн (2021-жылдын 31-декабрына карата: 77 957 миң сом).

20 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин күндөлүк эсептериндеги каражаттарды камтыйт.

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Улуттук валютада	30 270 363	21 256 608
Чет өлкө валютасында	1 538 339	1 474 118
	<u>31 808 702</u>	<u>22 730 726</u>

21 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААКтын кардарларынын каражаттары төмөндө келтирилген:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Юридикалык жактар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	1 488 781	845 416
Мөөнөттүү депозиттер	168 412	287 463
Жыйынтыгында, юридикалык жактардын каражаттары	<u>1 657 193</u>	<u>1 132 879</u>
Жеке адамдар		
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	1 597 576	845 165
Мөөнөттүү депозиттер	2 013 466	2 424 816
Жыйынтыгында, жеке адамдардын каражаттары	<u>3 611 042</u>	<u>3 269 981</u>
	<u>5 268 235</u>	<u>4 402 860</u>

2022 жана 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын, тиешелүүлүгүнө жараша, 8 384 жана 15 747 миң сом суммасындагы депозиттери “Керемет Банк” ААК тарабынан чыгарылган шарттуу милдеттенмелерге тиешелүү кредиттик линиялар жана кредиттер боюнча камсыздоо катары колдонулган.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын, тиешелүүлүгүнө жараша, 8 664 миң сом жана 40 463 миң сом суммасындагы депозиттери “Керемет Банк” ААК тарабынан чыгарылган гарантиялар боюнча камсыздоону билдирген.

2022 жана 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кардарлардын депозиттери боюнча өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдыктар болгон эмес.

35-эскертүүдө көрсөтүлгөн суммаларга кошумча катары кардарлардын каражаттарында мамлекеттик уюмдардын 233 961 миң сом суммасындагы депозиттери чагылдырылган (2021-жылдын 31-декабрына карата: 501 464 миң сом).

Мамлекеттик уюмдардын депозиттери боюнча 2022-жылдын аралыгында төлөнгөн пайыздар 20 179 миң сомду түзгөн (2021-жылы: 31 735 миң сом).

2022 жана 2021-жылдын 31-октябрына карата абал боюнча кардарлардын каражаттары боюнча чегерилген сый акынын суммасы тиешелүүлүгүнө жараша 26 838 миң сомду жана 22 698 миң сомду түзгөн.

21 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ (УЛАНДЫСЫ)

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору/кардарлардын түрлөрү боюнча талдап-иликтөө:		
Жеке адамдар	3 611 042	3 270 677
Соода	515 392	109 265
Курулуш	260 569	165 810
Кен казып алуучу өнөр жай жана металлургия	216 985	285 353
Мамлекеттик мекемелер	205 093	5 333
Саламаттыкты сактоо	71 509	92 344
Транспорт жана байланыш	58 248	50 986
Финансылык уюмдар	45 499	82 572
Айыл чарба	22 766	28 519
Билим берүү	22 241	20 133
Кайрымдуулук жана кесиптик бирлик	14 548	10 719
Консультациялык кызмат көрсөтүү	8 645	7 140
Кыймылсыз мүлк	5 853	2 811
Энергетика	807	92 162
Башка	209 038	179 036
	5 268 235	4 402 860

22 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2022 жана 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкү төлөө мөөнөтү жана баланстык наркындагы баалуу кагаздар кирет:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	14 560 227	11 413 591
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	12 056 287	6 986 580
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	7 543 234	-
	34 159 748	18 400 171

Топ акча-кредит саясатын жүргүзүүнүн алкагында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат.

Коммерциялык банктар үчүн чыгарылган, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык карыздык баалуу кагаздардын көлөмү 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 17 387 694 миң сомду түзөт (2021-жылдын 31-декабрына карата: 3 519 443 миң сом).

23 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	30 258 833

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (33-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген.

Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2021-жылы ЭВФ COVID-19 пандемиясынын терс таасирин жөнгө салуу зарылдыгынан улам, катышуучу өлкөлөрдүн арасында АКУну бөлүштүргөн, жыйынтыгында 2021-жылдын 23-августунда Кыргыз Республикасы бөлүштүрүлгөн АКУнун өлчөмүн 170 222 миңге көбөйткөн. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

2022-жылдын 13-майында Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн АКУну өткөрүп берүү жөнүндө макулдашууга кол коюлган. Ага ылайык, бөлүштүрүлгөн АКУ Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын ордун жабуу максатына колдонулат.

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

23 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2022-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2022-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасы- нын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	2021-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2021-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасы- нын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 994 865	20 424 704	(161 716)	980	30 258 833
	9 994 865	20 424 704	(161 716)	980	30 258 833

- (i) ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.
- (ii) Башка өзгөрүүлөр Улуттук банк тарабынан 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине өткөрүлүп берилген АКУ жана чегерилген пайыздар боюнча өзгөрүүлөрдү өзүнө камтыйт.

24 БАШКА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Кредитордук карыз	296 289	212 178
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	296 289	212 178
Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга бааланган резерв	137 386	123 522
Башкалар	208 077	107 262
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес милдеттенмелер	345 463	230 784
	641 752	442 962

25 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан 2022-жылдын 30-июнунда бекитилген жана 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы Улуттук банктын милдеттүү резервинин эсебинен 2 000 000 миң сомго көбөйтүлгөн. 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын уставдык капиталы 4 000 000 миң сомду түзгөн (2021-жылдын 31-декабрына карата: Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзгөн).

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү резерв

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан төмөн болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайда чегерилбейт. Бул учурда пайда Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан он пайызына чейинкини түзсө, анда пайданын жетимиш пайызы республикалык бюджеттин кирешесине которулат. Пайданын Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетинин кирешесине чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин он пайызына барабар же андан ашык болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 12-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2022-жылдын 29-июнунда Улуттук банктын 2021-жылдагы бөлүштүрүү үчүн пайдасы 9 192 509 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын ичинен алдын ала төлөмдү эске алуу менен 8 273 258 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 919 251 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган (2021-жылы: 2020-жыл үчүн 8 484 811 миң сом өлчөмүндө таза пайда бекитилген, анын ичинен алдын ала төлөмдү эске алуу менен 7 636 330 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 848 481 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген сумма жана милдеттүү резерв Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттон алынып салынган.

25 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары Улуттук банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууга багытталган. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамында каралган 4 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок (2021-жылдын 31-декабрына карата: 2 000 000 миң сом).

26 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК (ЧЫГАША)/КИРЕШЕ

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер	1 096 686	68 899
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	987 184	648 149
Кардарларга берилген кредиттер	770 044	708 417
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер	711 563	385 913
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	440 480	235 958
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	192 877	349 012
	4 198 834	2 396 348
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(2 419 795)	(761 285)
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	(1 309 282)	(235 936)
Кардарлардын каражаттары	(260 931)	(315 219)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(254 963)	(9 362)
Ижара боюнча милдеттенмелер	(6 360)	(17 995)
Башка карыздык каражаттар	(7 446)	(13 199)
Башка	(59 873)	(67 452)
	(4 318 650)	(1 420 448)
	(119 816)	975 900

27 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Башка жыйынды кыргыч аркылуу адиет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)		Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	Жыйын- тыгында
2022-жылдын 1-январына													
каратка абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	14 483	160	407	63 914	343 419	151 597	43 651	83 463	1 235 474	-	10 862	67 813	2 015 243
Резервдин суммасындагы өзгөрүү	-	-	-	-	-	-	55 510	(55 445)	(65)	-	-	-	-
- Биринчи стадияга которуу	(200 250)	200 250	-	317 629	(317 629)	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга которуу	(3 848)	-	3 848	-	-	-	(137 494)	299 766	(162 272)	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	-	-	-	-	-	-	(7)	(264 681)	264 688	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгө- рүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	429	10	1 137	(128 124)	-	-	73 769	207 336	269 247	(62 146)	3 234	30 210	395 102
Активдерди резервдердин эсебинен (алып салуу)/ ордун толтуруу	-	-	-	-	-	-	99	-	-	62 146	-	-	62 245
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	207 371	-	-	-	-	(99)	22 451	572	-	-	-	47 881	278 176
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтоулган финансылык активдер	(2 671)	-	-	(253 419)	(25 790)	-	(31 193)	(37 834)	(438 733)	-	(2 723)	-	(792 363)
Башка өзгөрүүлөр	47	(10)	251	-	-	1 647	(108)	(248)	(178 578)	-	-	-	(176 999)
2022-жылдын													
31-декабрына карата													
абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	15 561	200 410	5 643	-	-	153 244	26 579	232 929	989 761	-	11 373	145 904	1 781 404

27 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Кардарларга берилген кредиттер (9-эскертүү)			Сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)		Амортизация- ланган нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия		1-стадия	2-стадия		1-стадия
2021-жылдын														
1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	8 531	54	-	213 297	13 518	148 118	41 653	9 526	1 137 770	-	10 814	-	54 046	1 637 327
Резердин суммасындагы өзгөрүү														
- Биринчи стадияга которуу	54	(54)	-	-	-	-	25	(25)	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга которуу	(160)	160	-	(98 052)	98 052	-	(19 806)	39 116	(19 310)	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	(407)	-	407	-	-	-	(25 823)	(15 399)	41 222	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгө- рүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	-	350 701	-	15 165	52 310	50 862	139 900	-	-	-	608 938
Активдерди резервдердин эсебинен (алып салуу/ ордун толтуруу	(477)	-	-	-	-	(378)	-	-	-	-	-	-	-	(855)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	9 528	-	-	14 264	-	-	37 992	-	-	-	58	-	17 509	79 351
Эсептен алып салынганларды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(2 638)	-	-	(65 595)	(118 852)	-	(5 737)	(2 120)	-	(139 900)	(10)	-	(3 742)	(338 594)
Башка өзгөрүүлөр	52	-	-	-	-	3 857	182	55	24 930	-	-	-	-	29 076
2021-жылдын														
31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	14 483	160	407	63 914	343 419	151 597	43 651	83 463	1 235 474	-	10 862	-	67 813	2 015 243

27 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ ЖАНА БАШКА РЕЗЕРВ (УЛАНДЫСЫ)

2022-жылы Кыргыз Республикасынын резидент-коммерциялык банктарына берилген, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо максатында 2-стадияга которулган кредиттер келишимдик шарттарга ылайык орду жабылган. Ордун жабуунун жалпы суммасы 37 249 миң сомду түзгөн.

2022-жылы Россия Федерациясында жана Беларусь Республикасында жайгашкан кредиттик рейтинг ыйгарылбаган банктардын эсебиндеги каражаттар күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо максатында, 1-стадиядан 2-стадияга которулган. Көрсөтүлгөн каражаттардын жалпы суммасы күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен чыгарганга чейин 1 353 983 миң сомду түзгөн.

28 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	11 898 214	14 545 597
Чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн “spot” бүтүмдөрүнөн алынган пайда	735 313	508 376
	12 633 527	15 053 973

29 БАШКА КИРЕШЕЛЕР ЖАНА ЧЫГАШАЛАР

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Башка кирешелер		
Өлчөнгөн куймаларды жана нумизматикалык баалуулуктарды сатуудан түшкөн киреше	766 454	225 550
Башка	279 267	374 721
	1 045 721	600 271
Башка чыгашалар		
Өлчөнгөн куймалардын жана нумизматикалык баалуулуктардын өздүк наркын таануу боюнча чыгашалар	(572 203)	(176 359)
Башка	(102 844)	(83 236)
	(675 047)	(259 595)

30 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	1 357 372	1 010 918
Социалдык фондго төлөөлөр	229 766	171 072
	1 587 138	1 181 990
Башка административдик чыгашалар		
Амортизация жана эскилиги жеткендер	392 127	433 123
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	215 054	216 066
Күзөт иштери	99 284	88 773
Кесиптик кызмат көрсөтүүлөр	46 297	44 854
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	42 730	36 907
Жарыялоолор жана жазылуулар	26 518	29 024
Ижарага чыгашалар	18 061	16 526
Иш сапарына кеткен чыгашалар	20 120	9 271
Персоналды окутуу	11 354	5 320
Кеңсе буюмдары	10 927	9 785
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	10 578	8 093
Башка	47 745	48 000
Жыйынтыгында, административдик чыгашалар	2 527 933	2 127 732

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Салык салуу

Кыргыз Республикасында салык системасы салыштырмалуу жаңы жана мыйзам ченемдеринин, расмий түшүндүрмөлөрдүн жана сот чечимдеринин бат-бат өзгөрүшү менен мүнөздөлөт, алар кээ бир учурларда так эмес, карама-каршы жана ар башка чечмелөөлөрдү камтыйт. Салыктар салык органдары тарабынан текшерүү жана изилдөө предметинен болуп саналат, алар айыптык төлөм белгилөө жана жазалоо укугуна ээ. Салык мыйзамдары бузулган учурда, салык органдары тарабынан алты жыл өткөндөн кийин кошумча салыктар, айыптык төлөмдөр же жазалоо боюнча эч кандай милдеттенмелер жүктөлбөйт.

Бул жагдайлар Кыргыз Республикасында салык боюнча тобокелдиктерди жаратууда, алар башка өлкөлөргө караганда кыйла маанилүү болуп саналат. Жетекчилик салык милдеттенмелери Кыргыз Республикасынын колдонуудагы салык мыйзамдарына, расмий түшүндүрмөлөргө жана сот чечимдерине ылайык шайкеш келтирилген деп эсептейт. Ошондой болсо да, тиешелүү органдар тарабынан бул жоболордун чечмелениши айырмалынышы мүмкүн жана эгерде алар өз позициясынын укук ченемдүүлүгүн далилдей алса, анын консолидацияланган финансылык отчетко карата таасири олуттуу болушу ыктымал.

Жетекчилик, эгерде Улуттук банкка жана “Керемет Банк” ААКка карата доо жана даттаануулар боюнча акыркы милдеттенме орун алса, анда ал Топтун консолидацияланган финансылык абалына же келечектеги ишинин жыйынтыгына олуттуу деле таасирин тийгизбейт деп болжолдойт.

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)**(б) Сот доолору**

Топ ишкердикти жүргүзүү процессинде үчүнчү жактар мезгил-мезгили менен Топко дооматтарды коюушу мүмкүн. Жетекчилик 2021 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча териштирүүлөрдүн натыйжасында, Топ олуттуу чыгым тартпайт деп эсептеген жана ага жараша, баалоо милдеттенмелерин тааныган эмес.

(в) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контракттар

“Керемет Банк” ААК күндөлүк ишинин жүрүшүндө өз кардарларына финансылык гарантиялар түрүндө финансылык инструменттерди, ошондой эле кредиттик линияларды сунуштаган.

2021 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча номиналдык же контракттык суммалар төмөнкүлөрдү түзгөн:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Колдонулбаган кредиттик линиялар боюнча милдеттенмелер	146 081	271 337
Финансылык гарантиялар	2 131 613	1 435 323
Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баалануучу резерв	(137 386)	(123 522)
Жыйынтыгында, кредиттик мүнөздөгү милдеттенмелер	<u>2 140 308</u>	<u>1 583 138</u>

Финансылык гарантиялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өзгөрүүлөрүнө талдап-иликтөөлөр төмөнкүдөй чагылдырылган:

	<u>12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар</u>
2021-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	123 522
Резервдин таза өзгөрүүсү	13 864
2022-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	<u>137 386</u>

	<u>12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар</u>
2020-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	42 824
Резервдин таза өзгөрүүсү	80 698
2021-жылдын 31-декабрына карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	<u>123 522</u>

31 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

(г) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрүнө мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес.

Топ толук камсыздандырууну камсыз кылмайынча, белгилүү бир активдерди жоготуу же жок кылуу Топтун ишине жана финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

“Керемет Банк” ААК Кыргыз Республикасынын депозиттерди коргоо системасынын катышуучусу болуп саналат, ал Депозиттерди коргоо боюнча агенттиги тарабынан жүзөгө ашырылат жана Кыргыз Республикасынын “Банктык аманаттарды (депозиттерди) коргоо жөнүндө” мыйзамына ылайык жөнгө салынат. Гарантиялык учур келип жеткенде мыйзамдарга ылайык, ар бир аманатчыга/жеке адамга депозиттер боюнча пайыздарды кошо алганда, 200 миң сомдон ашпаган өлчөмдө компенсация төлөнөт.

32 ПАЙДА САЛЫГЫ

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Туунду уюмдарга салык салынууга тийиш. Салык чени ушул юрисдикциядагы салык мыйзамдарына ылайык, Кыргыз Республикасындагы юридикалык жактардын төлөөгө карата салык салынуучу пайдасынан 10 пайызды түзөт.

Чыгашалардын айрым түрлөрү салык салуу максаттарында эсепке алынбагандыгына байланыштуу, ошондой эле салык салынбаган киреше орун алгандыктан, Топто белгилүү бир туруктуу салык айырмалары келип чыгат.

Кийинкиге калтырылган салык консолидацияланган финансылык отчеттун максатында салык салуу максаты үчүн аныкталган активдердин эсепке алуу наркы менен милдеттенмелердин ортосундагы убактылуу айырмадан алынган таза салык натыйжасын чагылдырат. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата орун алган убактылуу айырма, негизинен, кирешелерди жана чыгашаларды эсепке алуу боюнча ар башка методдорго/мөөнөттөргө, ошондой эле айрым активдерди эсепке алуу менен салык наркы ортосундагы айырмадан келип чыккан убактылуу айырмаларга байланыштуу.

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Учурдагы пайда салыгы боюнча чыгаша	50 528	(27 945)
Убактылуу айырманын келип чыгуусунан жана калыбына келүүсүнөн улам калтырылган салык активдеринин/ милдеттенмелеринин өлчөмүнүн өзгөрүшү	(13 423)	18 025
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар	<u>(63 951)</u>	<u>(9 920)</u>

32 ПАЙДА САЛЫГЫ (УЛАНДЫСЫ)

Төмөндө 10 пайыз ченемдик чен боюнча эсептелген пайда салыгы боюнча чыгашаларды пайда салыгы боюнча айкын чыгашаларга ылайык келтирүү үчүн эсептөөлөр келтирилген:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Салык салынганга чейинки пайда	10 058 251	13 605 358
Белгиленген чен боюнча салык (10%)	(1 005 825)	(1 360 536)
Улуттук банктын операциялары боюнча салык салынбаган киреше	1 018 689	1 301 587
Башка туруктуу айырмалар	(76 815)	49 029
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча чыгашалар	(63 951)	(9 920)

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча “Керемет Банк” ААКта 2024 жана 2025-жылдары аяктай турган таанылбаган салык чыгымдары болгон.

Төмөндө таанылган салык чыгымдары 2022-жылы алынган жана алар 2026-жылы аяктайт.

2021 жана 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кийинкиге калтырылган салык активдери/(милдеттенмелер) төмөнкүдөй берилген:

	Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто		Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто		2020-жылдын 31-декабры
	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>	<u>2020-жылдын 31-декабры</u>
Негизги каражаттар	(13 639)	446	(14 085)	5 820	(19 905)
Сагуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	(36 450)	1 196	(37 646)	(32 090)	(5 556)
Кардарларга берилген кредиттер	(2 049)	31 844	(33 893)	(40 732)	6 839
Башка финансылык милдеттенмелер	4 672	1 832	2 840	(2 417)	5 257
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	2 661	1 274	1 387	711	676
Финансылык гарантиялар	-	(366)	366	3 188	(2 822)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	(3 980)	3 980	3 980	-
Келечектеги мезгилдерге которулган салык чыгымдары	29 711	(47 710)	77 421	77 421	-
Башка активдер жана милдеттенмелер	4 500	2 041	2 459	2 144	315
Жыйынтыгында, кийинкиге калтырылган таза салык (милдеттенмелери)/ активдери	(10 594)	(13 423)	2 829	18 025	(15 196)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Топтун ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин маанилүү элементи болуп саналат. Топ өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Топтун тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаты Топ дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө, ошондой эле чектөөлөрдү белгилөөгө жана тиешелүү контролдоону камсыз кылууга, тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Топтун жетекчилиги, тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын талаптагыдай иштеши, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Топтун башкармасы, комитеттер жана комиссиялар монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Топтун контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2021-жылдын 22-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык резервди тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Топтун ликвиддүүлүгүн жана активдеринин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

Топтун тобокелдиктери иштин жүрүшүндө дуушарланууга мүмкүн болгон, күтүлүүчү чыгым катары да, статистикалык моделдердин негизинде көбүрөөк айкын чыгымдарды баалоону түшүндүргөн күтүлбөгөн чыгым катары да чагылдырган метод аркылуу бааланат. Моделдерде мурдагы тажрыйбадан алынган жана экономикалык шарттарды эске алуу менен корректировкаланган болжолдоолордун маанилери колдонулат. Топ “өтө начар сценарийлердин” да моделин түзөт, алар келип чыгуу ыктымалдыгы төмөн болуп саналган жагдайлар башталган учурда орун алышы мүмкүн.

Иштин бардык түрлөрү боюнча алынган маалымат тобокелдиктерди талдоо, контролдоо жана алдын ала аныктоо максатында изилденет жана иштелип чыгат. Көрсөтүлгөн маалымат түшүндүрмөлөрү менен Башкармага сунушталат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор, уландысы

Тобокелдиктин концентрацияланышы бир катар контрагенттер иштин окшош түрлөрүн жүргүзгөн, же алардын иши бир географиялык региондо жүргүзүлгөн, же болбосо контрагенттер ушул сыяктуу экономикалык мүнөздөмөлөргө ээ болгон учурда келип чыгат, жана экономикалык, саясий жана башка шарттарда өзгөрүүлөрдүн натыйжасында, бул контрагенттердин келишимдик милдеттенмелерди аткаруу жөндөмдүүлүгүнө ушул сыяктуу таасирин тийгизет. Тобокелдиктин концентрацияланышы Топтун ишинин натыйжасына белгилүү бир тармакка же географиялык регионго таасирин тийгизген өзгөрүүлөрдүн салыштырмалуу таасирин чагылдырат.

Тобокелдиктин ашыкча концентрацияланышына жол бербөө максатында, Топтун саясатында жана жол-жобосунда диверсификацияланган портфельди колдоого багытталган атайын принциптер камтылат. Тобокелдиктин концентрацияланышы тескөөгө алынат.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Топ бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Топ финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(и) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү мүмкүн, бирок аны төмөндөтүшү да мүмкүн же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн баа берүү катары чагылдырат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2022-жылдын 31-декабры	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2021-жылдын 31-декабры
Пайыздык активдер		
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар		
“Ностро” түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	4,30	0,05
- евродо	1,97	(0,51)
- канада долларында	3,92	0,02
- кытай юанында	0,35	1,60
- корейя вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	(0,02)	(0,04)
- АКУда	2,92	0,08
- австралия долларында	3,10	-
- япон йенинде	(0,04)	-
- англия фунт стерлингинде	3,45	-
- сингапур долларында	2,40	-
- орус рублинде	4,00	-
- кыргыз сомунда	4,90	4,90
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	4,77	0,17
- англия фунт стерлингинде	3,40	0,10
- австралия долларында	3,32	-
- орус рублинде	-	7,72
- кытай юанында	1,75	2,85
- сингапур долларында	3,35	0,08
- кыргыз сомунда	6,88	7,30
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,00	4,71
Кардарларга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	14,61	11,20
- АКШ долларында	14,90	10,85
- орус рублинде	14,12	14,12
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- АКШ долларында	4,41	0,16
- австралия долларында	2,98	0,13
- канада долларында	4,20	0,24
- англия фунт стерлингинде	3,29	0,27
- кытай юанында	0,85	2,90
- кыргыз сомунда	11,82	11,30
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- кыргыз сомунда	11,92	11,23
Пайыздык милдеттенмелер		
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	10,11	5,50
- АКШ долларында	0,34	0,50
- орус рублинде	3,35	5,00
Кардарлардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	12,19	11,43
- АКШ долларында	2,32	2,78
- орус рублинде	2,00	1,70
- евродо	1,60	0,78
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	13,77	7,49
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	2,92	0,08
Ижара боюнча милдеттенмелер		
- кыргыз сомунда	12,70	8,58
- АКШ долларында	3,20	6,98

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2021 жана 2022-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн, пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	(98 939)	-	(55 433)
Чендердин азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	98 939	-	55 433

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция кездешет. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Топ активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Топтун финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Топтун финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Топтун аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Топ бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Топтун 2022-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия		Жыйын-тыгында, 2022-жылдын 31-декабры	
							фунт стерлинги	юаны	Орус рубли	Башка валюталар
Туунду эмес финансылык активдер										
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	2 109 626	78 880 521	2 388 820	1 735 688	624 213	19 682 154	1 727 476	12 942 545	1 628 894	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	-	-	-	-	-	2 526 768
Қардарларга берилген кредиттер	6 250 050	243 721	-	-	-	-	-	-	-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	691 406	28 936 889	-	6 203 845	657 408	1 302 131	1 267 665	-	-	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	-	-	-	-	-	-	11 348 563
Башка финансылык активдер	605 631	175	14 389	-	-	-	-	-	25 524	645 719
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	23 532 044	108 061 306	2 403 209	7 939 533	1 281 621	19 682 154	3 029 607	14 210 210	1 628 894	183 078 597

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	-	-	-	-	-	-	-	197 935 938
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	49 746 978	7 094 059	457	-	-	-	-	-	7 111	-	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	30 270 363	600 731	794 328	-	-	-	-	-	121 234	22 046	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	4 246 464	836 452	59 850	-	-	-	-	41 296	82 352	1 821	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 159 748
Башка карыздык каражаттар	181 371	-	-	-	-	-	-	-	-	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	16 171 080	-	-	-	-	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	12 128	115 699	-	-	-	-	-	-	-	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	223 951	25 255	39 487	-	-	-	-	-	7 580	16	296 289
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	316 776 941	8 672 196	894 122	-	-	16 171 080	-	41 296	218 277	23 883	342 797 795
Баланстык позиция	(293 244 897)	99 389 110	1 509 087	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 607	14 168 914	1 091 742	1 605 011	(159 719 198)
Туунду финансылык милдеттенмелер	(138 450)	(157 117)	-	-	-	-	-	-	-	-	(18 667)
Таза баланстык позиция	(293 106 447)	99 231 993	1 509 087	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 607	14 168 914	1 091 742	1 605 011	(159 737 865)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Топтун 2021-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия		Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйын-тыгында, 2021-жылдын 31-декабры
							фунт стерлинги	юаны				
Туунду эмес финансылык активдер												
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	2 376 399	74 413 585	3 812 009	2 077 285	899 440	31 796 840	1 150 431	12 234 372	4 121 252	1 400 499		134 282 112
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 248 840	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 248 840
Кардарларга берилген кредиттер	5 974 608	364 757	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 339 365
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	880 336	59 913 082	-	6 081 103	1 300 326	-	2 159 388	2 148 290	-	-	-	72 482 525
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	9 099 364	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 099 364
Башка финансылык активдер	553 008	1 728	150	-	-	-	-	-	27 167	-	-	582 053
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык активдер	25 132 555	134 693 152	3 812 159	8 158 388	2 199 766	31 796 840	3 309 819	14 382 662	4 148 419	1 400 499		229 034 259

33 ТОВОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы**

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2021-жылдын 31-декабры
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлөгү банкноттор жана монеталар	139 554 512	-	-	-	-	-	-	-	-	-	139 554 512
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	30 777 386	8 138 789	192 050	-	-	-	-	-	2 067	-	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	21 256 608	44 369	1 249 215	-	-	-	-	-	168 066	12 468	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	3 541 977	823 429	13 751	-	-	-	-	-	23 352	351	4 402 860
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 400 171	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18 400 171
ЭВФтен бөлүшүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	30 258 833	-	-	-	-	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	10 876	117 681	-	-	-	-	-	-	-	-	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	191 900	13 669	1 281	-	-	-	-	-	4 866	462	212 178
Жыйынтыгында, туунду эмес финансылык милдеттенмелер	213 733 430	9 137 937	1 456 297	-	-	30 258 833	-	-	198 351	13 281	254 798 129
Баланстык позиция	(188 600 875)	125 555 215	2 355 862	8 158 388	2 199 766	1 538 007	3 309 819	14 382 662	3 950 068	1 387 218	(25 763 870)
Туунду финансылык милдеттенмелер	496 006	(478 886)	-	-	-	-	-	-	(32 659)	-	(15 539)
Таза баланстык позиция	(188 104 869)	125 076 329	2 355 862	8 158 388	2 199 766	1 538 007	3 309 819	14 382 662	3 917 409	1 387 218	(25 779 409)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Топтун көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Топто валюта тобокелдигине тиешелүү, Топтун негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	19 846 399	-	25 111 043
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	2 833 783	-	2 876 532
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	1 587 907	-	1 631 678
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	605 921	-	661 964
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	301 817	-	471 172
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	256 324	-	439 953
Орус рублинин курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	218 348	-	790 014
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	321 002	-	277 444

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Ошондой эле бул жерде көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордон же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Топ финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Топ чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык алтын менен чагылдырылган. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквиваленттүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 20% өсүшү	-	16 366 765	-	10 031 824
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 20% төмөндөшү	-	(16 366 765)	-	(10 031 824)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Топтун контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюшунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Топ тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык резервдерди тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service агенттигинин жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктөрүнүн (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) стандарттары боюнча да жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Топтун кардарларга кредиттерди кошпогондо, финансылык активдери Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAAдан BBBга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBB рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок ВВВдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер жана баланстан тышкаркы финансылык милдеттенмелер боюнча кредиттик тобокелдикти тескөөнү жана контролдоону “Керемет Банк” ААКтын Кредиттик комитети жүргүзөт. Кредиттик тобокелдикти тескөө тууралуу отчет үзгүлтүксүз түрдө “Керемет Банк” ААКтын Директорлор кеңешине жана Башкармасына берилет.

Карыз алуучунун өз милдеттенмелерин аткарбай коюу тобокелдигин азайтуу максатында “Керемет Банк” ААК акча каражаты, кыймылсыз жана кыймылдуу мүлк, ошондой эле гарантия жана кепилдик түрүндө күрөөлүк камсыздоону камсыздоого кабыл алат. Ошол эле учурда, камсыздоого кабыл алынган күрөөнүн рыноктук наркы “Керемет Банк” ААКтын ички ченемдик документтеринде белгиленген төмөндөтүүчү коэффициенттерин колдонуу менен азайтылат.

Карыз алуучу тарабынан кабыл алынган милдеттенмелердин аткарылышын талаптагыдай контролдоо максатында “Керемет Банк” ААК берилген кредиттерге мезгил-мезгили менен мониторинг жүргүзүп турат. Мындай мониторингдин мезгилдүүлүгү жана аны жүргүзүү методдору, карыз алуучулардын максаттуу топторун эске алганда колдонуудагы кредиттөө программаларына дал келет.

Баланстан тышкаркы кредиттик милдеттенмелер колдонулбаган кредиттик линияларды, гарантияларды же аккредитивдерди билдирет. Баланстан тышкаркы эсептерде эсепке алынган финансылык инструменттер боюнча кредиттик тобокелдик, карыз алуучунун контракт шарттарын жана мөөнөттөрүн сактай албагандыгынан улам, жоготуулардын келип чыгуу ыктымалдыгы катары аныкталат. Колдонулбаган кредиттик линияга байланыштуу кредиттик тобокелдикке карата, “Керемет Банк” ААК колдонулбаган кредиттик линиялардын жалпы суммасына барабар максималдуу чыгымга дуушар болушу мүмкүн. Бирок, чыгымдын болжолдуу суммасы аткарылбаган милдеттенмелердин жалпы суммасынан төмөн, анткени көпчүлүк учурларда кредит берүү боюнча милдеттенмелердин келип чыгышы кардарлардын кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнүн өзгөчө стандарттарына жооп беришинен көз каранды. “Керемет Банк” ААК шарттуу милдеттенмелерге карата, ошондой эле, тобокелдикти чектөө лимиттерин жана күндөлүк мониторингди колдонуп, кредиттерди берүү жол-жоболоруна негизделген, баланста чагылдырылган финансылык инструменттерге карата да ошол эле кредит саясатын колдонот. “Керемет Банк” ААК кредиттердин төлөө мөөнөтүн көзөмөлдөп турат, анткени узак мөөнөттүү милдеттенмелер кыска мөөнөткө караганда көбүрөөк кредиттик тобокелдикке алып келет.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	6 799 869	6 702 618
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	102 947 751	129 329 675
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 680 012	6 807 770
Кардарларга берилген кредиттер	7 743 040	7 701 953
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар, үлүштүк инструменттерге инвестицияларды эске албаганда	39 059 344	72 482 525
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 494 467	9 167 177
Башка финансылык активдер	846 601	758 270
Кредиттик мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелер		
Финансылык гарантиялар	2 131 613	1 435 323
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	173 702 697	234 385 311

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Топ тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Топтун кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө үч категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Байкоо алдындагы карыз
3	Нарксызданган карыз

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	100 528 659	-	-	100 528 659
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	2 412 240	-	2 412 240
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	6 852	6 852
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	100 528 659	2 412 240	6 852	102 947 751
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(15 561)	(200 410)	(5 643)	(221 614)
Баланстык нарк	100 513 098	2 211 830	1 209	102 726 137

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	2 526 768	-	-	2 526 768
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-		-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	153 244	153 244
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	2 526 768		153 244	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-		(153 244)	(153 244)
Баланстык нарк	2 526 768		-	2 526 768

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан- ган финансы- лык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	5 156 122	-	-	-	5 156 122
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	989 266	-	-	989 266
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	1 441 783	155 869	1 597 652
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	5 156 122	989 266	1 441 783	155 869	7 743 040
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(26 579)	(232 929)	(989 761)	-	(1 249 269)
Баланстык нарк	5 129 543	756 337	452 022	155 869	6 493 771

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	39 059 344	-	-	39 059 344
Жыйынтыгында, баланстык наркы	39 059 344	-	-	39 059 344

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	11 494 467	-	-	11 494 467
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	11 494 467	-	-	11 494 467
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(145 904)	-	-	(145 904)
Баланстык нарк	11 348 563	-	-	11 348 563

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Башка финансылык активдер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	480 908	-	-	-	480 908
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	103 012	-	-	103 012
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	76 611	186 070	262 681
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	480 908	103 012	76 611	186 070	846 601
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 978)	(1 125)	(75 465)	(117 314)	(200 882)
Баланстык нарк	473 930	101 887	1 146	68 756	645 719

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	129 317 465	-	-	129 317 465
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	10 809	-	10 809
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	1 401	1 401
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	129 317 465	10 809	1 401	129 329 675
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(14 483)	(160)	(407)	(15 050)
Баланстык нарк	129 302 982	10 649	994	129 314 625
	2021-жылдын 31-декабры			
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Жыйын- тыгында
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	4 875 663	-	-	4 875 663
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 780 510	-	1 780 510
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	151 597	151 597
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	6 807 770
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(63 914)	(343 419)	(151 597)	(558 930)
Баланстык нарк	4 811 749	1 437 091	-	6 248 840

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жылдын 31-декабры				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздан- ган финан- сылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	4 462 062	-	-	-	4 462 062
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 186 084	-	-	1 186 084
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	2 053 807	-	2 053 807
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	4 462 062	1 186 084	2 053 807	-	7 701 953
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(43 651)	(83 463)	(1 235 474)	-	(1 362 588)
Баланстык нарк	4 418 411	1 102 621	818 333	-	6 339 365

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	72 482 525	-	-	72 482 525
Жыйынтыгында баланстык нарк	72 482 525	-	-	72 482 525

	2021-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	9 167 177	-	-	9 167 177
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	9 167 177	-	-	9 167 177
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(67 813)	-	-	(67 813)
Баланстык нарк	9 099 364	-	-	9 099 364

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жылдын 31-декабры				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Башка финансылык активдер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	588 144	-	-	-	588 144
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	54 005	116 121	170 126
Жыйынтыгында, дүн баланстык наркы	588 144	-	54 005	116 121	758 270
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(7 336)	-	(52 760)	(116 121)	(176 217)
Баланстык нарк	580 808	-	1 245	-	582 053

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2022-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2022 -жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	6 807 770
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Биринчи стадияга которуу	1 524 326	(1 524 326)	-	-
Экинчи стадияга которуу	(37 249)	37 249	-	-
Активдерди резервдердин эсебинен (алып салуу)/калыбына келтирүү	-	-	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	-	-	-	-
Эсепке алууларды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(3 835 972)	(293 433)	-	(4 129 405)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	1 647	1 647
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	2 680 012
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	(153 244)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 462 062	1 186 084	2 053 807	-	7 701 953
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга которуу	570 586	(559 837)	(10 749)	-	-
- Экинчи стадияга которуу	(952 607)	1 403 413	(450 806)	-	-
- Үчүнчү стадияга которуу	(3 007)	(852 788)	855 795	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер*	3 963 667	263 516	-	115 664	4 342 847
Таануу токтотулган финансылык активдер*	(2 890 914)	(446 832)	(871 752)	(21 941)	(4 231 439)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	6 335	(4 290)	(134 512)	62 146	(70 321)
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	5 156 122	989 266	1 441 783	155 869	7 743 040
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(26 579)	(232 929)	(989 761)	-	(1 249 269)

* Суммада 2022-жыл ичинде берилген жана орду жабылган кредиттер камтылган

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	9 167 177	-	-	9 167 177
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	2 348 268	-	-	2 348 268
Таануу токтотулган финансылык активдер	(112 113)	-	-	(112 113)
Башка өзгөрүүлөр	91 135	-	-	91 135
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	11 494 467	-	-	11 494 467
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(145 904)	-	-	(145 904)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Башка финансылык активдер 2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	588 144	-	54 005	116 121	758 270
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Экинчи стадияга которуу	(103 012)	103 012	-	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	46 128	-	24 346	1 825	72 299
Таануу токтоулган финансылык активдер	(50 352)	-	(1 751)	-	(52 103)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	11	68 124	68 135
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	480 908	103 012	76 611	186 070	846 601
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 978)	(1 125)	(75 465)	(117 314)	(200 882)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2021-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2021-жыл			Жыйын-тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер				
2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	8 998 290
Экинчи стадияга которуу	(2 268 675)	2 268 675	-	-
Активдерди резервдин эсебинен (эсептен алып салуу)/калыбына келтирүү	-	-	(378)	(378)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	144 544	-	-	144 544
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 524 241)	(814 302)	-	(2 338 543)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	3 857	3 857
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	6 807 770
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(63 914)	(343 419)	(151 597)	(558 930)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жылы				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Кардарларга берилген кредиттер					
2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 114 524	570 642	3 262 724	-	6 947 890
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга каторуу	4 633	(4 633)	-	-	-
- Экинчи стадияга каторуу	(288 718)	572 278	(283 560)	-	-
- Үчүнчү стадияга каторуу	(78 866)	(34 817)	113 683	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер*	2 209 542	-	-	-	2 209 542
Таануу токтоулган финансылык активдер *	(886 136)	(140 289)	(134 739)	(327 728)	(1 488 892)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	387 083	222 903	(904 301)	327 728	33 413
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 462 062	1 186 084	2 053 807	-	7 701 953
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(43 651)	(83 463)	(1 235 474)	-	(1 362 588)

* Суммада 2021-жыл ичинде берилген жана орду жабылган кредиттер камтылган.

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жыл			Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар 2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 021 258	-	-	3 021 258
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	6 753 670	-	-	6 753 670
Таануу токтотулган финансылык активдер	(607 751)	-	-	(607 751)
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	9 167 177	-	-	9 167 177
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(67 813)	-	-	(67 813)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2021-жыл				Жыйын- тыгында
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Башка финансылык активдер 2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	422 186	-	47 011	154 089	623 286
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	219 584	-	6 987	661	227 232
Таануу токтотулган финансылык активдер	(53 626)	-	-	(39 969)	(93 595)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	7	1 340	1 347
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	588 144	-	54 005	116 121	758 270
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(7 336)	-	(52 760)	(116 121)	(176 217)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	22 487 769	37 401 886	27 777 419	35 337 358	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	6 493 771	-	-	-	6 493 771
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	691 406	6 739 207	-	31 628 731	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	-	11 348 563
Башка финансылык активдер	620 369	-	25 350	-	645 719
Жыйынтыгында финансылык активдер активов	44 168 646	44 141 093	27 802 769	66 966 089	183 078 597

33 Тобокелдиктерди тескөө (уландысы)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	-	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер	18 667	-	-	-	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 489 647	1 871	299 509	57 578	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	4 605 645	102 923	559 667	-	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	-	34 159 748
Башка карыздык каражаттар	181 371	-	-	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	127 827	-	-	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	238 088	3 572	9 629	-	296 289
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	325 610 633	108 366	868 805	16 228 658	342 816 462
Таза баланстык позиция	(281 441 987)	44 032 727	26 933 964	50 737 431	(159 737 865)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономика- лык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономика- лык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2021-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	7 343 941	31 908 997	28 336 566	66 692 608	134 282 112
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 248 840	-	-	-	6 248 840
Кардарларга берилген кредиттер	6 339 365	-	-	-	6 339 365
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	880 336	35 628 606	-	35 973 583	72 482 525
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	9 099 364	-	-	-	9 099 364
Башка финансылык активдер	581 814	-	239	-	582 053
Жыйынтыгында, финансылык активдер	30 493 660	67 537 603	28 336 805	102 666 191	229 034 259

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономика- лык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономика- лык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2021-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	139 554 512	-	-	-	139 554 512
Туунду финансылык милдеттенмелер	15 539	-	-	-	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	38 734 572	903	343 482	31 335	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	4 037 573	181 886	183 401	-	4 402 860
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 400 171	-	-	-	18 400 171
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	30 258 833	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	128 557	-	-	-	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	202 118	3 924	6 136	-	212 178
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	223 803 768	186 713	533 019	30 290 168	254 813 668
Таза баланстык позиция	(193 310 108)	67 350 890	27 803 786	72 376 023	(25 779 409)

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Топтун финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты жана “Керемет Банк” ААКты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Топ төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясат Топтун жетекчилиги тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Топ каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына жана “Керемет Банк” ААКтын улуттук жана чет өлкө валюталарында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Топтун активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөө, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын жана “Керемет Банк” ААКтын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

33 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(д) **Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы**

2022-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2022-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду финансылык милдеттенмелер	18 667	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18 667	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 816 781	2 420	-	-	34 415	886	-	-	-	-	56 854 502	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31 808 702	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	3 246 634	242 991	383 354	869 270	722 592	-	-	-	-	-	5 464 841	5 268 235
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 429 200	5 995 800	-	-	-	-	-	-	-	-	34 425 000	34 159 748
Башка карыздык каражаттар	4 013	-	-	-	234 640	-	-	-	-	-	238 653	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тарбинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	-	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	6 052	11 153	15 120	34 165	64 684	-	-	-	-	-	131 174	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	192 407	14 553	6 712	76 549	6 068	-	-	-	-	-	296 289	296 289
	136 614 340	6 346 113	405 186	1 014 399	1 028 870						145 408 908	144 880 524

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул консолидацияланган финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

2022-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча кредиттик мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		1 жылдан ашкан		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2022-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду финансылык милдеттенмелер	146 081	-	-	-	-	-	-	-	-	-	146 081	-
Башка финансылык милдеттенмелер	2 131 613	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 131 613	-
	2 277 694										2 277 694	

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2021-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2021-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
	1 айга жетпеген	3 айга чейин	3 айга чейин	6 айга чейин	6 айга чейин	12 айга чейин	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	15 539	39 110 292	15 539
Туунду финансылык милдеттенмелер	1 539	-	-	-	-	-	-	-	15 539	-	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 091 609	-	-	-	-	-	18 683	-	39 110 292	-	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	-	-	-	-	22 730 726	-	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	1 857 119	368 440	518 337	962 207	937 079	-	-	-	4 643 182	-	4 402 860
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 449 330	-	-	-	-	-	-	-	18 449 330	-	18 400 171
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 256 065	2 768	-	-	-	-	-	-	30 258 833	-	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	7 390	14 511	22 564	42 926	49 050	-	-	-	136 441	-	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	131 520	5 405	1 645	72 076	1 532	-	-	-	212 178	-	212 178
	112 539 298	391 124	542 546	1 077 209	1 006 344	-	-	-	115 556 521	-	115 259 156

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул консолидацияланган финансылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

2021-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча кредиттик мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген		1 айдан 3 айга чейин		3 айдан 6 айга чейин		6 айдан 12 айга чейин		Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2021-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
	1 айга жетпеген	3 айга чейин	3 айга чейин	6 айга чейин	6 айга чейин	12 айга чейин	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	271 337	1 435 323	-
Туунду финансылык милдеттенмелер	271 337	-	-	-	-	-	-	-	271 337	-	-
Башка финансылык милдеттенмелер	1 435 323	-	-	-	-	-	-	-	1 435 323	-	-
	1 706 660	-	-	-	-	-	-	-	1 706 660	-	-

33 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(д) **Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы**

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан телөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген				1 жылдан 5 жылга чейин			2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында	
	1 айга	3 айга чейин	12 айга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	31-декабры, жыйынтыгында	
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР									
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	98 713 059	20 837 485	2 075 841	1 378 047	-	-	-	123 004 432	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	127 200	2 399 568	-	-	-	-	2 526 768	
Кардарларга берилген кредиттер	246 519	360 835	1 429 591	3 226 415	1 230 411	-	-	6 493 771	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	12 232 227	21 189 071	3 369 249	2 261 820	6 977	-	-	39 059 344	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	86 791	14 563	1 470 737	6 147 255	3 629 217	-	-	11 348 563	
Башка финансылык активдер	193 407	32 308	37 209	199 210	183 585	-	-	645 719	
	111 472 003	42 561 462	10 782 195	13 212 747	5 050 190	-	-	183 078 597	

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидлүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген					1 жылдан 5 жылдан ашкан			2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында	
	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	12 айдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында				
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР										
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	197 935 938	-	-	197 935 938	
Туунду финансылык милдеттенмелер	16 247	2 420	-	-	-	-	-	-	18 667	
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 816 734	-	30 985	886	-	-	-	-	56 848 605	
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	-	-	31 808 702	
Кардарлардын каражаттары	3 245 718	238 612	1 159 886	622 584	1 435	-	-	-	5 268 235	
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 306 200	5 853 548	-	-	-	-	-	-	34 159 748	
Башка карыздык каражаттар	-	-	-	122 691	58 680	-	-	-	181 371	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	-	-	16 171 080	
Ижара боюнча милдеттенмелер	5 788	10 681	47 658	63 700	-	-	-	-	127 827	
Башка финансылык милдеттенмелер	192 407	14 553	83 261	6 068	-	-	-	-	296 289	
	136 483 680	6 199 010	1 321 790	815 929	60 115	197 935 938	60 115	197 935 938	342 816 462	
Таза баланстык позиция	(25 011 677)	36 362 452	9 460 405	12 396 818	4 990 075	(197 935 938)	4 990 075	(197 935 938)	(159 737 865)	

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген					1 жылдан 5 жылга чейин			2021-жылдын 31-декабры, жыйын-тыгында	
	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	5 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР										
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	109 273 999	5 241 181	1 569 042	-	-	-	-	-	134 282 112	
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	297 905	3 945 087	-	-	-	-	-	-	6 248 840	
Кардарларга берилген кредиттер	278 530	1 213 166	3 261 181	1 281 366	-	-	-	-	6 339 365	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 574 584	39 054 464	5 789 273	7 879	-	-	-	-	72 482 525	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	59 559	154 167	4 892 624	3 978 065	-	-	-	-	9 099 364	
Башка финансылык активдер	178 726	29 453	183 139	184 598	-	-	-	-	582 053	
	115 663 303	42 586 271	15 695 259	5 451 908	-	-	-	-	229 034 259	

33 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген					1 жылдан 5 жылдан ашкан			2021-жылдын 31-декабры, жыйын-тыгында	
	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	12 айдан 1 жылга чейин	1 жылдан 5 жылдан ашкан	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз				
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР										
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	-	-	139 554 512	139 554 512	139 554 512
Туунду финансылык милдеттенмелер	15 539	-	-	-	-	-	-	-	-	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 091 609	-	-	18 683	-	-	-	-	-	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	-	-	-	-	-	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	1 856 475	363 525	1 391 354	791 506	-	-	-	-	-	4 402 860
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 400 171	-	-	-	-	-	-	-	-	18 400 171
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 256 065	2 768	-	-	-	-	-	-	-	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	6 651	13 216	61 928	46 762	-	-	-	-	-	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	131 520	5 405	73 721	1 532	-	-	-	-	-	212 178
	112 488 756	384 914	1 527 003	858 483	-	-	-	139 554 512	-	254 813 668
Таза баланстык позиция	3 174 547	42 201 357	48 110 515	14 836 776	5 451 908	(139 554 512)	(139 554 512)	5 451 908	(25 779 409)	(25 779 409)

34 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (мындан ары - ЭВФ) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы өлкөнүн ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын консолидацияланган финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	20 251 132	21 078 092
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(20 165 024)	(20 988 468)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(58 292)	(64 878)
	<u>(20 223 316)</u>	<u>(21 053 346)</u>

35 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана Кыргыз Республикасынын менчигинде турат. Топ жогоруда аталган Мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, 86 343 миң сомду жана 62 159 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша, 7 043 миң сомду жана 22 711 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша, 88 миң сомду жана 196 миң сомду түзгөн.

35 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар келтирилген, алар ушул консолидацияланган финансылык отчетто өз алдынча чагылдырылбайт:

	<u>Ассоциацияланган уюм</u>	<u>2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет		
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	458 266	458 266

Башка байланыштуу тараптар менен 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	<u>Ассоциацияланган уюм</u>	<u>2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет		
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	130 972	130 972
Комиссиялык кирешелер	100	100
Башка кирешелер	1 100	1 100
Башка чыгашалар	(469)	(469)

Башка байланыштуу тараптар менен 2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө келтирилген, алар ушул консолидацияланган финансылык отчетто өзүнчө чагылдырылбайт:

	<u>Ассоциацияланган уюм</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында</u>
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет		
Ассоциацияланган уюмга инвестициялар	344 582	344 582

Башка байланыштуу тараптар менен 2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	<u>Ассоциацияланган уюм</u>	<u>2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйынтыгында</u>
Пайда же чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет		
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	73 081	73 081
Комиссиялык кирешелер	160	160
Башка кирешелер	1 286	1 286
Башка чыгашалар	(475)	(475)

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2022-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2022-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	50 844 267	72 160 165	-	123 004 432	123 004 432
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	2 526 768	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	6 493 771	-	-	6 493 771	5 866 567
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	39 059 344	-	39 059 344	39 059 344
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	11 348 563	-	-	11 348 563	10 808 506
Башка финансылык активдер	645 719	-	-	645 719	645 719
	71 859 088	111 219 509	-	183 078 597	181 911 336
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	197 935 938	-	-	197 935 938	197 935 938
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	18 667	18 667	18 667
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	56 848 605	-	-	56 848 605	56 848 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	31 808 702	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	5 268 235	-	-	5 268 235	5 608 535
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 159 748	-	-	34 159 748	34 159 748
Башка карыздык каражаттар	181 371	-	-	181 371	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	-	16 171 080	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	127 827	-	-	127 827	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	296 289	-	-	296 289	296 289
	342 797 795	-	18 667	342 816 462	343 156 762

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицанда 2021-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизация- ланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2021-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2021-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	52 707 188	81 574 924	-	134 282 112	134 282 112
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 248 840	-	-	6 248 840	6 248 840
Кардарларга берилген кредиттер	6 339 365	-	-	6 339 365	5 490 486
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	72 482 525	-	72 482 525	72 482 525
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	9 099 364	-	-	9 099 364	9 099 364
Башка финансылык активдер	582 053	-	-	582 053	582 053
	74 976 810	154 057 449	-	229 034 259	228 185 380
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	139 554 512	-	-	139 554 512	139 554 512
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	-	15 539	15 539	15 539
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 110 292	-	-	39 110 292	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	22 730 726	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	4 402 860	-	-	4 402 860	4 329 395
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 400 171	-	-	18 400 171	18 400 171
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	-	30 258 833	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	128 557	-	-	128 557	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	212 178	-	-	212 178	212 178
	254 798 129	-	15 539	254 813 668	254 740 203

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-биринен көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты тагыраак аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

Баалоонун жана жол берүүнүн модели

Төмөндө, финансылык отчетто адилет нарк боюнча чагылдырылган активдердин жана милдеттенмелердин адилет наркынын, ошондой эле финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто адилет нарк боюнча бааланбаган, бирок адилет наркы көрсөтүлгөн статьялардын жардамы менен аныкталган моделдер жана жол берүүлөр чагылдырылган.

Адилет наркы болжол менен алардын баланстык наркына барабар болгон активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер ликвиддүү же ордун жабуу мөөнөтү кыска (үч айдан төмөн) болгон учурда, алардын адилет наркы болжол менен баланстык наркка барабар болушуна жол берилет. Мындай жол берүү ошондой эле талап боюнча төлөнүүчү аманаттарга жана төлөө мөөнөтү белгиленбеген сактык эсептерине карата колдонулат.

Амортизацияланган наркы боюнча эске алынуучу финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер

Котировкалануучу облигациялардын адилет наркы отчеттук датага карата котировкаларга негизделет. Котировкаланбаган инструменттердин, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин, банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттарынын, башка финансылык активдердин жана милдеттенмелердин адилет наркы карыздар боюнча окшош шарттар, кредиттик тобокелдик жана төлөө мөөнөтү боюнча азыркы учурдагы чендерди колдонуп, келечектеги акча агымдарын дисконттоо аркылуу бааланат.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Топ көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	72 160 165	-	72 160 165
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	38 367 938	691 406	-	39 059 344
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	18 667	-	18 667

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2021-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	81 574 924	-	81 574 924
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	72 482 525	-	-	72 482 525
Туунду финансылык милдеттенмелер	-	15 539	-	15 539

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	50 844 267	-	50 844 267
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768	-	2 526 768
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	5 866 567	5 866 567
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	10 808 506	-	10 808 506
Башка финансылык активдер	-	645 719	-	645 719
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	197 935 938	-	197 935 938
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	56 848 605	-	56 348 605
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	31 808 702	-	31 808 702
Кардарлардын каражаттары	-	5 608 535	-	5 608 535
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	34 159 748	-	34 159 748
Башка карыздык каражаттар	-	181 371	-	181 371
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	16 171 080	-	16 171 080
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	127 827	-	127 827
Башка финансылык милдеттенмелер	-	296 289	-	296 289

36 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2021-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	52 707 188	-	52 707 188
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	6 248 840	-	6 248 840
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	5 490 486	5 490 486
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	9 099 364	-	9 099 364
Башка финансылык активдер	-	582 053	-	582 053
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	139 554 512	-	139 554 512
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	39 110 292	-	39 110 292
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	22 730 726	-	22 730 726
Кардарлардын каражаттары	-	-	4 329 395	4 329 395
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	18 400 171	-	18 400 171
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	30 258 833	-	30 258 833
Ижара боюнча милдеттенмелер	-	128 557	-	128 557
Башка финансылык милдеттенмелер	-	212 178	-	212 178

37 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

8-ГЛАВА. 2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ ЖАНА КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

МАЗМУНУ

	Беттери
КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ	128
ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ	
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	131
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет	132
Жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет	133
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	134
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	136
Өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөр	138

«Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧК
ул. Токтогула, 125/1
Бишкек ш. 720001
Кыргыз Республикасы

ООО «Эрнст энд Янг Аудит»
ул. Токтогула, 125/1
г. Бишкек, 720001
Кыргызская Республика

Ernst & Young Audit LLC
Toktogul Str., 125/1
Bishkek, 720001
Kyrgyz Republic

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына жана Аудит боюнча комитетине

Ой-пикир

Биз, 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон, көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчеттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчеттон жана акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача маалыматты кошо алганда, өзүнчө финансылык отчетко карата эскертүүлөрдөн турган Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – “Улуттук банк”) өзүнчө финансылык отчетуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген өзүнчө финансылык отчетто Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата бүткөн жыл ичиндеги анын финансылык натыйжалары менен акча каражаттарынын жылышы, өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин жоопкерчилик корутундунун “Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудиторлордун жоопкерчилиги” бөлүгүндө чагылдырылган. Биз, Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңеш тарабынан кабыл алынган Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (Кодекс) (эл аралык көз карандысыздык стандарттарды кошо алганда) ылайык, Улуттук банкка көз каранды эмеспиз жана биз Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттерди аткардык.

Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирди билдирүүгө негиз болуу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Улуттук банктын 2022-жыл үчүн Жылдык отчетунда камтылган башка маалыматтар

Башка маалыматтарга Улуттук банктын 2022-жыл үчүн Жылдык отчетунда камтылган маалыматтар кирет, бирок өзүнчө финансылык отчет жана биздин ал тууралуу аудитордук корутунду кирбейт. Башка маалыматтар үчүн жоопкерчилик жетекчиликке жүктөлөт.

Өзүнчө финансылык отчет тууралуу биздин пикир башка маалыматтарга таркатылбайт жана биз бул маалымат боюнча кандай болбосун формада ишенимдүүлүктү билдирген корутунду бербейбиз.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз жана кароого алууда башка маалымат менен өзүнчө финансылык отчет ортосунда же аудиттин жүрүшүндө биз ээ болгон маалыматтар ортосунда олуттуу дал келбестиктер жок экендигин, ошондой эле башка маалыматтарда башкача олуттуу бурмалоолор камтылбай тургандыгын кароого милдеттүүбүз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалыматтар кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз. Бизде мындай фактылар тууралуу маалымат жок.

Маанилүү жагдай – эсепке алуу принциптери

Биз көңүлүңүздөрдү өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүгө бурабыз, анда эсепке алуу принциптери чагылдырылган. Өзүнчө финансылык отчет Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын талаптарын сактоодо Улуттук банкка көмөк көрсөтүү максатында даярдалган. Демек, бул өзүнчө финансылык отчет башка максаттар үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин пикир бул жагдай боюнча модификацияланган эмес.

Башка маалыматтар

Улуттук банктын 2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетуна аудит 2022-жылдын 18-апрелинде модификацияланбаган пикирин билдирген башка аудитор тарабынан жүргүзүлгөн.

Жетекчиликтин жана Аудит боюнча комитеттин өзүнчө финансылык отчетунун түзүлүшү үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик өзүнчө финансылык отчетко карата 2-эскертүүдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык өзүнчө финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик, Улуттук банкты жоюу, анын ишин токтотуу ниетин билдирген учурлардан же жетекчиликтин мындан башка альтернативасы жок болсо, Улуттук банк өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүү, иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүү жана иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүлөрдүн негизинде отчет түзүү үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Аудит боюнча комитет Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жооптуу болуп саналат.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, өзүнчө финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталарга жол берүүдөн улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду (бар болсо) аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын ушул өзүнчө финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Эл аралык аудит стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгили ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен өзүнчө финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болууга жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасынан айланып өткөн аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;

- аудит үчүн мааниге ээ ички контролдоо системасы түшүнүгүн, Улуттук банктын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын талаптагыдай мүнөзүнө, жетекчилик тарабынан эсептелген баа берүү маанилеринин негиздүүлүгүнө жана тиешелүү маалыматтын чечмеленишине баа беребиз;
- жетекчилик тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча колдонулган жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүлөр жаралышы мүмкүндүгүнөн улам, түптөлгөн жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдай орун алышына же анын жоктугуна тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдай бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда өзүнчө финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүлүңөрдү бурууга же маалыматты чечмелөө талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет. Бирок келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Улуттук банк өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготууга алып келиши мүмкүн;
- бүтүндөй өзүнчө финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле өзүнчө финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;

Биз, Аудит боюнча комитетке башка маалыматтардан тышкары аудиттин пландаштырылган көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча берилген олуттуу эскертүүлөр, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз аныктаган ички контролдоо системасындагы олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат берүү менен өз ара маалымат алмашуу ишин жүргүзөбүз.

Ольга Хегай
Аудитор

Аудитордун квалификациялык сертификаты:
сериясы АД № 0017, каттоо номери
№ 0466, 2019-жылдын 7-августу

Пол Кон
«Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧКнын
башкы директору

Аудитордун квалификациялык сертификаты:
сериясы А № 0366, каттоо номери
№ 0446, 2018-жылдын 22-октябры

Аудитордук ишти жүзөгө ашырууга лицензия:
сериясы А № 0036, каттоо номери № 0065,
2010-жылдын 20-февралында
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө
караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана
көзөмөлдөө мамлекеттик кызматы тарабынан
берилген

720001, Кыргыз Республикасы,
Бишкек ш., Токтогул көчөсү, 125/1

2023-жылдын 14-апрели

2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	81 833 825	50 159 119
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	7	119 522 906	130 658 428
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	2 526 768	6 633 075
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	9	38 367 938	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	10	5 007 033	2 955 967
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11	11 798 316	10 939 457
Негизги каражаттар	12	2 002 524	1 955 142
Материалдык эмес активдер		27 559	58 018
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	13	133 962 227	35 411 153
Башка активдер	14	1 372 105	4 340 508
Жыйынтыгында, активдер		396 421 201	314 713 056
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	15	198 810 147	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	16	58 035 390	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	17	31 808 702	22 730 726
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18	34 350 617	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	19	16 171 080	30 258 833
Башка милдеттенмелер		198 073	158 528
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		339 374 009	251 144 715
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	20	4 000 000	2 000 000
Милдеттүү резерв		7 244 293	8 325 042
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв		35 858 965	44 149 006
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв		(242 955)	(98 216)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		10 186 889	9 192 509
Жыйынтыгында, капитал		57 047 192	63 568 341
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		396 421 201	314 713 056

Чокоев З.Л.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

138-220-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	Эскертүүлөр	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык кирешелер	21	2 552 192	1 121 620
Пайыздык чыгашалар	21	(4 096 533)	(1 132 600)
Таза комиссиялык чыгаша	21	(1 544 341)	(10 980)
Комиссиялык кирешелер		89 261	77 840
Комиссиялык чыгашалар		(38 827)	(31 814)
Таза комиссиялык киреше		50 434	46 026
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды калыбына келтирүү / (күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв түзүү)	22	166 670	(187 423)
Туунду уюмга инвестициялардын наркызданышынын чыгымды калыбына келтирүү / (чыгым)	11	750 063	(376 140)
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган таза пайда	23	12 247 482	15 005 454
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш		130 972	73 081
Башка кирешелер	24	1 101 635	390 727
Таза пайыздык эмес киреше		14 396 822	14 905 699
Операциялык кирешелер		12 902 915	14 940 745
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар		(609 319)	(434 774)
Административдик чыгашалар	25	(1 532 849)	(1 351 325)
Башка чыгашалар	24	(573 858)	(178 696)
Операциялык чыгашалар		(2 716 026)	(1 964 795)
Жыл ичиндеги пайда		10 186 889	12 975 950

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн жыйынды киреше жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичиндеги пайда	10 186 889	12 975 950
Белгилүү шарттарды аткарууда кийинки мезгилдердеги пайданын же чыгымдын курамына кайра классификацияланууга тийиш болгон башка жыйынды киреше / (чыгым)		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	3 608 173	5 122 030
- пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялардан реализацияланган таза пайда	(11 898 214)	(14 545 597)
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын адилет наркынын өзгөрүүсүнөн таза чыгым	(144 739)	(111 477)
Жыл ичиндеги башка жыйынды чыгым	(8 434 780)	(9 535 044)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды киреше	1 752 109	3 440 906

Чокоев З.Л.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ		
Алынган пайыздар	1 988 492	964 106
Төлөнгөн пайыздар	(3 804 994)	(1 068 087)
Алынган комиссиялык төлөмдөр	89 261	77 840
Төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр	(38 827)	(31 814)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	349 268	459 858
Башка кирешелер	786 008	313 556
Эмгек акы боюнча чыгашалар	(922 640)	(714 950)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдаууга кеткен чыгашалар	(142 152)	(902 986)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик жана башка чыгашалар	(921 090)	(479 892)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып чыгышы	(2 616 674)	(1 382 369)
Операциялык активдердин (көбөйүшү)/ азаюусу		
Алтын	-	35 156 809
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 914 918	(22 225 948)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	4 496 416	2 185 211
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	35 511 150	2 733 500
Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас	(128 781 523)	(24 327 409)
Башка активдер	3 667	1 741 259
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүшү/ (азаюусу)		
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	58 887 928	5 293 058
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	18 423 977	10 602 049
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	(10 253 070)	(1 818 849)
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	15 685 193	5 488 081
Башка милдеттенмелер	8 906	(2 997)
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза агылып кирүүсү	12 280 888	13 442 395

138-220-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	Эскертүүлөр	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду уюмдардын акцияларын сатып алуу		-	(3 000 000)
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(223 679)	(254 962)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды сатып алуу		(2 105 911)	-
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр		-	64 352
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан алынган пайыздар		369 732	280 868
Алынган дивиденддер		262 759	33 962
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		(1 697 099)	(2 875 780)
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча түшүүлөр	19	-	20 424 704
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып (чыгышы)/ кириши		-	20 424 704
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүшү		10 583 789	30 991 319
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(198 052)	(5 698)
Чет өлкө валюталарынын курстарынын өзгөрүшүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген		(3 332 058)	1 718 492
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		85 281 776	52 577 663
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	7	92 335 455	85 281 776
Акчалай эмес операциялар			
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин пайдасына ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган, АКУ боюнча милдеттемелерди өткөрүп берүү	19	(12 219 462)	-

Чокоев З.Л.
Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.
Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

138-220-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет
(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алгынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды		
				киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында
2022-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	8 325 042	44 149 006	(98 216)	9 192 509	63 568 341
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	10 186 889	10 186 889
Башка жыйынды финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(144 739)	-	(144 739)
Чет өлкө валютасындагы активлерди, милдеттенмелерди жана алгынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	3 608 173	-	-	3 608 173
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(11 898 214)	-	-	(11 898 214)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа			(8 290 041)	(144 739)	10 186 889	1 752 109
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (20-эскертүү)	-	-	-	-	(8 273 258)	(8 273 258)
Уставдык капиталды толуктоо (20-эскертүү)	2 000 000	(2 000 000)	-	-	-	-
Милдеттүү резервге которуу (20-эскертүү)	-	919 251	-	-	(919 251)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	2 000 000	(1 080 749)	-	-	(9 192 509)	(8 273 258)
2022-жылдын 31-декабрына карата калдык	4 000 000	7 244 293	35 858 965	(242 955)	10 186 889	57 047 192

138-220-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет (миллион сом)

(млн сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү резерв	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча резерв	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестицияларды кайра баалоо боюнча резерв	Бөлүшү-рүлбөгөн пайда	Жыйын-тыгында
2021-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 476 561	53 572 573	13 261	4 701 370	67 763 765
Жыл ичиндеги пайда	-	-	-	-	12 975 950	12 975 950
Башка жыйында финансылык натыйжа						
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(111 477)	-	(111 477)
Чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди жана алтынды кайра баалоодон таза пайда	-	-	5 122 030	-	-	5 122 030
Пайда же чыгымдын курамына которулган чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча таза пайда	-	-	(14 545 597)	-	-	(14 545 597)
Жыйынтыгында, жыл ичиндеги жыйынды финансылык натыйжа	-	-	(9 423 567)	(111 477)	12 975 950	3 440 906
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өлкөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү (20-эскертүү)	-	-	-	-	(7 636 330)	(7 636 330)
Милдеттүү резервге которуу (20-эскертүү)	-	848 481	-	-	(848 481)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	-	848 481	-	-	(8 484 811)	(7 636 330)
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	2 000 000	8 325 042	44 149 006	(98 216)	9 192 509	63 568 341

Чокоев З.Л.

Улуттук банктын төрагасынын милдетин аткаруучу

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Абылгазиева А.Б.

Башкы бухгалтер

2023-жылдын 14-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

138-220-беттердеги эскертүүлөр ушул өзүнчө финансылык отчеттун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

2022-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТКО КАРАТА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

(миң сом)

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат, ал 1992-жылдын 12-декабрында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Улуттук банк 2022-жылы Улуттук банктын ишин жөнгө салган мыйзам актыларын Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келтирүү боюнча иштерди жүргүзгөн. 2022-жылдын 30-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамын кабыл алган, бул Мыйзам 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген жана учурда Улуттук банктын иши аталган мыйзамга ылайык жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасынын натыйжалуу, ишенимдүү жана коопсуз иштешине өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта резервдерин тескөө; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өлкө аймагында Улуттук банктын 5 областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 702 жана 753 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү уюмдар кирген топтун башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		Ишкердик түрү
	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры	
“Керемет Банк” ачык акционердик коому	97,45	97,45	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
“Кепилдик фонд” ачык акционердик коому	91,22	91,22	Гарантияларды берүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр
“Кыргыз инкассациясы” жабык акционердик коому	100,00	100,00	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК ассоциацияланган уюмга салынган инвестицияларга ээ (акциялардын 46,71 пайызы).

2022-жылдын 30-апрелинде “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндө мурдагы жылдардын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы уставдык капиталдагы акционерлеринин үлүшүнө пропорционалдуу жөнөкөй жеке таандык акцияларды кошумча чыгаруу жолу менен “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүүдөгү акциялардын санынын көбөйүшүнүн жыйынтыгы боюнча “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАКтын уставдык капиталындагы Улуттук банктын үлүшү өзгөргөн эмес.

Ушул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-апрелиндеги токтому менен бекитилген.

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу калыптанып келе жаткан өлкө болуу менен Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, Кыргыз Республикасында финансылык-чарба иштерин жүргүзүү экономикасы өнүгүп жаткан өлкөлөргө мүнөздүү тобокелдиктер менен байланыштуу. Кыргызстандын региондогу өлкөлөрдүн экономикалары менен жогору деңгээлде интеграцияланышы Кыргыз Республикасынын экономикасын эл аралык капитал рынокторундагы туруксуз жагдайдын таасирине дуушар болушун шарттайт.

2022-жылы Кыргыз Республикасынын экономикасы дүйнөдө болуп жаткан геосаясий жагдайдын чыңалуусуна, глобалдуу инфляциянын тездешине, дүйнөлүк товардык-чийки зат рынокторундагы баалардын өзгөрүлмөлүү болушуна, тышкы соода жүргүзүү операцияларынын мүнөзүнүн өзгөрүшүнө байланышуу тышкы экономикалык шарттардын таасири астында болгон.

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети менен бирге баа жана макроэкономикалык туруктуулукту камсыз кылуу үчүн чараларды кабыл алган. Улуттук банк өлкөнүн банк жана финансы системасындагы туруктуулукту сактоого багытталган иш-чараларды активдүү ишке ашырган.

Улуттук банк ашыкча өзгөрүлмөлүүлүк болгон шартта финансы системасынын туруктуулугун камсыз кылуу үчүн валюталык интервенцияларды жүргүзүү укугун өзүнө калтыруу менен улуттук валютанын алмашуу курсунун эркин өзгөрүлмөлүү режимин кармаган.

Улуттук банк орун алышы мүмкүн болгон жагдайдын алгылыксыз сценарийлерин талдап-иликтейт, өзүнүн операциялык пландарын аларга жараша ыңгайлаштырууга даяр. Улуттук банк жагдайдын өнүгүшүнө кылдаттык менен көз салууда жана болушу мүмкүн болгон алгылыксыз жагдайлар менен кырдаалдардын орун алышына жараша алардын терс таасирлерин жеңилдетүү үчүн тиешелүү чараларды көрөт.

Сунушталган өзүнчө финансылык отчетто Кыргыз Республикасында бизнес жүргүзүү шарттарынын Улуттук банктын ишине жана финансылык абалына кандай таасир тийгизип жатканына жетекчиликтин көз карашы чагылдырылган. Экономикада келечекте орун алышы ыктымал болгон шарттардын айкын таасири жетекчиликтин аларга баа берүүсүнөн айырмаланышы ыктымал.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ ЖАНА ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНДАГЫ ӨЗГӨРҮҮЛӨР

(а) Жалпы бөлүк

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банктын өзүнчө финансылык абалын жана ишинин натыйжалуулугун Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык ишенимдүү берүү максатында жана Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын жоболорун эске алуу менен даярдалды.

“Ишенимдүү берүү” концепциясы тандалган концепциянын талаптарына ылайык келүүнү билдирет, ошондой эле:

- финансылык отчетту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу жетекчиден маалыматты ушул концепцияда каралган көлөмгө караганда көбүрөөк көлөмдө ачып берүүнү талап кылышы мүмкүндүгүн түшүндүрөт, же;
- финансылык отчетту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу үчүн концепциянын талаптарынан жетекчинин четтөөсү талап кылынышы мүмкүндүгүн айкын формада тааныйт. Мындай четтөөлөр өзгөчө сейрек жагдайларда гана талап кылынышы мүмкүн деп болжолдонот.

Улуттук банктын эсепке алуу саясаты Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары (мындан ары - ФОЭС) боюнча кеңеш тарабынан чыгарылган жана Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) жана Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чыгарылган чечмелөөлөргө негизделген, төмөнкүлөрдү эске албаганда:

- алтын рыноктук нарк боюнча кайра бааланат, ал эми эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары пайда саналса, анда ал башка жыйынды киреше аркылуу таанылат. Эгерде алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди рыноктук нарк боюнча кайра баалоодон жалпы таза реализацияланбаган натыйжа катары чыгым саналса, анда ал пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат, буга мурда таанылган таза реализацияланбаган пайда эсептен чыгарылган учурлар кирбейт, мындай болбосо ал башка жыйынды киреше катары таанылат. Алтындын жана чет өлкө валютасындагы активдердин, милдеттенмелердин жыйынды позициясынын бөлүгүн таанууну токтотууда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат;
- бөлүштүрүү тартибинде Эл аралык валюта фонду (мындан ары - ЭВФ) тарабынан алынган атайын карыз алышуу укугу (мындан ары – АКУ) боюнча финансылык милдеттенмелерди таануу Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин чечими боюнча башка мамлекеттик органдын пайдасына АКУ боюнча активдерди өткөрүп берген учурда токтотулат.
- Улуттук банк башкы жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардан түшкөн акча агымдарын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто операциялык иштен акча каражаттарынын агымдары катары классификациялайт.

Бул өзүнчө финансылык отчет – Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчету.

Улуттук банктын туунду уюмдары бул өзүнчө финансылык отчетто консолидацияланбайт. Туунду уюмдарга инвестициялар нарксызданышынан кийин топтолгон чыгымдарды эсептен чыгаруу менен сатып алуу баасы боюнча эсепке алынат.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ ЖАНА ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНДАГЫ ӨЗГӨРҮҮЛӨР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Жалпы бөлүк, уландысы

Улуттук банк, ошондой эле Улуттук банктын жана анын туунду уюмдарынын консолидацияланган финансылык отчетун даярдайт. Бул өзүнчө финансылык отчет чыгарууга 2023-жылдын 14-апрелинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан бекитилген консолидацияланган финансылык отчет менен чогуу каралууга тийиш.

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк жакынкы келечекте өз ишин улантат деген көз караштан улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо үчүн база

Бул өзүнчө финансылык отчет 3-эскертүүдө (а) көрсөтүлгөндөй, адилет наркы боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана өзүнчө финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Өзүнчө финансылык отчетко камтылган статьялар Улуттук банк анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрөнүн валютасында өлчөнөт (“функционалдык валюта”). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Улуттук банк жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана анын ишине байланыштуу башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдырат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул өзүнчө финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалымат сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

(а) Алтынды эсепке алуу

(i) Алтын

Бул жерде алтын чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана good delivery статусуна ээ алтын куймаларды түшүндүрөт. Алтын акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу жана инвестициялык пайда алуу максатында түзүлгөн инвестициялык актив болуп саналат.

Алтын өзүнчө финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген кечки фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда башка жыйынды кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто эске алынат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(a) Алтынды эсепке алуу, уландысы

(ii) *Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запас*

Монетардык эмес алтын катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбеген куйма түрүндөгү алтын эсептелет.

Ал эми алтын түрүндө запас катары Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын жана башка жалпы таанылган эл аралык стандарттардын талаптарына ылайык келген куйма түрүндөгү алтын, good delivery эл аралык сапат стандарттарынын сапаттык өзгөчөлүктөрүнө ээ, бирок Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын сертификаты менен тастыкталбаган куйма түрүндөгү алтын, ошондой эле алтын түрүндө запас түптөө максатында, өндүрүштүк жана башка максаттарда, ошондой эле баалуу металлдар менен операцияларды арттыруу жана баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү үчүн сатылып алынган, стандартка туура келбеген куйма, пластина, гранул жана башка түрдөгү алтын саналат.

Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясынын good delivery эл аралык сапат стандарттарынын талаптарына жооп берген, алтын куйма түрүндөгү алтындын запасы алтындын курамына кайра классификацияланышы мүмкүн. Алтын түрүндөгү запас кайра классификацияланган учурда, кайра баалоонун жыйынтыктарын башка жыйынды кирешенин курамында чагылдыруу менен рыноктук наркы боюнча кайра бааланат.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар ички баалуу металлдар рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түзүү үчүн дайындалган. Алар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларында колдонулбайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндө запастар запас болуп саналат жана алар сатып алуу наркынын жана мүмкүн болгон таза сатуу баасынын эң төмөнкүсү боюнча кайра бааланат.

(b) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын функционалдык валютасына операциялар жүргүзүлгөн күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнгө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизацияланган нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизацияланган нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт.

Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер адилет наркты аныктоо күнүнө карата колдонулган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма капиталдын курамындагы башка жыйынды киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто капитал эсептериндеги башка жыйынды кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат.

Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам реализацияланган пайда же чыгым, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат.

Алмашуу курстары

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо Улуттук банк тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
АКШ доллары/сом	85,6800	84,7586
Евро/сом	91,4377	95,7857
Атайын карыз алышуу укугу/сом	114,0271	118,6705
Канада доллары/сом	63,3025	66,0967
Австралия доллары/сом	58,2453	61,3829
Англия фунт стерлинги/сом	103,2958	113,6214
Кытай юаны/сом	12,3147	13,3134
Орус рубли/сом	1,1763	1,1409
Алтындын трой унциясы/сом	155 282,1480	153 061,3178

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттун максаттары үчүн акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын жана адилет наркынын олуттуу өзгөрүү тобокелдигине дуушар болбогон “ностро” түрүндөгү эсептерди камтыйт жана ал Улуттук банк тарабынан кыска мөөнөттүү милдеттенмелерди жөнгө салуу үчүн колдонулат.

Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

(г) Финансылык активдер

Финансылык активдер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструмент боюнча тарап катары иш алып барган шартта, Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчеттунда чагылдырылат. Улуттук банк, финансылык активдерди сатып алуу жана сатуу утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, аларды бүтүм келишилген күн боюнча чагылдырат.

(и) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулуучу чөйрөгө кирген, эсепке алууда таанылган бардык финансылык активдер баштапкы таануудан кийин Улуттук банктын бизнес-моделине ылайык амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш, бул финансылык активдерди жана акча агымдары келишиминде каралган мүнөздөмөлөрдү башкаруу үчүн зарыл, мында чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер жана “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык активдерин жана милдеттенмелерин классификациялоо жана финансылык активдер боюнча келип чыгышы ыктымал болгон кредиттик чыгымдарга резервди эсептөө жөнүндө” жобого ылайык классификацияланган башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар эске алынбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Атап айтканда:

- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Анын максатынан болуп карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөө гана саналган, келишимдерде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу максатын да көздөгөн бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Улуттук банк ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, мындай инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Улуттук банк башка жыйынды кирешенин курамында үлүштүк инструменттерге инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта (“адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы”), Улуттук банк мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алышы мүмкүн.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө келишиминде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул “Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу” бизнес-моделине салыштырганда, активдердин тез сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептери (7-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (9-эскертүү).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептердеги калдыкты колдоого алуу ликвиддүүлүктү тескөө максатында жүзөгө ашырылат. Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы ностро эсептерден төлөмдөр Улуттук банк өз функциясын аткаруусу үчүн күндөлүк операцияларды камсыз кылуу максатында жүргүзүлөт.

Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестицияларды жумшоонун негизги максатынан болуп ликвиддүүлүктү жана эл аралык резервдин коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Мамлекеттик жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздарына инвестициялар Улуттук банктын функцияларын аткаруу максатында финансы рынокторунда мөөнөтүнөн мурда сатылышы мүмкүн. Натыйжада жетекчилик, бул статьялар бизнес-моделдин алкагында топтоо жана сатып өткөрүү үчүн кармалып турат, демек, башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат деп аныктаган.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) “Адилет наркын баалоо” деп аталган 13-стандартына ылайык (“ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты”) аныкталат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайдалар же чыгымдар буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым, пайда же чыгымдын курамына которулуп, активди таануу токтотулган учурга чейин башка жыйынды кирешенин курамында чагылдырылат.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер. Келишимде каралган акча каражаттары агымын алуу үчүн активди кармап туруу боюнча бизнес-моделде, финансылык активдерди тескөө финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттары агымын ишке ашыруу максатында жүргүзүлөт. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди ордун жабууга чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок мөөнөтүнөн мурда ишке ашырууга тыюу салынган эмес.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү); жана
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

Баштапкы баа берүүдөн кийин финансылык активдер амортизацияланган наркы боюнча нарксыздануудан чыгымды алып салуу менен натыйжалуу пайыздык чен методу аркылуу бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(i) Финансылык активдерди классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Кайра классификациялоо. Улуттук банк ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар Улуттук банктын финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген бизнес-моделдеги өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген “Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу” бөлүгүндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет.

(ii) Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды таанууга жалпы ыкма. Улуттук банк пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттерге карата күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдерди тааныйт:

- банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү);
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (9-эскертүү);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү);
- дебитордук карыз (14-эскертүү).

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (төмөндө өзүнчө каралган түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо) баалануучу резерв аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийинки (“биринчи стадия”) 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган бардык учурлардын натыйжасында келип чыгат (“экинчи стадия” жана “үчүнчү стадия”).

Финансылык инструментти бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмү көлөмүндө баалануучу резервди түзүү аны баштапкы таануу учурунан тартып инструмент боюнча кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда же болбосо финансылык инструмент дефолтко учураган шартта түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча резервдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөм көлөмүндө түзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Сатылып алынган же түзүлгөн кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча, Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып активдин бардык колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын бардык өзгөрүлгөн өлчөмдөрүн баалоо резерви катары тааныт; мында бардык өзгөрүүлөр пайда же чыгым курамында таанылат. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмдөрү алгылыктуу динамикага ээ болгон учурда мындай активдер үчүн нарксыздануудан пайда таанылат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$ECL = EAD * LGD * PD, \text{ мында}$$

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган шартта, Улуттук банк нарксыздануу боюнча талаптарга туура келген бардык финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт. Кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда Улуттук банк кийинки 12 ай ичинде гана эмес, инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде баалануучу резервдин өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата “экинчи стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Улуттук банк отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Улуттук банк өткөн мезгилдер үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Улуттук банктын болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорсуз же аракеттерсиз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксызданган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксызданган финансылык активдерге карата “үчүнчү стадиядагы активдер” деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоо критерийлери жана финансылык активдердин ар бир тобу боюнча кредиттин баасынын түшүүсү боюнча кеңири маалымат төмөндө келтирилген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Нарксыздануу белгилери Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, (мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) эл аралык рейтингдик агенттиктердин, Улуттук банктын контрагенттеринин финансылык отчетторун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлин аныктоого мүмкүндүк берген башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- баштапкы таануудагы рейтингге салыштырганда жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан көп рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Ваа2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Улуттук банктын контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент-коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагент катары менен 2 (эки) жыл же андан жогору мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымга туш болсо;
- Улуттук банктын төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айып пулдар, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка терс маалыматтар.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинги берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Ностро эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча орточо жылдык калдыкка барабар (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген), ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар. Банктык жайгаштыруулар боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоого келтирүү коэффициенти катары финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар катары Улуттук банкка келишимге ылайык таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик чыгымдардын кыйла жогорулашынын белгилеринен болуп бул эмитенттердин суверендүү рейтингинин баштапкы таануудагы рейтингге салыштырмалуу эл аралык рейтингдик агенттиктин шкаласы боюнча 2 (эки) же андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү саналат.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгилери катары төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагент өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгү жок болсо же андан баш тартса;
- милдеттенмелерди аткаруу мөөнөтү 30 күндөн өтүп кетсе;
- контрагент карызды реструктуризациялоону талап кылса;
- контрагентке бир же бир нече рейтингдик агенттик тарабынан D/Default, бир бөлүгү/ айрымдары дефолтко учурагандыгы (RD/SD) рейтинг берилсе;
- ишенимдүү булактардан алгылыксыз, башкача маалымат түшсө, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткаруусуна мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктар индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келишимдик акча агымдарынын келтирилүүчү наркына барабар. Банктардагы эсептер жана депозиттер боюнча келишимдик акча агымдарын дисконттоо үчүн дисконттоо коэффициенти финансылык актив боюнча натыйжалуу пайыздык чен болуп саналат.

Дефолт учурундагы жоготуулар келишимге ылайык Улуттук банкка таандык боло турган акча агымдары менен Улуттук банк контрагент дефолтко учураган шартта алууну болжолдогон акча агымдары ортосундагы айырманын үлүшү болуп саналат. Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$LGD = 100\% - RR, \text{ мында}$$

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody's эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыртылып турат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагент Moody's жана S&P агенттиктеринин рейтингине ээ болбосо, анда ага карата Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинг колдонулат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 2 (эки) жана андан көбүрөөк деңгээлге төмөндөшү амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу начарлашынын белгиси болуп саналат.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялардын кредиттик нарксызданышынын белгиси катары төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздар калдыгына келтирилген наркка барабар.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар үчүн дефолт учурунда жоготуулар көрсөткүчү Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине дал келген дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(ii) *Активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү, уландысы*

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолт келип чыгуу тобокелдигинин төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. берилген кредит биринчи стадияга кирет, мында акыркы инстанция кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдыгы 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредит кирбейт.

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосун аныктоо ыкмасы. Эгерде, банктын же финансылык уюмдун отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдыгы көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын бүтүндөй банк системасында дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун 40 же 10 пайызына кирсе, анда бул факт банктын жана эл аралык уюмдун кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Берилген кредиттин кредиттик нарксыздануу белгиси катары келишим милдеттенмелерин төмөнкү мөөнөттөрдө аткарбагандык болуп саналат:

- “овернайт” кредити жана 7 күндүк кредит боюнча – төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 1 (бир) күндөн ашык мөөнөткө;
- ишенимсиз банкка ликвиддүүлүгүн колдоого берилген кредитти эске албаганда, башка кредиттер боюнча - төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, 30 (отуз) күндөн ашык мөөнөткө.

Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - [\sum_{i=1}^n Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)]}{EAD}, \text{ мында}$$

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык уюмдардын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(iii) *Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди көрсөтүү*

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

- амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган карыздык инструменттер үчүн: күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резерв инвестицияларды кайра баалоо боюнча резервдин курамында кайра баалоо суммасын таануу менен активдердин баланстык наркына киргизилет.

(iv) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу*

Финансылык активди баштапкы таануу күнү менен төлөө күнү ортосунда финансылык актив боюнча акча агымдарын жөнгө салуучу келишимдик шарттар кайра каралып чыкса же башка модификация жүрсө, финансылык актив модификацияланат. Модификация келишимде каралган акча агымдарынын суммасына жана/же мөөнөтүнө ошол эле убакыт ичинде, же болбосо келечекте таасирин тийгизет.

Финансылык активдерди модификациялоодо Улуттук банк бул модификация активди таанууну токтотууга алып келерине баа берет. Модификация келишим шарттарында олуттуу айырмачылыктарды шарттаган учурда таанууну токтотууга алып келет. Өзгөртүлгөн шарттар баштапкы келишим шарттарынан олуттуу айырмалана тургандыгын аныктоо үчүн Улуттук банк сапаттык жана сандык факторлорду иликтеп чыгат. Эгерде келтирилген нарк маанилери ортосунда айырма 10 пайыздан жогору болсо, Улуттук банк кайра каралган шарттар баштапкы шарттардан кыйла айырмаланып, таанууну токтотууга алып келет деп эсептейт.

Улуттук банк модификацияланган финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдикти сапаттык жана сандык маалыматтарга баа берүү аркылуу контролдоп турат.

Активди таанууну токтотууга алып келбеген, финансылык активдин келишим шарттары өзгөргөн учурда Улуттук банк баштапкы таануу учурунан тартып мындай актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулагандыгын төмөнкүлөрдү салыштыруу менен аныктайт:

- баштапкы таанууда колдо болгон маалыматтардын жана баштапкы келишим шарттарынын негизинде бааланган, активдин калган колдонуудагы мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун; жана
- кайра каралган шарттарга жараша отчеттук күнгө карата абал боюнча активдин калган колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугун.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык активдер, уландысы

(iv) *Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу, уландысы*

Улуттук банк тиешелүү келишим боюнча акча агымдарына укук токтотулган шартта гана (анын ичинде келишим шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүнө алып келе турган, модификациялоонун натыйжасында укуктун бүтүшү) же финансылык актив жана активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктер жана пайдалар башка тарапка өткөрүлүп берилген учурда, финансылык активди таанууну токтотот. Эгерде Улуттук банк активге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе жана өзүндө сактабаса жана өткөрүп берилген активди контролдоону улантып жатса, анда ал бул активдеги жана ага байланыштуу милдеттенмедеги өз үлүшүн тиешелүү суммаларды төлөө мүмкүндүгү өлчөмүндө чагылдырат. Эгерде Улуттук банк өткөрүп берилген финансылык активдерге ээлик кылууга байланыштуу бардык негизги тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө калтырса, анда ал бул активди эсепке алуусун улантат, ал эми өткөрүп берүүдө алынган акча каражаттарды камсыздалган насыя түрүндө чагылдырат.

Эгерде Улуттук банк өздүк карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынат жана милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруу ортосундагы айырма, милдеттенмени мөөнөтүнөн мурда төлөөдөн келип чыккан пайда же чыгым курамына кошулат.

Улуттук банк карызды өндүрүү боюнча бардык чаралар кабыл алынгандан кийин ишенимсиз катары бааланган активдерди эсептен алып салат.

(д) Финансылык эмес активдердин нарксызданышы

Башка финансылык эмес активдер ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча нарксыздануу белгилеринин болушу боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин ордун толтуруу наркы катары сатуу боюнча чыгашалар жана пайдалануудан алынган баалуулуктар эсептен алынгандан кийинки адилет нарктын эң эле жогору өлчөмү саналат. Пайдалануудан баалуулукту аныктоодо келечекте алуу болжолдонгон акча каражаттарынын агымы салык салууга чейинки дисконттоо ченин пайдалануу менен ошол учурга карата келтирилген алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Акча каражаттарынын агылып киришин шарттабаган, башка активдер менен шартталган акча каражаттардын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон активдердин орду толтурулуучу наркы, актив аларга таандык болгон, акча каражаттарын топтогон активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын топтогон активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуучу наркынан ашса, нарксыздануудан чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин нарксызданышынан келип чыккан бардык чыгымдар пайда же чыгым курамында чагылдырылат жана орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр болгондо гана калыбына келтирилүүгө тийиш. Активдердин нарксызданышынан келип чыккан кандай болбосун чыгым, активдин баланстык наркы мындай баланстык нарктан ашпаган (амортизацияны жана эскиргендерди алып салуу менен), нарксыздануудан келип чыккан чыгым өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбаган шартта түптөлө турган көлөмдө калыбына келтирилүүгө тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар

Туунду уюмдарга инвестициялар нарксыздануудан келип чыккан чыгымды эсептен чыгаруу менен баштапкы наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банктын ассоциацияланган уюмдарга инвестициялары үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эсепке алынат, ага ылайык инвестициялар баштапкы таануу учурунда өздүк наркы боюнча бааланат, андан соң алардын наркы инвестордун инвестициялоо объектилеринин таза активдериндеги үлүшүн сатып алуудан кийинки өзгөрүүсүн эске алуу менен корректировкаланат. Инвестордун пайдасына же чыгымына анын инвестиция объектиси боюнча пайдасында же чыгымында камтылат, ал эми инвестордун башка жыйынды кирешеси анын инвестиция объектисинин башка жыйынды кирешесиндеги үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүнүн натыйжасында инвестиция объектисинен алынган дивиденддер инвестициянын баланстык наркын азайтат.

Улуттук банк инвестициялар объектисинин чыгымындагы жыйынды үлүшү анын инвестиция объектисинин чыгымындагы үлүшүнө барабар же арткан учурда, кошумча чыгашалардагы өз үлүшүн таанууну токтотот.

Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына каралган резервди эсептөө

Улуттук банк ар бир отчеттук мезгилдин акырына карата туунду уюмга инвестициялардын нарксыздануусунун кандайдыр бир белгилери жоктугун аныктоого тийиш. Кандай болбосун мындай белги аныкталган учурда Улуттук банк туунду уюмга инвестициялардын ордун толтуруу суммасын баалайт.

Туунду уюмга инвестициялардын ордун толтуруу наркы эсептен чыгарууга сарптоолорду жана пайдалануудан баалуулукту эсептен чыгаруудан кийин адилет наркы менен бул өлчөмдөрдүн кайсынысы жогору болгондугуна жараша (эсептен чыгарууга сарптоолорду эсептен чыгаруудан кийин адилет наркы жана пайдалануудан баалуулук) аныкталат. Эгерде акча каражаттарын топтогон активдин баланстык наркы анын ордун толтуруу суммасынан жогору болсо, актив нарксыздаган катары эсептелинип, ал орду толтурулуучу сумма чегинде эсептен чыгарылат.

Улуттук банк нарксыздоо суммасын кеңири пландарга жана болжолдуу эсептөөлөргө жараша аныктайт, алар акча каражаттарын топтогон ар бир бирдик боюнча өз-өзүнчө даярдалат, ага айрым активдер кирет. Болжолдуу эсептөөлөр пландык көрсөткүчтөрдү пайдалануу менен он жылга түзүлөт.

Туунду уюмга инвестициялардын нарксызданышынан келип чыккан чыгымдар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат. Ар бир отчеттук күнгө карата Улуттук банк гудвилди эске албаганда, инвестициялардын нарксызданышынан улам мурда таанылган чыгымдар жоктугу же азайгандыгы белгилери бар же жогун аныктайт. Эгерде мындай белги аныкталса, Улуттук банк инвестициялардын ордун толтурулуучу суммасын эсептеп чыгат. Нарксызданышынан улам мурда таанылган чыгымдар инвестициялардын ордун толтуруу суммасы нарксыздоодон улам чыгым акыркы жолу таанылган убактан тартып пайдаланылган жол берүүлөрдө өзгөрүүлөр орун алган шартта гана калыбына келтирилет. Калыбына келтирүү суммалары, инвестициянын баланстык наркы анын ордун толтуруу суммасынан ашпагандай, ошондой эле мурдагы жылдар ичинде нарксызданышынан улам келип чыккан чыгым таанылбаган учурда, ал боюнча мындай инвестиция тааныла турган баланстык нарктан ашпай турган өлчөмдө чектелген. Наркты мындай калыбына келтирүү пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Негизги каражаттар

Негизги каражаттардын объектилери нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен баштапкы наркы боюнча өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалуу колдонуу мөөнөтүнө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөт ичинде эскилиги жеткендиги боюнча бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилет жана пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объект сатылып алынган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн аны куруу иштери аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилерин пайдалуу колдонуу мөөнөттөрү төмөндө келтирилген:

Имараттар	75 жыл
Курулмалар	20 жыл
Эмерек жана жабдуулар	7 жыл
Компьютердик жабдуулар	7 жыл
Транспорт каражаттары	7 жыл
Аймакты ыңгайлаштыруу	10 жыл

(з) Материалдык эмес активдер

Сатылып алынган материалдык эмес активдер өзүнчө финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана нарксыздануудан келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептен алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалуу колдонуу болжолдонгон мөөнөтү ичинде эскилиги жеткенди бирдей чегерүү методу боюнча эсептелет жана пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдерди пайдалуу колдонуу мөөнөтү 5 жылдан ашпаган мөөнөттү түзөт.

(и) Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмелер Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструментке карата тарап болуп саналган учурда Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат. Улуттук банк бүтүм келишилген күн боюнча финансылык милдеттенмелерди сатып алуу жана сатуунун утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

Улуттук банктын бардык финансылык милдеттенмелери амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк финансылык милдеттенмелердин орду жабылган, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөн учурда гана аларды таанууну токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенмелердин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Финансылык милдеттенмелер, уландысы

Улуттук банк менен кредитор ортосунда карыздык инструменттерди кыйла айырмаланган шарттар менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Улуттук банк учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүүсүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Улуттук банк, эгерде баштапкы натыйжалуу пайыздык чен боюнча дисконттолуп алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолуп келтирилген наркынан кеминде 10 пайызга айырмаланса, шарттар олуттуу айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат. Эгерде модификация олуттуу болбосо, анда алардын: (1) милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) модификациялоодон кийин акча агымдарынын келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка пайда же чыгымдын курамында модификациялоодон кийинки киреше же чыгым катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

(к) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Жүгүртүүгө чыгарылбаган банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен сарптоолор, алар жүгүртүүгө чыгарылганга чейин башка активдер курамында эсепке алынат.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өзүнчө статья катары чагылдырылат.

(л) Уставдык капитал жана резерв

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү резерв пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгү республикалык бюджетке чегерилгенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү резерв баштапкы наркы боюнча чагылдырылат.

(м) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилүүчү бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын таанылышы

Комиссиялык кирешелер жана чыгашалар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялангандарды эске албаганда, бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайдалар же чыгымдар эсептеринде “Таза пайыздык киреше” курамында “Пайыздык кирешелер” жана “Пайыздык чыгашалар” катары чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат.

Натыйжалуу пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Натыйжалуу пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптар төлөгөн жана алган суммалар, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдиктер эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксызданбаган болуп саналган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервдин өлчөмүнө корректировкакалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет.

Кредиттик нарксызданган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу резервди эсептен алып салуу менен алардын дүң баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер үчүн (РОСІ) натыйжалуу пайыздык чен финансылык активден келечекте күтүлүүчү акча агымдарын аныктоо учурунда күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

(о) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоодо бул активдерди жана аларга байланыштуу кирешелерди өзүнчө финансылык отчеттон алып салат, себеби бул активдер Улуттук банктын активдери болуп саналбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(п) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет жана финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто, чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укук, ошондой эле же өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат. Чегерүүнү ишке ашыруу укугу келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайдан көз каранды болбоого жана юридикалык жактан бардык төмөндө келтирилген жагдайлардан корголууга тийиш:

- адаттагы иштин жүрүшүндө;
- дефолт учурунда; жана
- уюмдун, же контрагенттердин биринин кудуретсиздиги же банкроттугу учурунда.

ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчетто өз ара чегерилбейт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Жаңы стандарттар, колдонуудагы стандарттарга жана түшүндүрмөлөргө карата оңдоолор жана түшүндүрмөлөр

Улуттук банк айрым стандарттарды жана түзөтүүлөрдү биринчи жолу колдонду, алар 2022-жылдын 1-январында же ушул күндөн кийин (башкасы көрсөтүлбөсө) башталган жылдык отчеттук мезгилге карата күчүнө кирет. Улуттук банк чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттарды, түшүндүрмөлөрдү же түзөтүүлөрдү мөөнөтүнөн мурда колдонгон эмес.

- ФОЭСтин (IAS) 37-стандартына түзөтүүлөр – “Милдеттендирүүчү келишимдер: келишимди аткарууга сарптоолор”;
- ФОЭСтин (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр – Концептуалдык негиздерге шилтемелер;
- ФОЭСтин (IAS) 16-стандартына түзөтүүлөр “Ижара” – “Негизги каражаттар: багыты боюнча пайдаланууга чейин түшүүлөр”;
- ФОЭСтин (IFRS) 1-стандарты “Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарын биринчи колдонуу” – “Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарын биринчи жолу колдонгон туунду уюм”;
- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты “Финансылык инструменттер” – “Финансылык милдеттенмелерди таануу токтотулган учурда “10% тестти” өткөрүүдө комиссиялык сый акы”.

Бул стандарттар, түшүндүрмөлөр жана түзөтүүлөр Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна таасирин тийгизген эмес.

Чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр

Төмөндө чыгарылган, бирок Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчету жарыяланган күнгө карата күчүнө кире элек стандарттар, түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр келтирилет. Стандарттар күчүнө кирген күндөн тартып колдонула турган болсо, Улуттук банк бул стандарттарды, түзөтүүлөрдү жана түшүндүрмөлөрдү колдонууну көздөйт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты “Камсыздандыруу келишимдери”

2017-жылдын май айында ФОЭС боюнча кеңеш камсыздандыруу келишимдери үчүн финансылык отчеттордун жаңы, баарын камтыган стандартын, ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты “Камсыздандыруу келишимдерин” жарыялаган, анда маалыматты таануу жана баа берүү, сунуштоо жана ачып көрсөтүү маселелери камтылган. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты күчүнө киргенден кийин ал 2005-жылы чыккан ФОЭСтин (IFRS) 4-стандарты “Камсыздандыруу келишимдерин” алмаштырат. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты аларды чыгарган уюмдун түрүнө карабастан, камсыздандыруу келишимдеринин бардык түрлөрүнө (б.а., өмүрдү камсыздандыруу жана өмүрдү камсыздандыруудан айырмаланган камсыздандыруу, түздөн-түз камсыздандыруу жана кайра камсыздандыруу), ошондой эле дискрециялык катышуу шарттары менен белгилүү бир гарантияларга жана финансы инструменттерине карата колдонулат.

Стандартты колдонуу чөйрөсүндө бир нече артыкчылыктар кездешет. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты аркылуу камсыздандыруу келишимдеринин мүнөздөмөлөрү менен банктык продукттар үчүн жаңы эсепке алуу талаптары кирет, бул кайсы инструменттер же алардын компоненттери ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын же ФОЭСтин (IFRS) 17-стандартын колдонуу чөйрөсүнө кире тургандыгына таасирин тийгизет.

Кредиттик карталар жана камсыздандыруунун ордун жабууну билдирген ушул сыяктуу продукттар: мындай продукттардын эмитенттеринин көбү эсепке алуунун учурдагы тартибин колдоно алышат жана ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансы инструменттери катары аларды эсепке ала алышат. ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты камсыздандыруу келишиминин аныктамасына жооп берген, ошол жана эгерде уюм кардар менен түзүлгөн келишимдин баасын аныктоодо, өзүнчө кардар менен байланыштуу камсыздандыруу тобокелдигин баалоону чагылдырбаган учурда гана жооп берген кредиттик карталардын келишимдерин (же кредиттик макулдашууларды же төлөмдөрдү тейлөө жөнүндө макулдашууларды бекиткен ушул сыяктуу келишимдерди) өзүнүн колдонуу чөйрөсүндө камтыбайт.

Камсыздандыруунун ордун жабуу кредиттик картанын келишим шарттарынын алкагында берилсе, эмитент төмөнкүлөргө милдеттүү:

- камсыздандыруунун ордун жабуу компонентин бөлүп алып, ага ФОЭСтин (IFRS) 17-стандартын колдонуу;
- башка компоненттерге карата башка стандарттарды (мисалы, ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты, ФОЭСтин (IFRS) 15-стандарты “Сатып алуучулар менен келишимдер боюнча түшкөн акча” же ФОЭСтин (IAS) 37-стандарты “Баа берүү милдеттенмелери, шарттуу милдеттенмелер жана шарттуу активдер”) колдонуу.

Камсыздандыруу келишимдерин аныктоого жооп берген, бирок бул келишим менен түзүлгөн полис ээсинин милдеттерин жөнгө салуу үчүн, же болбосо керектеле турган сумма менен камсыздандыруу учурларында компенсациялоо суммасын чектеген насыя келишимдери: мындай насыялардын эмитенттери (мисалы, карыз алуучу каза болгон учурда аларды төлөөдөн бошотууну караштырган насыялар) ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты же ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты колдонууну тандоо укугуна ээ. Мындай чечим портфелдин деңгээлинде кабыл алынат жана кайрадан каралбайт.

ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты 2023-жылдын 1-январынан тарта же ушул күндөн кийин башталуучу отчеттук мезгилдерге карата күчүнө кирет, ошол эле учурда салыштырма маалымат берүү талап кылынат. Уюм биринчи колдонуу күнү ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын жана ФОЭСтин (IFRS) 15-стандартын колдонгон шартта мөөнөтүнөн эрте колдонууга жол берилет.

Бул түзөтүүлөр Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IAS) 1-стандарты – “Милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоого” карата түзөтүүлөр

2020-жылдын январь айында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин (IAS) 1-стандартынын 69-76-пункттарына карата милдеттенмелерди кыска мөөнөттүү же узак мөөнөттүү катары классификациялоо боюнча талаптар түшүндүрүлгөн түзөтүүлөрдү жарыялаган. Түзөтүүлөрдө төмөнкүлөр чечмеленет:

- милдеттенмелерди жөнгө салуу мөөнөтүн кийинкиге жылдыруу укугу боюнча түшүнүк;
- милдеттенмелерди жөнгө салууну кийинкиге жылдыруу укугу отчеттук мезгилдин акырына карата колдонуу зарылдыгы;
- милдеттенмелердин классификациясына уюм өзүнүн милдеттенмелерди жөнгө салууну кийинкиге жылдыруу укугун аткаруу ыктымалдыгына таасирин тийгизбегендиги;
- эгерде конвертациялануучу милдеттенмеде каралган туунду инструмент негизинен үлүштүк инструмент болуп саналса гана, милдеттенмелердин шарттары анын классификациясына таасирин тийгизбейт.

Бул түзөтүүлөр 2024-жылдын 1-январынан же бул күндөн кийин баштала турган жылдык отчеттук мезгилде күчүнө кирет жана ретроспективдүү колдонулат. Азыркы тапта Улуттук банк милдеттенмелердин учурдагы классификациясына бул түзөтүүлөрдүн ыктымалдуу таасирин жана учурдагы насыя келишимдери боюнча шарттарды кайра караштыруу зарылчылыгын талдап-иликтейт.

ФОЭСтин (IAS) 8-стандарты “Бухгалтердик баа берүүлөрдү аныктоого” карата түзөтүүлөр

2021-жылдын февраль айында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына карата түзөтүүлөрдү жарыялаган, анда “бухгалтердик баа берүүлөр” аныктамасы келтирилген. Түзөтүүлөрдө бухгалтердик баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр жана эсепке алуу саясатындагы жана каталарды оңдоолордогу өзгөрүүлөр ортосундагы айырмачылык чечмеленет. Мындан тышкары, документте уюмдар бухгалтердик баа берүүлөрдү иштеп чыгуу үчүн баштапкы маалыматтарды жана өлчөө методдорун кантип колдоно тургандыгы түшүндүрүлөт.

Түзөтүүлөр 2023-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык отчеттук мезгилде күчүнө кирет жана көрсөтүлгөн мезгилдин же андан кийин башталган күнү киргизилген эсепке алуу саясатындагы өзгөрүүлөргө жана бухгалтердик баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөргө карата колдонулат. Бул фактыны ачып көрсөтүүдө мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет.

Бул түзөтүүлөр Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына жана ФОЭС “Эсепке алуу саясаты жөнүндө маалыматты ачып көрсөтүү” стандартын колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөлөрүнө карата түзөтүүлөр

2021-жылдын февралында ФОЭС боюнча кеңеш ФОЭСтин 1-стандартына жана эсепке алуу саясаты жөнүндө маалыматты ачып көрсөтүү учурунда олуттуулугу жөнүндө пикирди колдонууну уюштурууга көмөк көрсөтүүчү колдонмону жана мисалдарды камтыган ФОЭС “Олуттуулугу тууралуу пикирди калыптандыруу” колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөгө карата түзөтүүлөрүн жарыялаган. Түзөтүүлөр уюмдарга эсепке алуу саясаты жөнүндө “олуттуу маалыматты” ачып көрсөтүү талабына эсепке алуу саясатынын “маанилүү жоболору” уюмдар тарабынан ачып көрсөтүлүшү жөнүндө талабына алмаштыруунун эсебинен, ошондой эле эсепке алуу саясаты тууралуу маалыматты ачып көрсөтүү жөнүндө чечимдерди кабыл алуу учурунда олуттуулук түшүнүгүн кантип колдонуу зарыл экендиги туурасында колдонмону кошуунун эсебинен эсепке алуу саясаты тууралуу кыйла пайдалуу маалыматты ачып көрсөтүүгө көмөк көрсөтүүгө тийиш.

ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына карата түзөтүүлөр 2023-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык мезгилдерге карата, мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен колдонулат. ФОЭСТИ колдонуу боюнча №2 практикалык сунуш-көрсөтмөлөргө карата түзөтүүлөр эсепке алуу саясаты тууралуу маалыматка карата олуттуулугун аныктоону колдонуу боюнча милдеттүү болбогон колдонмону камтыгандыктан, бул түзөтүүлөрдүн күчүнө кирүүсүнүн милдеттүү датасы жок.

Учурда Улуттук банк келечекте өзгөрө турган талаптарга ылайык келишин камсыз кылуу үчүн өзүнүн эсепке алуу саясатында маалыматты ачып көрсөтүүнү кайра караштырууда.

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты – Кайра ижарага алуу менен сатуу учурунда ижара боюнча милдеттенмелерге карата түзөтүүлөр

2022-жылдын сентябрь айында ФОЭС боюнча комитет ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты “Кайра ижарага алуу менен сатуу учурунда ижара боюнча милдеттенмелерине” карата түзөтүүлөрдү жарыялаган. ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата түзөтүүлөр кайра ижарага алуу менен сатуу операциялары боюнча активдерди жана милдеттенмелерди андан ары баалоо талаптарын аныктайт, аларга ылайык сатуучу-ижарага алуучу тарабынан сактала турган колдонуу укугуна тиешелүү пайданын же чыгымдын кайсы бир суммасын таанууга алып келбей тургандай кайра ижарага алуудан улам келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмени сатуучу-ижарага алуучу баалайт.

Кайра ижарага алуу менен сатуу бүтүмүн түзгөн күндөн кийин сатуучу-ижарага алуучу колдонуу укугу формасында активге карата ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 29-35-пункттарын жана кайра ижарага алуунун жыйынтыгында келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмеге карата ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 36-46-пункттарын колдонот. Сатуучу 36-46-пункттарды колдонуу учурунда: ижарага алуучу “ижара төлөмдөрүн” же “кайра каралган ижара төлөмдөрүн” сатуучу-ижарага алуучунун колдонуу укугуна тиешелүү пайда же чыгымды сатуучу-ижарага алуучу тааныбай тургандай, “кайра каралган ижара төлөмдөрүн” аныктайт. Бул талаптарды колдонуу сатуучу-ижарага алуучуга ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартынын 46(а)-пунктунун талабында көрсөтүлгөндөй ижаранын колдонуу мөөнөтү жарым-жартылай же толук аяктагандыгына байланыштуу пайда же чыгымдын курамында кайсы болбосун пайда же чыгымды тааный тургандыгына тоскоолдук кылбайт. Түзөтүүлөр кайра ижарага алуудан улам келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмелерге баа берүүгө карата так көрсөтүлгөн талаптарды камтыбайт.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРА КАРАЛГАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ (УЛАНДЫСЫ)

Кайра ижарага алуудан келип чыгуучу ижара боюнча милдеттенмелерди баштапкы баалоо сатуучу-ижарага алуучу ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата А тиркемесинде ижара төлөмдөрүн жалпы аныктоодон айырмалана турган “ижара төлөмдөрүн” аныктоосуна алып келиши мүмкүн. Сатуучу-ижарага алуучу ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына ылайык, актуалдуу жана анык болуп саналган маалыматка алып келген эсепке алуу саясатын иштеп чыгуусу жана колдонуусу зарыл.

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартына карата түзөтүүлөр 2024-жылдын 1-январында же бул күндөн кийин башталуучу жылдык мезгилдерге карата мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен колдонулат. Сатуучу-ижарага алуучу стандартты баштапкы колдонуу күнүнөн кийин түзүлгөн кайра ижарага алуу менен сатып алуу-сатуу бүтүмдөрү үчүн ФОЭСтин (IAS) 8-стандартына ылайык ретроспективдүү түзөтүүлөрдү колдонот (б.а., түзөтүү стандартты колдонуу күнүнө чейин түзүлгөн сатуу жана кайра ижарага алуу бүтүмдөрүнө жайылтылбайт). Түзөтүүлөрдү баштапкы колдонуу күнү болуп, уюм биринчи жолу ФОЭСтин (IFRS) 16-стандартын колдонгон жылдык отчеттук мезгилдин башталышы саналат.

Бул түзөтүүлөр Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбей тургандыгы күтүлүүдө.

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Улуттук банктын эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик башка булактардан алуу мүмкүн болбогон активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр дайыма кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин бардык категориялары боюнча чыгымдарды баалоо пикирди колдонууну талап кылат, атап айтканда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды аныктоо учурунда жана кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшүн баалоо учурунда келечектеги акча агымдарынын келип чыгуу көлөмүн жана мөөнөтүн жана камсыз кылуу наркын баалоо зарыл. Мындай эсептөө баалары бир катар факторлордон көз каранды болот, аларды өзгөртүү күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын баа берүү резервдеринин ар кандай суммаларына алып келиши мүмкүн. Улуттук банктын күтүлүүчү кредиттик чыгымдарын эсептөөлөр өзгөрүлмө баштапкы маалыматтарды жана алардын өз ара көз карандыларды тандоо боюнча бир катар жол берүүлөрдү камтыган татаал моделдердин жыйынтыгы болуп саналат. Пикирлер жана эсептөө баа берүүлөрү деп эсептелген күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдеринин элементтерине төмөнкүлөр кирет:

5 БАА БЕРҮҮДӨГҮ ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

- Дефолт ыктымалдыгын аныктоо үчүн (PD) Улуттук банк тарабынан колдонулуучу ички кредиттик рейтингди ыйгаруу системасы;
- Улуттук банк тарабынан кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйгөндүгүн баалоо үчүн колдонулуучу критерийлер, анын натыйжасында финансылык активдер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар бүтүндөй мөөнөт ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар менен бирдей суммада бааланууга жана сапаттуу баа берилиши зарыл;
- Ар кандай формулаларды жана баштапкы маалыматтарды тандоону кошо алганда, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө моделдерин иштеп чыгуу;
- Макроэкономикалык сценарийлер жана экономикалык маалыматтар ортосундагы өз ара байланыштарды, ошондой эле дефолтко учуроо ыктымалдыгынын көрсөткүчтөрүнө (PD), дефолттун тобокелдикке дуушарлануу көлөмүнө (EAD) жана дефолтко учуроодо жоготууларга (LGD) таасирин аныктоо; жана
- Болжолдуу макроэкономикалык сценарийлерди тандоо жана күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баа берүү моделдери үчүн экономикалык баштапкы маалыматтарды алуу үчүн ыктымалдуулукту эске алуу менен аларга баа берүү.

Толук маалымат 22-эскертүүдө берилген.

Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышына каралган резервди эсептөө

Улуттук банк беш жылдан ашык убакыт аралыгындагы финансылык бюджеттер/болжолдоолор боюнча маалыматтарга негизделген акча каражаттарынын агымдарын болжолдоолорду колдонот.

Беш жылдан ашык убакыт аралыгындагы акча каражаттарынын агымы акыркы жылдар ичинде өсүш арымынын туруктуу көрсөткүчүн колдонуу менен финансылык бюджеттер/болжолдоолор боюнча маалыматтарга негизделген акча каражаттарынын агымын болжолдоолорду экстраполяциялоо жолу менен болжолдонот.

Туунду уюмга инвестицияларды колдонуудан баалуулуктарды аныктоодо, акча каражаттарынын болжолдонгон келечектеги агымдары дисконттоо ченин колдонуу менен алардын ошол учурдагы наркына дисконттолот. Дисконттоо чени акчанын убактылуу наркына жана бул активге мүнөздүү тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баасын чагылдырат. Дисконттоо чени катары 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча орточо алынган рыноктук пайыздык чен (WACC) – 17,2% колдонулган.

Көрсөтүлгөн эсептөө бааларындагы өзгөрүүлөр нарксыздануудан резервге таасирин тийгизиши мүмкүн, мисалы, эгерде келечектеги акча агымдарын дисконттоо чени плюс/минус бир пайызга өзгөрсө, анда туунду уюмга инвестициялардын нарксызданышына калган резерв 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча 152 000 миң сомду түзөт.

6 АЛТЫН

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	81 833 825	50 159 119
	<u>81 833 825</u>	<u>50 159 119</u>

Алтын Лондон баалуу металлдар рыногунун ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген чет өлкө банктарындагы депозиттерде жана алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы депозиттерде концентрацияланышы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Fitch Ratings Inc. (мындан ары – Fitch) эл аралык агенттиги тарабынан ыйгарылган AA- деңгээлиндеги кредиттик рейтинг менен чет өлкө банктарындагы депозиттерге алтын жайгаштырган.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан чет өлкө банктарындагы депозиттеринде алтын калдыгы болгон эмес.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери		
- AAA кредиттик рейтинг менен	32 271 115	23 063 873
- A- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинг менен	7 708 996	8 516 502
- B дан BBB чейинки кредиттик рейтинг менен	29 490	958 934
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	1 353 329	-
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	41 362 930	32 539 309
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(203 760)	(5 708)
	41 159 170	32 533 601
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- AA- дан AA+ чейинки кредиттик рейтинг менен	10 258 510	15 940 100
- A- дан A+ чейинки кредиттик рейтинг менен	12 593 166	11 072 756
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	22 851 676	27 012 856
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(588)	(1 139)
	22 851 088	27 011 717
Эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер		
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	19 682 157	31 796 843
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	4 336 363	18 364 935
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	11 318 843	16 530 835
Жыйынтыгында, эл аралык финансылык уюмдардагы эсептер жана депозиттер	35 337 363	66 692 613
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(5)	(5)
	35 337 358	66 692 608
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 175 290	4 420 502
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	119 522 906	130 658 428

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык уюмдарда концентрацияланышы

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, А дан AAA чейинки кредиттик рейтингге ээ беш банкта жана башка финансылык уюмдарда (2021-жылдын 31-декабрына карата: AA- дан AAA чейинки кредиттик рейтинг менен беш банкта жана башка финансылык уюмдарда) эсептер боюнча калдыктарга ээ, алардын суммасы өз-өзүнчө алганда өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 83 860 736 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 106 401 451 миң сомду) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК УЮМДАРДАГЫ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттун максаттары үчүн төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы “ностро” эсептери	41 159 170	32 533 601
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп	19 682 154	31 796 841
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы “ностро” эсептери	11 318 841	16 530 832
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	20 175 290	4 420 502
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттогу акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	92 335 455	85 281 776

Акча каражаттарынын эквиваленттери мөөнөтү өткөн катары саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	2 526 768	2 750 682
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер		
- В кредиттик рейтинги менен	-	441 565
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	153 244	2 323 031
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер		
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	-	1 676 727
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен алып салганга чейинки кредиттер	2 680 012	7 192 005
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(153 244)	(558 930)
Жыйынтыгында, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	6 633 075

Жыл ичинде Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктарга берилген кредиттер боюнча алынган пайыздар 34 648 миң сомду (2021-жылы: 99 196 миң сом) түзгөн.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин күрөөлүк камсыздоосу жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин алып салуу менен, 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2022-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %	2021-жылдын 31-декабры	Кредит портфелинен үлүш, %
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	2 526 768	100	3 543 478	54
Кардарларга берилген кредиттер	-	-	1 665 520	25
Мамлекеттик баалуу кагаздар	-	-	1 279 532	19
Камсыздалбагандар	-	-	144 545	2
	2 526 768	100	6 633 075	100

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркы менен чектелген жана милдеттүү түрдө камсыздоонун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоонун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки андан аркы өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркына эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк калдыгы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан коммерциялык банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттерге ээ эмес.

9 БАШКА ЖЫЙЫНДЫ КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
АА+ кредиттик рейтингиндеги Канада Өкмөтүнүн казына облигациялары	5 053 240	1 390 414
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	5 053 240	1 390 414
Кредиттик рейтинг ыйгарылбаган эл аралык финансылык уюмдардын карыздык баалуу кагаздары	31 628 731	35 973 583
ААА кредиттик рейтингдеги агенттик баалуу кагаздар	1 685 967	34 238 192
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	38 367 938	71 602 189

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк үлүшү өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан бир контрагентке ээ (2021-жылдын 31-декабрына карата: төрт контрагент). 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча аталган контрагентке карата кредиттик тобокелдикке дуушарлануусу 27 209 612 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 66 619 321 миң сом) түзөт.

Кредиттик рейтингдер Fitch рейтингдик агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтингдик агенттиктеринин ушул сыяктуу стандарттарына ылайык берилген.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

10 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН БААЛУУ КАГАЗДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
В- кредиттик рейтингиндеги Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына облигациялары	5 104 038	3 010 634
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(97 005)	(54 667)
	5 007 033	2 955 967

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

11 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялардын жылышын төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Ассоциацияланган		Баланстык нарк
	Туунду уюмдарга	уюмга	
2020-жылдын 31-декабры	7 981 133	271 742	8 252 875
Туунду уюмдардын акцияларын сатып алуу	3 000 000	-	3 000 000
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	62 722	62 722
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксызданышынан чыгым	(376 140)	-	(376 140)
2021-жылдын 31-декабры	10 604 993	334 464	10 939 457
Ассоциацияланган уюмдардын пайдасындагы үлүш	-	108 796	108 796
Туунду уюмдарга инвестициялардын нарксыздануусунан чыгымды калыбына келтирүү	750 063	-	750 063
2022-жылдын 31-декабры	11 355 056	443 260	11 798 316

Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	Иштин түрү	Ээлик	2022-жылдын	Ээлик	2021-жылдын
		кылуу үлүшү, %	31-декабры	кылуу үлүшү, %	31-декабры
“Керемет Банк” ААК	Банктык кызмат көрсөтүүлөр	97,45	4 585 056	97,45	3 834 993
“Кепилдик фонд” ААК	Гарантияларды сунуштоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр	91,22	6 050 000	91,22	6 050 000
“Кыргыз инкассациясы” ЖАК	Баалуулуктарды ташып жеткирүү боюнча кызмат көрсөтүүлөр	100,00	720 000	100,00	720 000
“Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК	Процессингдик кызмат көрсөтүүлөрү	46,71	443 260	46,71	334 464
			11 798 316		10 939 457

Улуттук банктын бардык туунду жана ассоциацияланган уюмдары катталган жана өз ишин Кыргыз Республикасында жүргүзүшөт.

2022-жылдын 30-апрелинде “БПБ” ЖАКтын 263 520 миң сом өлчөмүндөгү өткөн жылдардын бөлүштүрүлбөгөн пайдасы жөнөкөй ээси көрсөтүлгөн акцияларды акционерлердин уставдык капиталдагы үлүштөрүнө пропорционалдуу чыгаруу аркылуу “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүүгө багытталган. Жүгүртүлүүчү акциялардын санын көбөйтүүнүн жыйынтыгында “БПБ” ЖАКтын уставдык капиталында Улуттук банктын үлүшү өзгөргөн жок.

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк тарабынан туунду уюмга салынган инвестициянын 750 063 миң сом өлчөмүндө нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирген (2021-жылдын 31-декабрына карата: 376 140 миң сом өлчөмүндө туунду уюмга салынган инвестициянын нарксызданышынан чыгымды тааныган).

11 ТУУНДУ ЖАНА АССОЦИАЦИЯЛАНГАН УЮМДАРГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

2021-жылдын 10-ноябрында COVID-19 пандемиясынын терс таасирин жөнгө салуу зарылдыгынан улам, финансылык ресурстардан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн жогорулатуу аркылуу ишкердик иш субъектилерин колдоо жана алардын ишин мындан ары өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү максатында, Улуттук банк 2 500 млн сом суммасында “Кепилдик фонд” ААКтын жетинчи эмиссиясынын акцияларын сатып алган.

“Кепилдик фонд” ААКтын жетинчи чыгарылыштагы акцияларынын жыйынтыгында, Улуттук банктын уставдык капиталдагы үлүшү 91,22 пайызды түзгөн.

2021-жылдын 8-декабрында материалдык жана социалдык милдеттерди ишке ашыруу, анын ичинде республиканын региондоруна нак акча каражаттарын жеткирүү жана банкоматтарды толуктоо боюнча кызматтардын көрсөтүлүшүн үзгүлтүксүз уюштуруу үчүн “Кыргыз инкассациясы” ЖАКтын материалдык-техникалык базасын чыңдоо максатында, Улуттук банк тарабынан 500 000 миң сомго чейинки суммадагы үчүнчү чыгарылыштагы акциялар аркылуу “Кыргыз инкассациясы” ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү чечими кабыл алынган. Акциялардын үчүнчү чыгарылышынын жыйынтыгы боюнча “Кыргыз инкассациясы” ЖАКтын уставдык капиталы 720 000 миң сомду түзгөн. Улуттук банктын “Кыргыз инкассациясы” ЖАКтын уставдык капиталындагы үлүшү 100 пайызды түзөт.

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

Жер	Имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек	
					курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
200 250	941 722	615 703	634 594	79 395	393 112	2 864 776
-	2 916	58 317	14 643	-	179 823	255 699
-	(1 625)	(52 616)	(140 402)	-	(972)	(195 615)
-	26 787	17 350	-	-	(44 137)	-
200 250	969 800	638 754	508 835	79 395	527 826	2 924 860
Амортизация						
-	(179 327)	(265 311)	(424 201)	(40 795)	-	(909 634)
-	(22 732)	(91 426)	(81 779)	(11 342)	-	(207 279)
-	1 625	52 557	140 395	-	-	194 577
-	(200 434)	(304 180)	(365 585)	(52 137)	-	(922 336)
Баланстык нарк						
200 250	769 366	334 574	143 250	27 258	527 826	2 002 524

12 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер	Эмерек		Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/ орнотуу үчүн каралган жабдуулар		Жыйынтыгында
		Имарат жана курулмалар	жана жабдуулар			жабдуулар	жабуулар	
Баитаткы нарк	195 158	715 068	587 093	697 278	75 349	450 010	2 719 956	
2021-жылдын 1-январына карата калдык	5 092	2 635	71 538	16 056	15 144	189 308	299 773	
Сатып алуулар	-	-	(48 439)	(78 817)	(11 098)	(16 599)	(154 953)	
Колдонуудан калгандар	-	224 019	5 511	77	-	(229 607)	-	
Ордунан которулгандар								
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	200 250	941 722	615 703	634 594	79 395	393 112	2 864 776	
Амортизация								
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	(145 877)	(229 968)	(408 559)	(40 540)	-	(824 944)	
Жыл ичиндеги чегерүүлөр	-	(33 450)	(83 787)	(94 453)	(11 354)	-	(223 044)	
Колдонуудан калгандар	-	-	48 444	78 811	11 099	-	138 354	
2021-жылдын 31-декабрына карата калдык	-	(179 327)	(265 311)	(424 201)	(40 795)	-	(909 634)	
Баланстык нарк								
2021-жылдын 31-декабрына карата	200 250	762 395	350 392	210 393	38 600	393 112	1 955 142	

13 МОНЕТАРДЫК ЭМЕС АЛТЫН ЖАНА АЛТЫН ТҮРҮНДӨГҮ ЗАПАСТАР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Алтын түрүндөгү запастар	129 853 589	33 341 168
Монетардык эмес алтын	4 108 638	2 069 985
	<u>133 962 227</u>	<u>35 411 153</u>

Улуттук банк тарабынан 2022-жыл ичинде баалуу металлдар ички рыногун өнүктүрүү келечегинин алкагында Улуттук банктын запастарын түптөө максатында эл аралык резервдин курамына кирбеген алтынды сатып алуу боюнча операциялар ишке ашырылган. Монетардык эмес алтын жана алтын түрүндөгү запастар Улуттук банктын активдүү инвестициялык операцияларына катышпайт жана Улуттук банктын алтын түрүндөгү инвестициялык активдерине кирбейт.

14 БАШКА АКТИВДЕР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Дебитордук карыз	490 263	535 943
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(51 872)	(50 933)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	<u>438 391</u>	<u>485 010</u>
Запастар	723 773	1 190 279
Берилген аванстар	121 278	2 570 060
Нумизматикалык баалуулуктар	80 738	82 630
Башкалар	7 925	12 529
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	<u>933 714</u>	<u>3 855 498</u>
	<u>1 372 105</u>	<u>4 340 508</u>

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервдин жылышы 22-эскертүүдө чечмеленген.

2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча берилген аванстарда өтүп жаткан жылдагы 2 500 000 миң сом суммасындагы пайданын бир бөлүгүн Кыргыз Республикасынын бюджетине алдын ала төлөө камтылат.

15 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана монеталарга төмөнкүлөр камтылган:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	203 271 649	143 784 566
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(4 461 502)	(3 862 346)
	<u>198 810 147</u>	<u>139 922 220</u>

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана уюмдардагы жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

16 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	34 669 420	28 204 265
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын жана финансылык уюмдардын эсептери	17 773 593	5 597 729
Башка финансылык уюмдардын эсептери	5 592 377	5 778 130
	58 035 390	39 580 124

2022-жылдын 31-декабрына карата Улуттук банкта төрт коммерциялык банктын эсептери боюнча өздүк капиталдын 10 пайызынан ашкан калдык катталган (2021-жылдын 31-декабрына карата: бир коммерциялык банктар). Бул банктардын эсептериндеги калдыктардын жалпы көлөмү 2022-жылдын 31-декабрына карата 32 342 616 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 13 265 015 миң сом) түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктардын эсептери боюнча жыл ичинде төлөнгөн пайыздар 620 581 миң сом (2021-жылы: 77 957 миң сом).

17 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептериндеги каражаттар кирет.

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Улуттук валютада	30 270 363	21 256 608
Чет өлкө валютасында	1 538 339	1 474 118
	31 808 702	22 730 726

18 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкүдөй төлөө мөөнөтүнө жана баланстык наркына ээ баалуу кагаздар кирет:

	2022-жылдын 31-декабры	2021-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	14 751 096	11 507 704
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	12 056 287	6 986 580
Улуттук банктын төлөө мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	7 543 234	-
	34 350 617	18 494 284

Улуттук банк акча-кредит саясатын жүргүзүү максатында баалуу кагаздарды чыгарууга жана алар менен кабыл алынган эл аралык тажрыйбага ылайык операциялардын бардык түрлөрүн ишке ашырууга укуктуу. Улуттук банктын ноталары Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары саналат.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине таандык коммерциялык банктар үчүн чыгарылган карыздык баалуу кагаздардын көлөмү 2022-жылдын 31-декабрына карата 17 387 694 миң сомду (2021-жылдын 31-декабрына карата: 3 519 443 миң сомду) түзгөн.

19 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	30 258 833

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өнүгүү саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылган (27-эскертүү). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайын бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген.

Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргыз Республикасын кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайын бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2021-жылы COVID-19 пандемиясынын терс таасирин жөнгө салуу зарылдыгына байланыштуу, ЭВФ катышуучу өлкөлөрдүн арасында АКУну бөлүштүргөн, жыйынтыгында 2021-жылдын 23-августунда Кыргыз Республикасы бөлүштүрүлгөн АКУнун өлчөмүн 170 222 миң АКУга көбөйткөн. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

2022-жылдын 13-майында Улуттук банк тарабынан Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн АКУну өткөрүп берүү жөнүндө макулдашууга кол коюлган. Ага ылайык, бөлүштүрүлгөн АКУ Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын ордун жабуу максатына колдонулат.

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдары менен шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

19 ЭВФТЕН БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

	2022-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2022-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасы- нын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	30 258 833	-	(1 944 720)	(12 143 033)	16 171 080
	2021-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		2021-жылдын 31-декабры
			Чет өлкө валютасы- нын курсун корректи- ровкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	9 994 865	20 424 704	(161 716)	980	30 258 833
	9 994 865	20 424 704	(161 716)	980	30 258 833

(i) ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр Улуттук банк тарабынан 2021-жылы ЭВФтен Кыргыз Республикасына бөлүштүрүлгөн, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин атынан иш алып барган Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине өткөрүлүп берилген АКУ жана чегерилген пайыздар боюнча өзгөрүүлөрдү өзүнө камтыйт.

20 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан 2022-жылдын 30-июнунда бекитилген жана 2022-жылдын 17-августунда күчүнө кирген Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы Улуттук банктын милдеттүү резервинин эсебинен 2 000 000 миң сомго көбөйтүлгөн. 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын уставдык капиталы 4 000 000 миң сомду түзгөн (2021-жылдын 31-декабрына карата: Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзгөн).

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү резерв

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банктын пайдасы төмөнкүдөй бөлүштүрүлөт:

- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан төмөн болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайда чегерилбейт. Бул учурда пайда Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин беш пайызынан он пайызына чейинкини түзсө, анда пайданын жетимиш пайызы республикалык бюджеттин кирешесине которулат. Пайданын Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетинин кирешесине чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү резервине которулат;
- эгерде финансылык жылдын жыйынтыгы боюнча Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү резервинин суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин он пайызына барабар же андан ашык болсо, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын жүз пайызы которулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамынын 12-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлгөндөн кийин жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2022-жылдын 29-июнунда Улуттук банктын 2021-жылдагы бөлүштүрүү үчүн пайдасы 9 192 509 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын ичинен алдын ала төлөмдү эске алуу менен 8 273 258 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 919 251 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган (2021-жылы: 2020-жыл үчүн 8 484 811 миң сом өлчөмүндө таза пайда бекитилген, анын ичинен алдын ала төлөмдү эске алуу менен 7 636 330 миң сом Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине чегерилген, 848 481 миң сом Улуттук банктын милдеттүү резервине которулган).

Мамлекеттик бюджетке чегерилген сумма жана милдеттүү резерв Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттарынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, алар акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынган.

20 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары Улуттук банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп турууга багытталган. Улуттук банк өзүнүн тескөөсүндө турган жалпы капиталды финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамында каралган 4 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн анын капитал деңгээлине карата кандайдыр бир тышкы талаптар жок (2021-жылдын 31-декабрына карата: 2 000 000 миң сом).

21 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК ЧЫГАША

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Натыйжалуу пайыздык чен методун колдонуу менен пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы “ностро” эсептер	1 094 129	68 899
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык уюмдардагы мөөнөттүү депозиттер	550 893	198 688
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	357 226	334 596
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	352 335	151 027
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	197 609	368 410
	2 552 192	1 121 620
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(2 445 722)	(802 796)
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	(1 335 975)	(252 991)
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(254 963)	(9 362)
Башкалар	(59 873)	(67 451)
	(4 096 533)	(1 132 600)
	(1 544 341)	(10 980)

22 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү)			Амортизацияланган нарксы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (11-эскертүү)			Башка финансылык активдер (14-эскертүү)			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	6 692	160	-	63 914	343 419	151 597	-	9	-	54 667	7 122	-	43 811	-	-	-	-	-	671 391
Резердин суммасындагы өзгөрүү																			
Биринчи стадияга которуу	-	-	-	317 629	(317 629)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Экинчи стадияга которуу	(200 103)	200 103	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 125)	1 125	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	(128 124)	-	-	-	-	-	(840)	(156)	-	448	-	-	-	-	-	(128 672)
Активлерди резервдерин эсебинен (алып салуу)/ чыгымдардын ордун толтуруу	-	-	-	-	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	198 900	-	-	-	-	(99)	-	3	-	43 178	1 152	-	448	-	-	-	-	-	243 582
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтоулган финансылык активдер	(1 394)	(5)	-	(253 419)	(25 790)	-	-	(9)	-	-	(455)	-	(508)	-	-	-	-	-	(281 580)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-	1 647	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1 657
2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	4 095	200 258	-	-	-	153 244	-	3	-	97 005	6 538	1 125	44 209	-	-	-	-	-	506 477

22 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар (7-эскертүү)			Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-эскертүү)			Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (10-эскертүү)			Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар (14-эскертүү)			Жыйын-тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	1-стадия	3-стадия	3-стадия	
2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	1 769	-	-	213 297	13 518	148 118	-	11	-	54 046	7 391	41 953	480 103
Резердин суммасындагы өзгөрүү													
Экинчи стадияга которуу	(160)	160	-	(98 052)	98 052	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүү	-	-	-	-	350 701	-	-	-	-	-	-	-	350 701
Активдерди резервдердин эсебинен (алып салуу)/чыгымдардын ордун толтуруу	-	-	-	-	-	(378)	-	-	-	-	-	-	(378)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	6 685	-	-	14 264	-	-	-	8	-	4 364	554	1 851	27 726
Эсептен алып салынгандарды эске албаганда, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 602)	-	-	(65 595)	(118 852)	-	-	(10)	-	(3 743)	(823)	-	(190 625)
Валюталардын курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-	3 857	-	-	-	-	-	7	3 864
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	6 692	160	-	63 914	343 419	151 597	-	9	-	54 667	7 122	43 811	671 391

22 КҮТҮЛҮҮЧҮ КРЕДИТТИК ЧЫГЫМДАРГА РЕЗЕРВ (УЛАНДЫСЫ)

2022-жылы Кыргыз Республикасынын резидент коммерциялык банктарына берилген, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо максатында 2-стадияга классификацияланган кредиттер келишимдик шарттарга ылайык орду жабылган. Ордун жабуунун жалпы суммасы 37 249 миң сомду түзгөн.

2022-жылы Россия Федерациясында жана Беларусь Республикасында жайгашкан кредиттик рейтинг ыйгарылбаган банктардын эсебиндеги каражаттар күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды баалоо максатында, 1-стадиядан 2-стадияга которулган. Көрсөтүлгөн каражаттардын жалпы суммасы күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резервди эсептен чыгарганга чейин 1 353 983 миң сомду түзгөн.

23 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫНДА ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ЖҮРГҮЗҮЛГӨН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ТАЗА ПАЙДА

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасында жана алтын менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча реализацияланган пайда	11 898 214	14 545 597
Чет өлкө валютасы менен жүргүзүлгөн “спот” бүтүмдөрүнөн алынган пайда	349 268	459 857
	12 247 482	15 005 454

24 БАШКА КИРЕШЕЛЕР ЖАНА ЧЫГАШАЛАР

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Башка кирешелер		
Өлчөнгөн куймаларды жана нумизматикалык баалуулуктарды сатуудан түшкөн киреше	766 454	225 550
Туунду уюмдарга инвестициялардан түшкөн киреше	240 583	23 604
Башка	94 598	141 573
	1 101 635	390 727
Башка чыгашалар		
Өлчөнгөн куймалардын жана нумизматикалык баалуулуктардын өздүк наркын таануу боюнча чыгашалар	(572 203)	(176 359)
Башка	(1 655)	(2 337)
	(573 858)	(178 696)

25 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	809 534	648 300
Социалдык фондго төлөөлөр	138 209	110 946
	947 743	759 246
Башка административдик чыгашалар		
Амортизация жана эскилиги жеткендер	244 123	293 583
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	140 317	121 835
Күзөт иштери	61 400	56 179
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	35 485	30 485
Кесиптик кызмат көрсөтүүлөр	19 885	26 652
Жарыялоолор жана жазылуу	17 228	14 923
Иш сапарына кеткен чыгашалар	13 326	5 865
Персоналды окутуу	10 112	3 904
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	7 517	7 281
Кеңсе буюмдары	6 171	5 840
Башка	29 542	25 532
Жыйынтыгында, административдик чыгашалар	1 532 849	1 351 325

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Улуттук банктын ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Улуттук банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты банк дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, чектөөлөрдү белгилөөгө жана тиешелүү контролдоону камсыз кылууга, ошондой эле тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө байкоо жүргүзүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталган банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Улуттук банктын жетекчилиги тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдоо системасынын талаптагыдай иштеши, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

Улуттук банк Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар Улуттук банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле аталган банктын контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор, уландысы

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2021-жылдын 22-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык резервди тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары – Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Улуттук банктын ликвиддүүлүгүн жана активдеринин сакталышын камсыз кылуу саналат. Операциялар Инвестициялык саясатта белгиленген ар жылдык лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын-валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине дуушар болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле тобокелдикти кабыл алуудан улам алынган кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Улуттук банк бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары, Улуттук банк финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчүнүн/кирешелүүлүктүн катышына туруктуу байкоо жүргүзүп турат.

(i) *Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги*

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү мүмкүн, бирок аны төмөндөтүшү да мүмкүн, же болбосо пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышына алып келет.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо натыйжалуу пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн баа берүү катары чагылдырат.

26 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)****(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы**

	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2022-жылдын 31-декабры	Орточо салмактанып алынган натыйжалуу пайыздык чен, % 2021-жылдын 31-декабры
Пайыздык активдер		
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар		
“Ностро” түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	4,30	0,05
- евродо	1,97	(0,51)
- канада долларында	3,92	0,02
- англия фунт стерлингинде	3,45	-
- орус рублинде	4,00	-
- кытай юанында	0,35	1,60
- сингапур долларында	2,40	-
- корей вонасында	0,10	0,10
- швейцария франкында	(0,02)	(0,04)
- АКУда	2,92	0,08
- австралия долларында	3,10	-
- япон йенинде	(0,04)	-
- норвегия кронасында	-	0,01
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	4,77	0,17
- англия фунт стерлингинде	3,40	0,10
- австралия долларында	3,32	-
- сингапур долларында	3,35	0,08
- кытай юанында	1,75	2,85
- канада долларында	-	0,21
- орус рублинде	-	7,72
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,00	4,71
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- АКШ долларында	4,41	0,16
- австралия долларында	2,98	0,13
- канада долларында	4,20	0,24
- англия фунт стерлингинде	3,29	0,27
- кытай юанында	0,85	2,90
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар		
- кыргыз сомунда	13,51	11,21
Пайыздык милдеттенмелер		
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	10,00	5,50
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	13,77	7,49
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер		
	2,92	0,08

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө ийкемдүүлүгүн талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнүн ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөрдү, 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде түзүлгөн пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүшү же азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийинен улам, төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	(85 939)	-	(55 433)
Чендердин азаюусу жагына 100 базистик пунктка катар жылышуу	-	85 939	-	55 433

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция кездешет. Бул жерде ошондой эле көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөрдө Улуттук банк активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Улуттук банктын финансылык абалы рыноктогу өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Улуттук банктын финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Улуттук банктын аракеттеринде инвестициялык активдерди сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келиши мүмкүн.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Улуттук банк бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги – бул, адилет нарктын же валюталардын рыноктук алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жагкандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга дал келбейт.

Улуттук банктын 2022-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2022-жылдын 31-декабры
Финансылык активдер											
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	77 842 072	2 239 818	1 735 688	624 213	19 682 154	1 727 458	12 894 955	1 150 218	1 626 330	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	28 936 889	-	6 203 845	657 408	-	1 302 131	1 267 665	-	-	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 007 033
Башка финансылык активдер	438 391	-	-	-	-	-	-	-	-	-	438 391
Жыйынтыгында, финансылык активдер	7 972 192	106 778 961	2 239 818	7 939 533	1 281 621	19 682 154	3 029 589	14 162 620	1 150 218	1 626 330	165 863 036

26 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)**(б) **Рыноктук тобокелдик, уландысы**(ii) **Валюта тобокелдиги, уландысы**

	Сом	АКШ доллары	Евро доллары	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия			Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2022-жылдын 31-декабры
							фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли		
Финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүлгү банкноттор жана монеталар	198 810 147	-	-	-	-	-	-	-	-	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	50 972 987	7 062 403	-	-	-	-	-	-	-	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	30 270 363	600 731	794 328	-	-	-	-	-	121 234	22 046	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	16 171 080	-	-	-	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	173 198	12 562	-	-	-	-	-	-	-	16	185 776
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	314 577 312	7 675 696	794 328	-	-	16 171 080	-	-	121 234	22 062	339 361 712
Таза баланстык позиция	(306 605 120)	99 103 265	1 445 490	7 939 533	1 281 621	3 511 074	3 029 589	14 162 620	1 028 984	1 604 268	(173 498 676)

26 **ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)****(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы****(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы**

Улуттук банктын 2021-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюга тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Англия фунт стерлинги						Кытай юаны			Орус рубли		Башка валюталар		Жыйынтыгында, 2021-жылдын 31-декабры
	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Орус рубли	Башка валюталар	
Финансылык активдер														
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	73 214 659	3 797 046	2 077 285	899 440	31 796 840	1 150 344	12 233 915	4 089 077	1 399 822				130 658 428
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 633 075	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 633 075
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	59 913 082	-	6 081 103	1 300 326	-	2 159 388	2 148 290	-	-	-	-	-	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	2 955 967	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 955 967
Башка финансылык активдер	485 010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	485 010
Жыйынтыгында, финансылык активдер	10 074 052	133 127 741	3 797 046	8 158 388	2 199 766	31 796 840	3 309 732	14 382 205	4 089 077	1 399 822				212 334 669

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Орус рубли	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2021-жылдын 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер											
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	139 922 220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	31 267 622	8 120 931	191 571	-	-	-	-	-	-	-	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	21 256 608	44 369	1 249 215	-	-	-	-	168 066	12 468	-	22 730 726
Цыгарылан карыздык баалуу кагаздар	18 494 284	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	30 258 833	-	-	-	-	30 258 833
Башка финансылык милдеттенмелер	143 923	1 442	1 086	-	-	-	-	-	-	462	146 913
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	211 084 657	8 166 742	1 441 872	-	-	30 258 833	-	-	168 066	12 930	251 133 100
Таза баланстык позиция	(201 010 605)	124 960 999	2 355 174	8 158 388	2 199 766	1 538 007	3 309 732	14 382 205	3 921 011	1 386 892	(38 798 431)

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана башка жыйынды кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Улуттук банктын көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизделген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Улуттук банкта валюта тобокелдиги тууралуу, Улуттук банктын негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калуусу болжолдонгон.

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Башка жыйынды киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	19 820 653	-	24 992 200
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	2 832 524	-	2 876 441
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	1 587 907	-	1 631 678
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	605 918	-	661 946
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	289 098	-	471 035
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	256 324	-	439 953
Орус рублинин курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	205 797	-	784 202
Башка валюталардын курсунун кыргыз сомуна карата 20% өсүшү	-	320 854	-	277 378

Кыргыз сомунун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун бекемделиши, 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта кайтарым таасирге ээ болмок.

Ийкемдүүлүктү талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Ошондой эле бул жерде көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордон же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Улуттук банк финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон. Алтын 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча сактоо жайында жайгашкан физикалык алтын менен чагылдырылган. Алтын ФОЭСтин талаптарына ылайык финансылык актив катары каралбаса да, банк эсепке алуу саясатында алтынды адилет наркы боюнча баалоону болжолдогондуктан, физикалык алтындын баасынын өзгөрүшүнө байланыштуу тобокелдиктерге дуушар болот.

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын сомго эквиваленттүү суммаларда өсүшү же төмөндөшү башка жыйынды кирешени жана капиталды төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда, алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизделген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2022-жылдын 31-декабры		2021-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Жыйынды киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 20% өсүшү	-	16 366 765	-	10 031 824
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 20% төмөндөшү	-	(16 366 765)	-	(10 031 824)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Улуттук банктын контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюшунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Улуттук банк тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыккан, мында эл аралык резервдерди тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service агенттигинин жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) стандарттары боюнча да жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык мекемелер же коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган учурдагы кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – AAA. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли AAAдан BBBга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBB рейтингти менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикалык жана саясий абалы туруктуу, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, мекемелер жана банктар;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык мекемелер;
- Fitch классификациясы боюнча А- рейтингинен төмөн, бирок BBBдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагенттин кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча концентрациясы кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү үчүн олуттуу мааниге ээ эмес.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүдөй чагылдырууга болот.

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	6 799 869	6 702 618
Банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	99 551 969	126 244 778
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 680 012	7 192 005
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	38 367 938	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 104 038	3 010 634
Башка финансылык активдер	490 263	535 943
Бардыгы болуп, тобокелдиктин максималдуу деңгээли	<u>152 994 089</u>	<u>215 288 167</u>

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери

Кредиттик тобокелдикти төмөндөтүү максатында, Улуттук банк тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун тиби эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Улуттук банктын кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө үч категорияны камтыйт.

<u>Ички кредиттик рейтингдер</u>	<u>Чагылдырылышы</u>
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Байкоо алдындагы карыз
3	Нарксызданган карыз

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, камсыздоонун жана кредиттин сапатын жогорулатуунун башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз, финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң баланстык наркын чагылдырат.

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйын- тыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструмент- тин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	98 186 867	-	-	98 186 867
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 365 102	-	1 365 102
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	98 186 867	1 365 102	-	99 551 969
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(4 095)	(200 258)	-	(204 353)
Баланстык нарк	98 182 772	1 164 844	-	99 347 616

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде		
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	2 526 768	-	-	-	2 526 768
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	-	-	-	-
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	153 244	-	153 244
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	-	2 680 012
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	-	(153 244)
Баланстык нарк	2 526 768	-	-	-	2 526 768

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде	
	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	38 367 938	-	-	38 367 938
Жыйынтыгында, баланстык наркы	38 367 938	-	-	38 367 938

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	5 104 038	-	-	5 104 038
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	5 104 038	-	-	5 104 038
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(97 005)	-	-	(97 005)
Баланстык нарк	5 007 033	-	-	5 007 033

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	342 110	-	-	342 110
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	103 012	-	103 012
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	45 141	45 141
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	342 110	103 012	45 141	490 263
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 538)	(1 125)	(44 209)	(51 872)
Баланстык нарк	335 572	101 887	932	438 391

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	126 233 969	-	-	126 233 969
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	10 809	-	10 809
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	126 233 969	10 809	-	126 244 778
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 692)	(160)	-	(6 852)
Баланстык нарк	126 227 277	10 649	-	126 237 926

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры				Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	
Банктардагы жана эл аралык уюмдардагы каражаттар					
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	4 875 663	-	-	-	4 875 663
2-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	1 780 510	-	-	1 780 510
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	151 597	384 235	535 832
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	384 235	7 192 005
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(63 914)	(343 419)	(151 597)	-	(558 930)
Баланстык нарк	4 811 749	1 437 091	-	384 235	6 633 075

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	Стадия 1	Стадия 2	Стадия 3	
		Инструменттин бүтүндөй	Инструменттин бүтүндөй	
		мөөнөтү ичинде	мөөнөтү ичинде	
		күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	71 602 189	-	-	71 602 189
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	71 602 189	-	-	71 602 189

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	3 010 634	-	-	3 010 634
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	3 010 634	-	-	3 010 634
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(54 667)	-	-	(54 667)
Баланстык нарк	2 955 967	-	-	2 955 967

	2022-жылдын 31-декабры			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
1-кредиттик рейтинг: төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз	490 887	-	-	490 887
3-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	45 056	45 056
Жыйынтыгында, дүң баланстык наркы	490 887	-	45 056	535 943
Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(7 122)	-	(43 811)	(50 933)
Баланстык нарк	483 765	-	1 245	485 010

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2022-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2022-жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
2022-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	384 235	7 192 005
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Биринчи стадияга которуу	1 524 326	(1 524 326)	-	-	-
Экинчи стадияга которуу	(37 249)	37 249	-	-	-
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(3 835 972)	(293 433)	-	(384 235)	(4 513 640)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	1 647	-	1 647
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	2 526 768	-	153 244	-	2 680 012
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	-	-	(153 244)	-	(153 244)

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2022-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар				
2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	3 010 634	-	-	3 010 634
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	2 034 963	-	-	2 034 963
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	58 441	-	-	58 441
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	5 104 038	-	-	5 104 038
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(97 005)	-	-	(97 005)

	2022-жыл			Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	
Башка финансылык активдер				
2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	490 887	-	45 056	535 943
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү				
Экинчи стадияга которуу	(103 012)	103 012	-	-
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	44 085	-	1 825	45 910
Таануу токтотулган финансылык активдер	(89 850)	-	(1 751)	(91 601)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	11	11
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	342 110	103 012	45 141	490 263
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(6 538)	(1 125)	(44 209)	(51 872)

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицада 2021-жылы күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын резерв өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң баланстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдерди класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2021 -жыл			Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксызданган финансылык активдер	Жыйынтыгында
	1-стадия	2-стадия	3-стадия		
	12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Инструменттин бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар		
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2021-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	8 524 035	326 137	148 118	384 235	9 382 525
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
Экинчи стадияга которуу	(2 268 675)	2 268 675	-	-	-
Активдерди резервдин эсебинен (эсептен алып салуу)/калыбына келтирүү	-	-	(378)	-	(378)
Түзүлгөн же сатылып алынган финансылык активдер	144 544	-	-	-	144 544
Эсептен алып салууларды кошпогондо, таануу токтотулган финансылык активдер	(1 524 241)	(814 302)	-	-	(2 338 543)
Валюта курстарынын өзгөрүшү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	3 857	-	3 857
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	4 875 663	1 780 510	151 597	384 235	7 192 005
2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга резерв	(63 914)	(343 419)	(151 597)	-	(558 930)

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкө тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзүүгө багытталган.

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	20 175 290	37 401 886	26 608 372	35 337 358	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	6 739 207	-	31 628 731	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	-	-	5 007 033
Башка финансылык активдер	438 391	-	-	-	438 391
Жыйынтыгында финансылык активдер	28 147 482	44 141 093	26 608 372	66 966 089	165 863 036
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеаталар	198 810 147	-	-	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	57 693 981	-	283 830	57 579	58 035 390
Кыргыз Республиасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	16 171 080	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	182 053	3 469	254	-	185 776
Жыйынтыгында финансылык активдер	322 845 500	3 469	284 084	16 228 659	339 361 712
Таза баланстык позиция	(294 698 018)	44 137 624	26 324 288	50 737 430	(173 498 676)

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык уюмдар	2021-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	4 420 502	31 908 997	27 636 322	66 692 607	130 658 428
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 633 075	-	-	-	6 633 075
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	35 628 606	-	35 973 583	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	2 955 967	-	-	-	2 955 967
Башка финансылык активдер	485 010	-	-	-	485 010
Жыйынтыгында финансылык активдер	14 494 554	67 537 603	27 636 322	102 666 190	212 334 669
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	139 922 220	-	-	-	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 220 342	-	328 447	31 335	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	22 730 726
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 494 284	-	-	-	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	30 258 833	30 258 833
Башка финансылык милдеттенмелер	143 145	3 761	7	-	146 913
Жыйынтыгында финансылык активдер	220 510 717	3 761	328 454	30 290 168	251 133 100
Таза баланстык позиция	(206 016 163)	67 533 842	27 307 868	72 376 022	(38 798 431)

26 ТОЙБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Улуттук банктын финансылык инструменттери боюнча милдеттенмелердин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же контролдоонун дал келбеши Улуттук банкты кошо алганда, финансылык мекемелерде орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши финансылык мекемелер үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Улуттук банк төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Улуттук банктын ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясаты Улуттук банк Башкармасы тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Улуттук банк каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, Улуттук банк ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги көбүнчө Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү.

Улуттук банктын чет өлкө валютасындагы активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- чет өлкө валютасындагы акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөө, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын ликвиддүүлүгүнүн баланстык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүн контролдоодон.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2022-жылдын 31-декабрына карага төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген			1 айдан 3 айга чейин			3 айдан 6 айга чейин			6 айдан 12 айга чейин			1 жылдан ашкан			Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2022-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58 035 390	-	58 035 390	
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31 808 702	-	31 808 702	
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 621 200	5 995 800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34 617 000	-	34 350 617	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 171 080	-	16 171 080	
Башка финансылык милдеттенмелер	86 149	13 606	6 712	6 712	73 241	73 241	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	185 776	185 776	185 776	185 776	
	134 643 325	6 088 602	6 712	6 712	73 241	73 241	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	6 068	140 817 948	140 817 948	140 551 565	

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордуна жабуу суммасында ушул өзүнчө суммасылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

2021-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүдөй чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген			1 айдан 3 айга чейин			3 айдан 6 айга чейин			6 айдан 12 айга чейин			1 жылдан ашкан			Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү		2021-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
	1 айга жетпеген	3 айга чейин	6 айга чейин	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	1 жылдан ашкан	
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 580 124	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39 580 124	-	39 580 124	
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22 730 726	-	22 730 726	
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 543 770	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18 543 770	-	18 494 284	
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 256 065	2 768	-	2 768	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 258 833	-	30 258 833		
Башка финансылык милдеттенмелер	76 427	4 715	1 645	4 715	1 645	62 594	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	146 913	146 913	146 913		
	111 187 112	7 483	1 645	7 483	1 645	62 594	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	1 532	111 260 366	111 210 880	111 210 880		

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул өзүнчө суммасылык отчетто натыйжалуу пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген			1 жылдан 5 жылга чейин			2022-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында	
	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	5 жылдан 5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	Төлөө мөөнөтүсүз	
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР								
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	97 262 218	20 684 544	1 576 144	-	-	-	-	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	127 200	2 399 568	-	-	-	-	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	12 228 718	21 184 741	3 367 559	1 586 920	-	-	-	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	17 132	-	22 362	2 381 621	2 603 050	-	-	5 007 033
Башка финансылык активдер	109 508 068	42 003 176	7 397 536	4 167 621	2 786 635	-	-	165 863 036
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР								
Жүтүрүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	-	198 810 147	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	-	-	-	-	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	-	-	-	-	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	28 497 069	5 853 548	-	-	-	-	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 091 884	79 196	-	-	-	-	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	86 149	13 606	79 953	6 068	-	-	-	185 776
	134 519 194	5 946 350	79 953	6 068	-	-	198 810 147	339 361 712
Таза баланстык позиция	(25 011 126)	36 056 826	7 317 583	4 161 553	2 786 635	(198 810 147)	(173 498 676)	

26 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвидүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган суммаларга (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча) талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	Талап боюнча		1 айдан		3 айдан		1 жылдан		2021-жылдын	
	Төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	3 айга чейин	3 айга чейин	12 айга чейин	5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	31-декабрь, жыйынтыгында		
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР										
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	107 885 736	18 177 887	4 594 805	-	-	-	-	-	-	130 658 428
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	299 499	2 388 489	3 945 087	-	-	-	-	-	-	6 633 075
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 570 157	22 050 796	38 874 541	5 106 695	-	-	-	-	-	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	-	20 339	-	2 935 628	-	-	-	-	2 955 967
Башка финансылык активдер	83 055	5 745	28 473	183 139	184 598	-	-	-	-	485 010
	113 838 447	42 622 917	47 463 245	5 289 834	3 120 226	-	-	-	-	212 334 669
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР										
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	-	-	-	-	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 580 124	-	-	-	-	-	-	-	-	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	-	-	-	-	-	-	-	22 730 726
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 494 284	-	-	-	-	-	-	-	-	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 256 065	2 768	-	-	-	-	-	-	-	30 258 833
Башка финансылык милдеттенмелер	76 427	4 715	64 239	1 532	-	-	-	-	-	146 913
	111 137 626	7 483	64 239	1 532	-	-	-	-	-	251 133 100
Таза баланстык позиция	2 700 821	42 615 434	47 399 006	5 288 302	3 120 226	-	-	-	-	(38 798 431)

27 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турат жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес. Улуттук банк өз мүлкүнө жана жабдууларына карата, ошондой эле банктын мүлкүнө же анын ишине байланыштуу камсыздандыруу учурларынын келип чыгышынын натыйжасында, мүлккө же курчап турган чөйрөгө зыян келтирилишине байланыштуу үчүнчү тарап алдындагы милдеттенмелерге карата жарым-жартылай ордун жабуучу камсыздандырууну караштырат. Улуттук банк толук камсыздандырууну ишке ашырмайынча, кандайдыр бир активдердин жоголушу же жок кылынышы Улуттук банктын ишине жана анын финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алат.

(б) Соттук териштирүүлөр

Улуттук банк адаттагы ишинин жүрүшүндө ага карата соттук доолордун коюлушу тобокелдигине дуушар болушу ыктымал. Улуттук банктын жетекчилиги, эгерде банкка карата соттук доонун натыйжасында милдеттенмелер келип чыга турган болсо, алар банктын финансылык абалына жана операцияларынын натыйжаларына олуттуу таасир тийгизбейт деп эсептейт.

(в) Шарттуу салыктык милдеттенмелер

Кыргыз Республикасынын салык системасы ченемдик документтердин бат-бат өзгөрүп турушу, ченемдик документтерге расмий комментарийлердин берилиши жана сот органдарынын чечимдери менен мүнөздөлөт, анткени көпчүлүк учурларда салык органдары тарабынан бирдей эмес, айрым учурда дегеле карама-каршы келген, ар башка колдонулган чечмелөөлөр орун алат. Салыктардын туура эсептелиниши олуттуу айыптык төлөмдөрдү, кошумчаланган айыптык төлөмдөрдү жана пайыздык төлөмдөрдү өндүрүп алуу ыйгарым укуктарына кирген бир катар органдар тарабынан кылдат текшерүүгө алуунун жана карап чыгуунун предмети болуп саналат. Салык жылы кийинки үч календардык жыл аралыгында салык органдары тарабынан текшерүүлөр үчүн ачык бойдон калат. Ошондой болсо да, белгилүү бир жагдайларда салык жылы алты календардык жыл ичинде да ачык бойдон калышы мүмкүн.

Улуттук банк пайда салыгын жана бир катар башка салыктарды төлөөдөн бошотулгандыгы фактысын эске алсак, мүмкүн болуучу салыктык милдеттенмелер келип чыкпайт, ал эми алардын Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна таасири анчалык олуттуу эмес.

28 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (мындан ары - ЭВФ) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайын карыз алышуу укугунда (мындан ары – АКУ) туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы өлкөнүн ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында ЭВФ менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	<u>2022-жылдын 31-декабры</u>	<u>2021-жылдын 31-декабры</u>
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	20 251 132	21 078 092
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(20 165 024)	(20 988 468)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(58 292)	(64 878)
	<u>(20 223 316)</u>	<u>(21 053 346)</u>

29 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу болушу мүмкүн болгон тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” конституциялык Мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Улуттук банк мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Башкарманын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, миң сомду 31 992 жана 30 936 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша, 7 043 миң сомду жана 15 552 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрында бүткөн жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша, 88 миң сомду жана 152 миң сомду түзгөн.

29 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

2022-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	Туунду уюмдар	Орточо пайыздык чен %	Ассоциация- ланган уюм	2022-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет				
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	11 355 056	-	443 260	11 798 316
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	1 312 012	10,00	-	1 312 012
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	381 335	12,52	-	381 335

2021-жылы башка байланыштуу тараптар менен ушул өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбаган төмөнкүдөй операциялар жүргүзүлгөн:

	Туунду уюмдар	Орточо пайыздык чен %	Ассоциация- ланган уюм	2021-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет				
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	384 235	5,00	-	384 235
Туунду жана ассоциацияланган уюмдарга инвестициялар	10 604 993	-	334 464	10 939 457
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	514 565	5,50	-	514 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	94 113	7,66	-	94 113

29 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Башка байланыштуу тараптар менен 2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду уюмдар	Ассоциация- ланган уюм	2022-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйын- тыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	130 972	130 972
Пайыздык кирешелер	7 812	-	7 812
Комиссиялык кирешелер	3 172	100	3 272
Башка кирешелер	240 904	1 100	242 004
Туунду уюмга инвестициялардын нарксызданышынан чыгымды калыбына келтирүү	750 063	-	750 063
Пайыздык чыгашалар	(89 947)	-	(89 947)
Башка чыгашалар	(10 235)	(469)	(10 704)

Башка байланыштуу тараптар менен 2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду уюмдар	Ассоциация- ланган уюм	2021-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл, жыйын- тыгында
Пайда же чыгым жөнүндө өзүнчө отчет			
Ассоциацияланган уюмдун пайдасындагы үлүш	-	73 081	73 081
Пайыздык кирешелер	19 399	-	19 399
Комиссиялык кирешелер	3 306	160	3 466
Башка кирешелер	23 861	1 286	25 147
Туунду уюмга инвестициялардын нарксызданышынан чыгым	(376 140)	-	(376 140)
Пайыздык чыгашалар	(60 819)	-	(60 819)
Башка чыгашалар	(7 939)	(475)	(8 414)

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2022-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2022-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	47 362 741	72 160 165	119 522 906	119 522 906
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 526 768	-	2 526 768	2 526 768
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	38 367 938	38 367 938	38 367 938
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	5 007 033	-	5 007 033	4 446 976
Башка финансылык активдер	438 391	-	438 391	438 391
	55 334 933	110 528 103	165 863 036	165 302 979
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	198 810 147	-	198 810 147	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	58 035 390	-	58 035 390	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	31 808 702	-	31 808 702	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	34 350 617	-	34 350 617	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	16 171 080	-	16 171 080	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	185 776	-	185 776	185 776
	339 361 712	-	339 361 712	339 361 712

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган наркы боюнча бааланган	Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган	2021-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык наркы	2021-жылдын 31-декабры, адилет наркы
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	49 797 155	80 861 273	130 658 428	130 658 428
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	6 633 075	-	6 633 075	6 633 075
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	71 602 189	71 602 189	71 602 189
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	2 955 967	-	2 955 967	2 955 967
Башка финансылык активдер	485 010	-	485 010	485 010
	59 871 207	152 463 462	212 334 669	212 334 669
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	139 922 220	-	139 922 220	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	39 580 124	-	39 580 124	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	22 730 726	-	22 730 726	22 730 726
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	18 494 284	-	18 494 284	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	30 258 833	-	30 258 833	30 258 833
Башка финансылык милдеттенмелер	146 913	-	146 913	146 913
	251 133 100	-	251 133 100	251 133 100

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркын баалоо жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-биринен көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты тагыраак аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайлардын орун алышы жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткаруу дароо ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралбайт.

Баалоонун жана жол берүүнүн модели

Төмөндө, финансылык отчетто адилет нарк боюнча чагылдырылган активдердин жана милдеттенмелердин адилет наркынын, ошондой эле финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто адилет нарк боюнча бааланбаган, бирок адилет наркы көрсөтүлгөн статьялардын жардамы менен аныкталган моделдер жана жол берүүлөр чагылдырылган.

Адилет наркы болжол менен алардын баланстык наркына барабар болгон активдер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер ликвиддүү же ордун жабуу мөөнөтү кыска (үч айдан төмөн) болгон учурда, алардын адилет наркы болжол менен баланстык наркка барабар болушуна жол берилет. Мындай жол берүү ошондой эле талап боюнча төлөнүүчү аманаттарга жана төлөө мөөнөтү белгиленбеген сактык эсептерине карата колдонулат.

Амортизацияланган наркы боюнча эске алынуучу финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер

Котировкалануучу облигациялардын адилет наркы отчеттук датага карата котировкаларга негизделет. Котировкаланбаган инструменттердин, банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин, банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттарынын, башка финансылык активдердин жана милдеттенмелердин адилет наркы карыздар боюнча окшош шарттар, кредиттик тобокелдик жана төлөө мөөнөтү боюнча азыркы учурдагы чендерди колдонуп, келечектеги акча агымдарын дисконттоо аркылуу бааланат.

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Улуттук банк көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордо бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү же башка баа берүү ыкмалары катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет, бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкоого алынган маалыматтарга негизделет.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизделген баа берүү методдору. Бул категорияга байкоого алынган рыноктук маалыматтарга негизделбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында байкоого алынбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолорду же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	72 160 165	-	72 160 165
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	38 367 938	-	-	38 367 938

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицада 2021-жылдын 31-декабрына карата адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2021-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	80 861 273	-	80 861 273
Башка жыйынды киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	71 602 189	-	-	71 602 189

Төмөнкү таблицада 2022-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2022-жылдын 31-декабры, жыйынты- гында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	47 362 741	-	47 362 741
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	2 526 768	-	2 526 768
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	4 446 976	-	4 446 976
Башка финансылык активдер	-	438 391	-	438 391
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	198 810 147	-	198 810 147
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	58 035 390	-	58 035 390
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	31 808 702	-	31 808 702
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	34 350 617	-	34 350 617
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	16 171 080	-	16 171 080
Башка финансылык милдеттенмелер	-	185 776	-	185 776

30 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДилЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Төмөнкү таблицанда 2021-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет наркы боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттердин баланстык наркы адилет наркынын деңгээлдери боюнча берилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2021-жылдын 31-декабры, жыйын- тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык уюмдардагы каражаттар	-	49 797 155	-	49 797 155
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	6 633 075	-	6 633 075
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган баалуу кагаздарга инвестициялар	-	2 955 967	-	2 955 967
Башка финансылык активдер	-	485 010	-	485 010
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	139 922 220	-	139 922 220
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	39 580 124	-	39 580 124
Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин каражаттары	-	22 730 726	-	22 730 726
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	18 494 284	-	18 494 284
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	30 258 833	-	30 258 833
Башка финансылык милдеттенмелер	-	146 913	-	146 913

31 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2022 жана 2021-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта кандайдыр бир башкы макулдашуу же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.